

**ДОКУМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКАТА БАНКА
ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ**

**СТРАТЕГИЯ ЗА
БЪЛГАРИЯ**

Утвърдена от Съвета на директорите на 28 Май 2008 г.

Преводът на оригиналния текст на документа е осигурен от ЕБВР единствено за удобство на читателя. Въпреки положените разумни усилия за постигане на вярност с оригинала, Банката не гарантира и не дава уверение за точността на превода. Читателят може да се позовава на превода единствено на свой риск. При никакви обстоятелства ЕБВР, нейни служители или представители не носят каквато и да било отговорност пред читателя или друго лице за неточности, грешки, пропуски, заличавания, дефекти или промени в съдържанието при превода, независимо от породилите ги причини, нито за каквито и да било произтичащи от това вреди. В случай на несъответствие или противоречие между оригинала на английски език и настоящия превод за валиден се смята текстът на оригинала.

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪКРАЩЕНИЯ	3
РЕЗЮМЕ	5
1. ПОРТФЕЙЛ НА БАНКАТА	8
1.1 Преглед на дейностите до момента	8
1.1.1 Структура и качество на портфейла	9
1.2 Изпълнение на предходната стратегия за страната	9
1.3 Въздействие на портфейла на Банката върху прехода и извлечени поуки.....	12
1.3.1 Реален сектор	13
1.3.2 Финансов сектор	13
1.3.3 Инфраструктура	14
1.3.4 Програма ПОМ и БКУ в България	15
1.4 Привличане на съфинансиране	15
2. ОПЕРАТИВНА СРЕДА	17
2.1 Обща среда за реформите	17
2.1.1 Политическа обстановка	17
2.1.2 Присъединяване към ЕС	17
2.1.3 Пазар на труда.....	17
2.1.4 Социални условия.....	18
2.1.5 Престъпност и корупция	18
2.1.6 Правна реформа	19
2.1.7 Околна среда	19
2.2 Развитие на прехода и отговорът на икономиката	21
2.2.1 Макроикономически условия за дейността на Банката	21
2.2.2 Успехи и предизвикателства на прехода	23
2.3 Достъп до капитал	28
3. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ	29
3.1 Приоритети на Банката за периода на Стратегията	29
3.2 Цели по сектори	30
3.2.1 Реален сектор	30
3.2.2 Инфраструктура	32
3.2.3 Енергетика и енергийна ефективност	33
3.2.4 Финансов сектор и МСП	33
3.3 Съфинансиране	36
3.4 Политически диалог	37
4. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДОНОРИ И ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	39
4.1 Европейски съюз (ЕС)	39
4.2 Европейска инвестиционна банка (ЕИБ)	40
4.3 Международен валутен фонд (МВФ)	41
4.4 Световна банка	41
4.5 МФК	41
ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ПОЛИТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА	43
ПРИЛОЖЕНИЕ 2: ЗАКОНОДАТЕЛЕН ПРЕХОД	47
ПРИЛОЖЕНИЕ 3: ИЗБРАНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ	54
ПРИЛОЖЕНИЕ 4А – ОПЕРАЦИИ НА ЕБВР КЪМ ДНЕШНА ДАТА	55
ПРИЛОЖЕНИЕ 4Б – ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА ПОРТФЕЙЛА	59
ПРИЛОЖЕНИЕ 4В – НЕТНИ ОБЕМИ НА ДЕЙНОСТТА ПО СЕКТОРИ С НАТРУПВАНЕ ..	62
ПРИЛОЖЕНИЕ 4 Г – ТЕКУЩО АКЦИОНЕРНО УЧАСТИЕ	63
ПРИЛОЖЕНИЕ 5А – ДВУСТРАННА ПОМОЩ+ДВУСТРАННА ДОНОРСКА ПОДКРЕПА ..	64
ПРИЛОЖЕНИЕ 5Б – ПРОГРАМА ЗА ТЕХНИЧЕСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО	68
ПРИЛОЖЕНИЕ 6: ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ПРЕХОДА И ИЗВЛЕЧЕНИ ПОУКИ	69
ПРИЛОЖЕНИЕ 7: ОКОЛНА СРЕДА	74
КАРТА НА БЪЛГАРИЯ	80

СЪКРАЩЕНИЯ

БКУ	Бизнес консултантски услуги
БНБ	Българска национална банка
БСП	Българска социалистическа партия
БТК	Българска телекомуникационна компания
ИК	Индекс на корупцията
КРС	Комисия за регулиране на съобщенията
ПНД	Процедура по несъстоятелност на длъжник
ДПС	Движение за права и свободи
ДЗИ	Бившият Държавен застрахователен институт
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие
ЕК	Европейска комисия
ЗЕК	Закон за електронните комуникации
КЛЕЕВЕИ	Кредитна линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни
източници	
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
КЕУ	Компания за енергийни услуги
ЕС	Европейски съюз
ОП	Отдел оценки на проекти
ФИ	Финансови институции
FLAG	Фонд за местните органи и управление
БВП	Брутен вътрешен продукт
ГЕРБ	Граждани за европейско развитие на България
МФИ	Международни финансови институции
МОТ	Международна организация на труда
МВФ	Международен валутен фонд
МОКЦК	Международна организация на комисиите за ценни книжа
ИСПА	ЕС - Инструмент за структурна политика за предприсъединителния
период	
ИТ	Информационни технологии
JASPERS	Програма за техническа помощ за страни, присъединяващи се към ЕС
МФБИЕК	Международен фонд за безопасно извеждане от експлоатация на АЕЦ
Козлодуй	
ЛЕВА	Българска национална валута
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НАТУРА 2000	Програма на ЕС за защита на природни обекти
НДСВ	Национално движение за стабилност и възход
НЕПК	Национална електрическа преносна компания, известна също като
	Национална електрическа компания
НПО	Неправителствена организация
СДИЧП ОССЕ	Служба за демократични институции и човешки права на
	Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ХЦФС	Хартиено-целулозна фабрика "Стамболийски"
СПФ	След-приватизационен фонд
ПЧП	Публично-частно партньорство
КЛЕЕЖС	Кредитна линия за енергийна ефективност в жилищните сгради
ВиК	Регионална компания за водоснабдяване и канализация

САПАРД	Специална присъединителна програма за селско стопанство и развитие на селските райони
СЕО	Стратегическа екологична оценка
ЮИЕ	Югоизточна Европа
МСП	Малки и средни предприятия
СОФИБОР	Софийски между-банков индекс на паричния пазар
НТИМ	Наука, технология, инженеринг и математика
ПОМ	Програма за оздравителен мениджмънт
ТС	Техническо сътрудничество
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
ОББ	Обединена българска банка
ООН	Организация на обединените нации
ИКЕ ООН	Икономическа Комисия за Европа на ООН
ЕПООН	Екологична програма на ООН
СФДП	Световен фонд за дивата природа

РЕЗЮМЕ

България продължава да отговаря на условията на Член 1 от Споразумението за създаване на ЕБВР. Присъединяването на България към ЕС е важна повратна точка, станала възможна след десетилетие на последователна и благоразумна икономическа политика и структурни реформи, осъществявани при режим на валутен борд. Упоритата и подчинена на стриктна дисциплина работа от последните години се отплаща с устойчив растеж, намаляваща инфлация и безработица и силен приток на чуждестранни инвестиции.

Икономиката функционира добре, налице са подходящите условия за по-нататъшното ѝ процъфтяване: конкурентният натиск ще стимулира още повече конкуренцията; членството в ЕС доведе до намаляване на усещането за риска, свързан с икономиката, което я направи по-атрактивна за инвеститорите; наличието на средства от ЕС може потенциално да облекчи някои от съществуващите трудности на растежа, по-конкретно давайки тласък на регионалното развитие и за подобряване на инфраструктурата.

Само по себе си обаче, членството в ЕС не е гаранция, че икономическите условия ще продължат да се подобряват и страната ще привлече инвестиции на достатъчно високо ниво, за да може да ускори нарастването на производителността. Продължаването на сегашната благоразумна икономическа политика и на програмата за реформи е съществено важно условие България да се възползва напълно от възможностите, произтичащи от присъединяването. От друга страна, присъединяването изведе във фокуса на вниманието някои области, пораждащи безпокойство, и пазарни празноти, които бяха налице и преди 2007 г., но които стават по-видими сега поради конкурентния натиск на общия пазар. ЕБВР ще помага на България да решава проблемите в тези области, като се работи по проекти, сектори и продукти, в които Банката има водеща новаторска роля и по които тя ще изпълнява допълваща роля.

През 2005 г., след Оценката на предизвикателствата на прехода, Банката идентифицира сходни предизвикателства, присъствието на които днес обаче е много по-задължаващо, и зае ясна позиция – да концентрира стратегическите си приоритети в тези области, които изоставаха в развитието си по посока на добре функционираща пазарна икономика. Подходът, например, беше да намалява вниманието си към вече конкурентния и стабилен банков сектор, като си запазва правото да инвестира в области, в които все още оставаха нерешени проблеми на прехода. До декември 2007 г. Банката беше ангажирала общо €1.546 млрд. за 118 проекта, с което помогна да се мобилизират €5.908 млрд. за България.

За да се премахнат оставащите пречки пред конкуренцията и преодолеят структурните проблеми, които иначе биха действали като ограничители за конкуренцията и за потенциала на страната за растеж, трябва да се адресират следните области от ключово значение:

- Сред предизвикателствата в периода след присъединяването към ЕС е запазването на стабилна макроикономическа среда. Големият външен дисбаланс не представлява непосредствена заплаха, тъй като се финансира напълно от големите притоци от преки чуждестранни инвестиции. В същото време, се отбелязва много бързо нарастване на цените на недвижимите имоти и този сектор може да бъде уязвим към промени в нагласите, включително и на чуждия капитал. Поставянето понастоящем ударение върху стриктна

фискална политика би трябвало да помогне да се контролират последствията от един неочакван външен шок. Много добре би било в този контекст да се привлича частен капитал за разрешаване на главните инфраструктурни проблеми, за да се облекчи в известна степен фискалната политика, което е единственият политически инструмент, с който разполагат властите в условията на валутен борд.

- Конкурентният натиск на общия пазар и на азиатските пазари принуждават икономиката да върви към някои важни структурни промени: производството неизбежно ще трябва да премине към продукти с по-висока добавена стойност и предоставянето на по-сложни, съвременни услуги. В същото време обаче големите миграционни потоци лишават страната от високо квалифицирана работна сила. Пред значителни предизвикателства ще бъдат изправени образованието и обучението, а в краткосрочен план - и политиката на доходи, за да се гарантира, че ръстът на заплатите няма да надвиши ръста на производителността. Селските райони все още изостават, най-вече с ограничения си достъп до финанси и технологии.

ЕБВР може да помогне за разрешаването на тези проблеми като осигури финансиране за местни средни, до големи компании от много сектори, включително услугите и технологиите, нуждаещи се от значителни инвестиции. Докато банковият кредит в разумни мащаби е достъпен за местните компании, налице е липса на дялов капитал поради относително ниското ниво на развитие на капиталовите пазари. Подкрепата за местните предприятия ще бъде приоритет, като ударението ще се поставя върху засилване на конкурентноспособността на местния бизнес и инвестициите в модернизацията, което ще позволи на местния частен сектор да се справя по-добре със засилената конкуренция след присъединяването. Банката ще разнообрази гамата от продуктите си, за да включи по-високо рискови инструменти, като дялово участие, мецанинов и структуриран дълг. Финансови инструменти като целеви кредитни линии за усвояване на фондовете на ЕС след присъединяването на страната, ще бъдат въвеждани с цел да се подпомогнат местните компании в постигането на екологичните стандарти на ЕС и в подобряване на енергийната си ефективност. Насърчаването на инвестициите и подкрепата за увеличаване на производителността ще бъдат ключовите задачи, осъществявани чрез проекти, които подпомагат развитието на по-изостанали райони или стимулират трансграничната търговия и инвестиции.

- Националната инфраструктура трябва да бъде модернизирана, особено транспортния сектор, за да може да осигури по-равномерно разпределение на производствените ресурси и да улесни регионалната търговия и инвестиционни потоци. Финансирането на тази модернизация обаче не може да стане само с публични финанси. В този контекст Банката ще се стреми да мобилизира по-широко участие на частния сектор чрез подкрепяни от правителството публично-частни партньорства в модернизацията на ключовата транспортна инфраструктура, особено в сектор пътища и магистрали, за да се адресират проблемите и насърчат регионалните връзки в съответствие с правителствената Национална стратегия за развитие на инфраструктурата. Инвестициите в общинската инфраструктура трябва да се разглеждат в плана на ограничения капацитет на общините да набират нужния капитал за инвестиции и да изпълняват инфраструктурни проекти.

Банката ще подпомага модернизацията на общинската инфраструктура в страната. Макар че финансовата децентрализация все още не е приключила, Банката ще може да помогне да се мобилизират средства за Структурните и Кохезионни фондове чрез иновативни структури (например, изработването от правителството и Банката на механизъм, чрез който да се осигурява съфинансирането от фондовете на ЕС за по-малки и по-малко кредитоспособни общини). Това ще позволи на Банката да осигури финансова подкрепа за по-широк кръг общини. Чрез политически диалог Банката ще се стреми да стимулира прехвърлянето на собствеността над общинските услуги. Ще се проучат и други възможности за публично-частни партньорства във водния и общинския сектори. Основният акцент в дейността на Банката ще бъде върху водоснабдяването и канализацията, отпадъците, енергийната ефективност и градския транспорт.

- Въпросите на високата енергоемкост трябва да бъдат преразгледани. Пазарът на енергийни услуги все още предстои да се развие, макар че някои компании прилагат мерки за енергийна ефективност. Много предстои да се направи в сектора на битовото потребление. Банката ще инвестира заедно с частния и публичния сектори, както в производството на енергия, така и в засиления пренос и разпределение в съответствие с нужната регулаторна и институционална реформа. Ще се поддържа тясно сътрудничество с международните донори на Международния фонд за безопасно извеждане от експлоатация на АЕЦ “Козлодуй”. Като част от Инициативата за устойчива енергетика приоритет ще бъдат проекти, които насърчават използването на възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност, заедно с проекти, подкрепящи подобряването на регионалната интеграция и свързването на енергийните системи с оглед да се помогне на България да засили енергийната сигурност и позициите си на регионален енергиен център.

Бизнес средата в България се подобри в периода след приемането на предходната стратегия, както беше отчетено в доклада на Световната банка Doing Business 2008. С оглед на по-нататъшното подобряване на инвестиционния климат, българските власти отчитат, че подобряването на функционирането на съдебната система и решаването на проблемите с корупцията и организираната престъпност трябва да останат в центъра на усилията им, така че България да остане привлекателно място за инвестиции в глобалната среда.

Банката ще продължи политическия диалог и подкрепата си за властите и пазарните партньори с цел подобряване на бизнес средата в България, където все още остава много да се направи. Тя ще продължи да работи така, че всичките ѝ операции в България да отговарят на Екологичните процедури на Банката и да включват, там където е нужно, планове за опазване на околната среда. Банката ще продължи да бъде основен катализатор в мобилизирането на търговско и публично съфинансиране и ще координира стратегията си с ЕС, за да се постигне максимално въздействие.

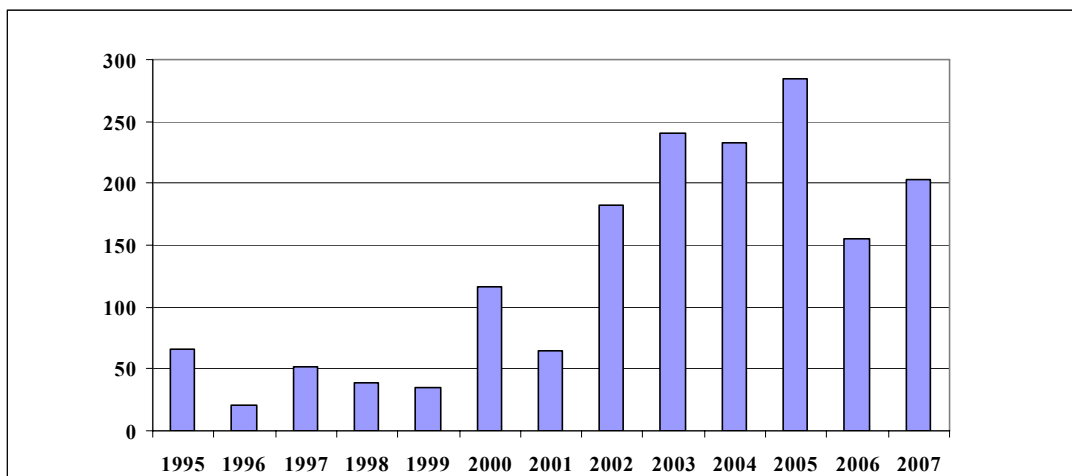
1. ПОРТФЕЙЛ НА БАНКАТА

В периода на предходната стратегия портфейлът на Банката се доразви с нови обеми на дейността на стойност 543 млн.евро, включващи 41 нови преки операции, като всички те, с изключение само на три, бяха с частния сектор. С натрупване, ангажираните средства към края на декември 2007 г. достигнаха 1.546 млрд.евро, което съществено допринесе за прехода и процеса на интеграция на България.

1.1 Преглед на дейностите до момента

Към 31 декември 2007 г. Банката достигна общ обем на дейността от 1.546 млрд.евро в широк кръг от сектори: корпоративен 31%; енергетика 21%; финансови институции 37%; и инфраструктура 11%. Банката подписа договори за 118 отделни транзакции, като мобилизира общо финансиране на стойност 5.908 млрд.евро. Текущият портфейл възлиза на 830 млн. евро. от които 428 млн. евро в оперативни активи. От октомври 2005 г. портфейлът бележи ръст от 42.1 %. Към декември 2007 г. текущото акционерно участие представлява над 332 млн.евро.

Графика 1: Годишни обеми на дейността в млн. евро на година

Графика 2: Брой операции за последните 5 години

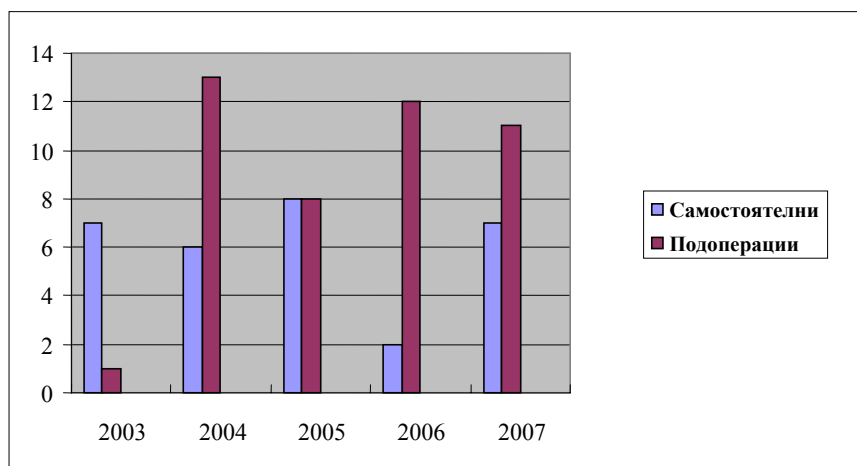

Таблица 1: Развитие на портфейла за България (2005 – 2007 г.)

Показатели	Октомври 2005 г.		Декември 2007 г.	
	Сума	%	Сума	%
Проекти в публичния сектор	154	26	143	17
Проекти в частния сектор	430	74	687	83
Общо:	584	100	830	100
- в т.ч.: заеми	488	84	648	78
- в т.ч.: дялов капитал	96	16	181	22

Забележка: Някои проекти включват както заеми, така и дялов капитал. Данните са нето от изцяло погасените и отписаните задължения. Сумите са в млн. евро.

Настоящата разбивка на нетния портфейл по сектори е както следва: корпоративен 122 млн. евро (15 %); финансови институции 362 млн. евро (43 %); енергетика 239 млн. евро (29 %); инфраструктура 107 млн. евро (13 %).

1.1.1 Структура и качество на портфейла

Разпределението на портфейла на Банката в България включва операции във всички сектори, с известна концентрация във финансовите институции и енергетиката.

Съотношението дълг към дялово участие е 78 % към 22 %.

Общите резултати по портфейла на Банката са добри; сумата на лошите кредити през разглеждания период намалява от 2.2 млн. евро на 1.8 млн. евро.

На основата на портфейла от 830 млн.евро съотношението в него на частен/публичен сектор е 83/17 %, което е нарастване на дела на частния сектор от началото на 2005 година, когато съотношението беше 81/19 %.

Освен това бяха одобрени 100 проекта за техническо сътрудничество, на обща стойност 28.3 млн.евро. (виж Приложение 5).

1.2 Изпълнение на предходната стратегия за страната

Последната стратегия за страната, одобрена през декември 2005 г., очерта следните стратегически приоритети на Банката за България:

- В производствения сектор – да насърчава рекапитализацията на местния частен сектор, засилената му конкурентност, спазването на изискванията на европейското законодателство и да продължи силната подкрепа за преки чуждестранни инвестиции, и най-вече тези „на зелено“;
- В инфраструктурния сектор – да увеличи кредитирането на общините и на регионалните ВиК компании чрез финансиране без държавни гаранции и публично-частни партньорства, да подкрепя инвестиции на частния сектор в транспортната инфраструктура, особено в летища, пристанища, пътища и ж.п.

линии с цел да се премахнат пречките в икономиката и насърчи развитието на регионалните връзки;

- В сектора на енергетиката и енергийната ефективност, да продължи подкрепата за ролята на България като енергиен център с оглед на засилване на регионалната интеграция и намаляване на високата енергоемкост на страната;
- Банката ще продължи да бъде основен катализатор в мобилизирането на средства за съфинансиране, както от търговски банки, така и от донори, което ще помогне да се увеличи капацитетът на България да усвоява средствата от фондовете на ЕС.

През периода от октомври 2005 г. до декември 2007 г. ЕБВР осъществи 38 операции в частния сектор в България, което заедно с три операции без държавна гаранция в публичния сектор допринесе за процеса на преход и интеграция на България. Обемът на дейността на Банката в България нарасна с 54 % от октомври, 2005 г., като ангажираните средства в съвкупност достигнаха 1.546 млрд.евро в края на декември 2007 г.

Изпълнявайки предходната си стратегия, Банката отчете динамиката на процеса на преход в България, особено през последните две години. България се превърна в привлекателно място за чуждестранни инвестиции, особено в областта на финансовите услуги и развитието на пазара на недвижими имоти, както и в енергетиката и инфраструктурата. От края на 90-те години Банката играе ключова роля в насърчаването на преките чуждестранни инвестиции в някои от посочените области не само като осигурява дългосрочно финансиране, но и с преките си дялови участия и осигуряването на техническо сътрудничество с подкрепата на донори. В резултат на това конкуренцията във финансовия сектор например, стана ожесточена, особено през последните няколко години. Местните финансови посредници са все по-склонни сами да финансират икономиката, включително и с нарастващо дългосрочно финансиране при намаляваща цена на кредитния ресурс. С приближаването на присъединяването на България към ЕС, особено след януари 2007 г., притоците от преки чуждестранни инвестиции стават все по-смели, като централите на компаниите финансират пряко своите местни филиали при ниски цени и на дългосрочна основа.

Тези фактори поставят на изпитание *принципа на взаимодопълняемост* на Банката и допринасят за спада в обема на дейността в номинално изражение, отразен както в броя на операциите, така и в сумите на финансовия ресурс, предоставен в България през периода на предходната стратегия (*виж Графики 1 и 2 по-горе*). Но по отношение на иновативността и въздействието, има голяма промяна в продуктовата структура и състава на клиентите, която отразява развитието на пазара.

Банката отговаря на новите предизвикателства през 2007 г. като отпуска допълнителни ресурси за енергийния сектор, като предприема мерки за укрепване на капацитета на Банката по отношение на местния корпоративен сектор и като се съсредоточава повече върху специално изработени финансови инструменти (напр. повече дялово участие, мецанинови заеми и дългосрочни кредити) и новаторски по характера си целеви кредитни линии, чрез които да помогне за решаване на проблемите в инфраструктурата (в това число и в общинската), енергийната ефективност, възобновяемите енергийни източници, конкурентността на местния бизнес и околната среда. Друго измерение е продължаващото партньорство с

българските власти и непрестанния политически диалог в името на по-нататъшното подобряване на бизнес средата, включително и за местните предприятия и МСП, на засилване на конкурентността на българската икономика, постигана не на последно място и с щедрата подкрепа от донорите за нужните проекти за техническо сътрудничество. Тези и други мерки се разглеждат в повече подробности по-нататък в настоящия документ.

През 2005 г., ако се изключат регионалните операции, ЕБВР осъществи 16 нови операции в България. Всички те бяха в частния сектор, с изключение на търговския заем отпуснат на регионалното ВиК дружество в гр. Бургас за инвестиция в интегриран проект за водния сектор, съ-финансиран от програма ИСПА на ЕС. Годишният обем на дейността достигна рекордната сума от 285 млн.евро. Сред по-големите транзакции заслужава да се отбележат тези с AES за проект за Марица Изток I (за нова топло-електрическа централа с мощност от 600 мВт.) и съвместната инвестиция със стратегическия спонсор Е.ОН в електроразпределителните дружества, обслужващи североизточна България. Важни постижения бяха и два проекта с местни частни компании – “Свилоза”, предприятие от целулозно-хартиената промишленост, финансирано чрез синдикиран заем, и “Белведере”, винопроизводителна компания, финансирана чрез заем и дялово участие. Стъпвайки върху опита си с кредитни линии за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници за МСП, Банката осъществи и една емблематична транзакция за кредитна линия от 50 млн.евро за мерки за енергийна ефективност в жилищния сектор със съфинансиране от Международния фонд за безопасно извеждане от експлоатация на АЕЦ “Козлодуй”. Друга новост беше осъщественото от Банката първо по рода си финансиране в местна валута. Други нововъведения бяха първият проект на Банката в минното дело и първият пряко финансиран проект в недвижимите имоти и туризма: финансиране на строителството на първия хотел на българското Черноморие, отговарящ на международния стандарт за 5-звезден хотел.

През 2006 г., като се изключат регионалните операции, ЕБВР осъществи 14 нови операции в България. Всички те бяха в частния сектор, освен сделката за финансиране на инвестиция в проект за водния сектор в гр. Русе, което беше вторият случай на търговско финансиране от Банката за проект на регионална ВиК компания, съ-финансиран от програма ИСПА на ЕС. Общият годишен обем на дейността възлиза на 155 млн.евро. Банката продължи кредитната линия за енергийна ефективност и възобновяеми източници, отпускана чрез местни банки както за производствени МСП, така и за битови потребители, съ-финансирана от Международния фонд за безопасно извеждане от експлоатация на АЕЦ “Козлодуй” (МФБИЕК). В края на 2006 г. МФБИЕК ангажира 298 млн.евро под формата на безвъзмездна помощ, приблизително половината от които бяха за финансиране или съфинансиране на проекти за енергийна ефективност, а другата половина - за подпомагане на процеса на безопасно извеждане от експлоатация в АЕЦ “Козлодуй”. Тези успешни структури за съфинансиране са признати като добра практика и модел за операциите на Банката в други страни. Друга значителна транзакция беше сключената сделка с “Бони”, местно дружество за месопреработка, на което беше предоставен заем за мерки за енергийна ефективност и за опазване на околната среда в съответствие с изискванията на ЕС. Също така важна, макар и малка по обем, е транзакцията от 2006 г. за мецанинов кредит за местен доставчик на мобилна мрежа и ИТ услуги – компанията “Телелинк”. Това беше един от първите случаи на финансиране в България с мецанинов кредит.

До 31 декември 2007 г. бяха реализирани осемнадесет нови операции. Общият обем на дейността беше 203 млн.евро. Банката продължи подкрепата си за сектора на комуналните услуги извън София, като подпомогна регионалните ВиК дружества, собственост на държавата, чрез подписването на проекти за водния сектор в Стара Загора и Пловдив. Освен това, подготвя се допълнителна финансова помощ за водната инфраструктура и обществения транспорт в София, което показва засиления потенциал за развитие на дейността на Банката в общинския сектор. Подписана беше и първата кредитна линия за малки/средни кредити за общините. Сред другите подписани транзакции бяха кредитните линии за МСП в селските райони, за енергийна ефективност и възобновяеми източници на енергия, съфинансирани от МФБИЕК. Подписана беше и сделка за малка водно-електрическа каскада на река Искър – ВЕЦ Своге - която включва синдикиран заем. Подписан беше договор за проект с Винербергер, световен лидер в тухлопроизводството, за местно производство на тухли за строителния пазар в България. Сделки за други две кредитни линии, със съфинансиране от ЕС, бяха подписани с местни банки, както и за проект за новаторски Фонд за компании за енергийни услуги - с местната строително-инженерингова компания “Енемона” и за дялово участие в местна корпорация.

През първата половина на 2007 г. беше реализирана и новата транзакция на финансирането от Банката целулозен комбинат “Свилоза” АД с правителството на Холандия за въглеродни квоти, което стана в рамките на управлението от ЕБВР Фонд за контрол на търговията с въглеродни квоти. Освен това, оглавяваният от Министъра на околната среда и водите Управителен комитет за Съвместния механизъм за изпълнение, създаден по Протокола от Киото, също одобри два допълнителни проекта, подкрепени от Банката – за водния сектор в София и за каскадата ВЕЦ Своге.

1.3 Въздействие на портфейла на Банката върху прехода и извлечени поуки

Банката играе важна роля в насърчаването и подкрепата, които дава за прехода на България към функционираща пазарна икономика, като инвестира в голям брой проекти в подкрепа на развитието на частния сектор и преките чуждестранни инвестиции в енергетиката и енергийната ефективност, банковото дело, телекомуникациите, както и в недвижимите имоти и туризма, селското стопанство и промишленото производство. Чрез тези инвестиции и чрез прякото участие в управителните съвети на компаниите, в които инвестира, Банката беше в състояние да допринесе за утвърждаване на по-добри управленски практики и за повишаване на общите бизнес стандарти.

Банката работи интензивно с правителството и неговите институции, общините, бизнес сдруженията, неправителствените организации в един като цяло плодотворен политически диалог. Банката помогна в изграждането на държавния орган за енергийно и водно регулиране и се ангажира с активен диалог за насърчаване на инвестициите в частния сектор и по-специално на преките чуждестранни инвестиции.

Банката извлече ценни поуки от тези дейности, особено по отношение на сътрудничеството с различни правителствени органи; корпоративното управление; процесите на приватизация; капацитета на публичните институции да поемат дълг. Банката ще надгражда над този опит, за да укрепва още повече сътрудничеството с

българските власти и бизнес общност с оглед да помогне на оставащите държавни и общински компании да стъпят на здрава търговска основа и да се засили развитието на сектора на МСП. По-специално, за да се запази инерцията на прехода, Банката ще разглежда все по-активно по-новаторски и по-рискови проекти за по-малки местни или чуждестранни компании, защото са нужни повече усилия, за да могат местните стопански субекти да се справят с предизвикателствата, свързани с членството в ЕС.

1.3.1 Реален сектор

Селско стопанство – Такива операции на Банката, като тези с хранителните магазини “Билла”, “Боляри” и “Мигрос”, оказаха своето въздействие върху конкуренцията в сектора, като помогнаха за подобряване на асортимента и качеството на продуктите и на свързаните с тях санитарно-хигиенни стандарти. От 2006 г. реструктурирането на “Бони” (местен производител на месни изделия) беше подкрепено от Банката и това помогна да се повиши ефективността на производството и въведат стандартите за хуманно отношение към животните в българските свинеферми.

Природни ресурси – Банката имаше възможността да подкрепи засилването на конкуренцията и да допринесе за изработване на стандарти за поведение и за прилагането на регламентите на ЕС за здравето и безопасността в търговията на дребно с горива чрез транзакцията си с “Опет-Айгаз”. Освен това, през 2005 г. Банката подписа транзакция с мината за добив на злато Челопеч, която допринесе за въвеждането на модерна минна технология и практики и подобряване на ефективността и опазването на околната среда в мината.

Промисленост – Проектът за хартиено-целулозната фабрика “Стамболийски”, по програмата на Холандския фонд за сътрудничество за намаляване на вредните емисии, съдържаеше, наред с всичко останало, и финансиран по линия на техническото сътрудничество енергиен одит през 2003 г. Фабриката премина успешно от нефтени продукти и газ на енергия от биомаса с оглед да намали емисиите от парникови газове и да може да продава в бъдеще въглеродни „кредити”.

Недвижими имоти и туризъм – В тези сектори беше постигнато ограничено въздействие чрез регионалните фондове за недвижими имоти, като “Европолис” II и “Тригранит” III. Тези линии бяха насочени главно към засилване на конкуренцията в сектора, като финансираха изграждането на модерни офис и складови помещения, логистични обекти и обекти за търговия на дребно.

Телекомуникации – Банката подкрепи ефективно приватизацията и реструктурирането на водещия оператор БТК. По отношение на законовата рамка – приети бяха изменения в Закона за телекомуникациите, ребалансирането на тарифите върви нормално, въведени бяха съществени промени в цените.

Извлечените поуки от проекта с Българската телекомуникационна компания е, че съществените реформи могат да се постигнат чрез активното участие на Банката в приватизацията на основния стопански субект в сектора (PEX06-281).

Като цяло, въздействието върху прехода в *Реалния сектор* се оценява като *умерено*.

1.3.2 Финансов сектор

Банки – Банката изигра основна роля в приватизацията и реструктурирането на Обединена българска банка (ОББ). С инвестиции в дялово участие, като тази в Юнионбанк, Банката можа да рационализира кредитните операции, изгради добра система за управление на риска и изработи адекватна маркетингова стратегия.

Банката подкрепи изработването на нови финансови инструменти и улесни рефинансирането на вземанията от ипотечните кредити на вторичния пазар. **Извлечената поука** от техническото сътрудничество, оказано на Юнионбанк е, че висшето ръководство на клиента трябва да бъде много тясно въввлечено в подготовката на проекта, например чрез съвместно изработване на Заданието (PE05-327S).

Небанкови финансови институции – Банката улесни приватизацията на една от най-големите застрахователни компании в страната и участва в активен диалог за пенсионната реформа чрез пенсионния фонд “Доверие”. С тези инвестиции, както и с въвеждането на нови инвестиционни механизми и продукти, Банката изигра важна роля в развитието на капиталовите пазари в България. **Извлечената поука** от ангажимента с ТБИ Холдинг е дългия период на зародишно развитие – седем до десет години – препоръчителен за пенсионните фондове, за да постигнат потенциала си (PE04-281).

МСП и микропредприятия – В рамките на Програмата на ЕС/ЕБВР за МСП бяха предоставени кредитни линии на Банка Хеброс, ОББ, Юнионбанк и други. Банката стимулира здравата конкуренция в сектора чрез дяловото си участие в Прокредит Банк България, специализирана банка за микрофинансиране, оперираща от 2001 г. **Извлечената поука** от Прокредитбанк показва необходимостта да се разнообразява финансирането, за да се осигури дългосрочна устойчивост на инвестициите „на зелено”. Съчетаването на финансиране от МФИ и от търговските пазари, например чрез емитиране на облигации, подава силно демонстративно послание към пазара (PEX05-245).

Частни дялови фондове– Редица регионални частни дялови фондове покриха България, сред които е Юромърчант Болкан Фанд и Черноморски фонд, които допринесоха най-вече за ръста на сектора и общото развитие на България като регионален център на пазарите на частните дялови фондове в Югоизточна Европа. **Извлечената поука** от проекта с “Кеърсбак” България е, че още в началото на операцията следва много внимателно да се оцени ангажимента с партньори с нестопанска цел с оглед на целите на Банката за прехода и нужната възвръщаемост на инвестицията. (PE02-215).

Като цяло, въздействието върху прехода във *финансовия* сектор се оценява като *значително*.

1.3.3 Инфраструктура

Енергетика – Проектите за “Марица Изток” I-III са доминирали в дейността на Банката в този сектор, а конструктивния политически диалог доведе до приемането на нов Закон за енергетиката, изграждането на независим регулаторен орган и разделянето на производството, преноса и разпределението на енергията. Така участието на Банката допринесе за развитието на засилване на частния сектор и либерализацията на средата.

Енергийна ефективност – Кредитната линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници (КЛЕЕВЕИ) и Кредитната линия за енергийна ефективност на жилищните сгради (КЛЕЕЖС) доведоха до разширено разбиране на въпросите на енергетиката. По-специално, проектът КЛЕЕЖС успешно помогна да се изградят в търговските банки умения, свързани с кредитирането, и поне някои от банките го интегрираха в потребителската си продуктова гама.

Общинска инфраструктура и околна среда – Банката работи в тясно сътрудничество със столичната община, но всички проекти преминаха през сериозни трудности. Проектът за “Софийска вода” е предмет на спорове между общината и концесионера, което го забавя, по общинския заем за компанията за градски транспорт върви само един от трите компонента, а проектът за общинската топлофикация е само частично успешен.

Транспорт – Банката имаше само ограничено присъствие в този сектор, с одобрен проект от 1993 г. за завършване на отсечка от Паневропейската пътна мрежа и цялостно проучване за преструктурирането на железопътния транспорт. **Извлечената поука** от финансирания по линия на техническото сътрудничество Проект за паркинг в София е, че дори и при подписано Писмо за мандата има риск ангажиментът на клиента за проекта да отпадне в резултат на политически дискусии и промени в цялостната програма за реформи (PE05-327S).

Като цяло, въздействието върху прехода в сектор *инфраструктура* се оценява като *умерено*.

1.3.4 Програми ПОМ и БКУ в България

ПОМ оперира в България от 1998 г. и реализира 57 проекта, усвоявайки 3.05 млн. финансиране по програма ФАР на ЕС, от различни двустранни донори, сред които са Люксембург, Обединеното кралство, Белгия и Япония.

БКУ оперира в България от ноември 2001 г. но осигури 268 проекта, усвоявайки над 1.3 млн. евро от програма ФАР на ЕС, от Федералното министерство на финансите на Австрия, Централноевропейската инициатива, Департамента за чуждестранно и международно развитие на ОК и Люксембург. БКУ България успя да развие преуспяващ местен консултантски пазар и помогна на МСП да постигнат стандартите на ЕС след присъединяването и да засилят конкурентността си чрез подобряване на управленската си ефективност и пазарни резултати, намаляване на разходите и прилагане на системи за управление на качеството и за сертифициране.

ПОМ и БКУ продължават да работят в България, тъй като секторът на МСП в страната все още се нуждае от тези услуги, но програмата се очаква да приключи в периода на настоящата стратегия. Междувременно тя ще се съсредоточи главно в по-слабо развитите селски райони и в инициативи, свързани с подпомагане на компаниите да се конкурират на пазарите в ЕС. Затова се планира програмите ПОМ/БКУ прогресивно да намаляват дейността си, като целта е за около 0.16 млн. евро да се осъществят допълнителни проекти по ПОМ и сегашните програми по БКУ да се продължат навярно до края на 2008 г.

1.4 Привличане на съфинансиране

В допълнение към собствения ѝ ангажимент на обща стойност от 1.546 млрд.евро, в периода 1991-2007 г. Банката помогна да се привлекат още 4.362 млрд. евро за съфинансиране, което е коефициент на мултипликация от 3.82¹. Общата стойност на проектите, в които участва Банката, е 5.908 млрд.евро.

¹ Изчислено като обща стойност на проектите върху обема на дейността с натрупване (ангажименти на ЕБВР).

Банката остава готова да привлича съфинансиране от търговски банки и Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, особено в рамките на големи синдикирани инфраструктурни проекти в такива сектори като енергетика, околна среда и общинска инфраструктура. Ролята на Банката за намаляване на риска и координацията е от ключово значение за мобилизирането на съфинансиране за големи проекти като ТЕЦ “Марица изток”I заедно с AES, и проекта за разпределителната компания за североизточна България, заедно с Е.ОН.

2. ОПЕРАТИВНА СРЕДА

2.1 Обща среда за реформите

2.1.1 Политическа обстановка

Периодът след приемането на предходната стратегия се характеризира с продължаваща стабилизация на политическата система. Коалиционното правителство, оглавявано от ляво-центристката Българска социалистическа партия (БСП), създадено след парламентарните избори през 2005 г. и съставено от дясноцентристкото Национално движение за стабилност и възход (НДСВ) и Движението за права и свободи (ДПС), води реформистка политика, подобно на предходното дясноцентристко правителство.

Резултатът от изборите за Европейски парламент, произведени през май 2007 г., и от общинските избори през октомври 2007 г. показаха намаляла подкрепа за партиите от управляващата коалиция и промяна в съотношението на политическите сили. Въпреки това, коалицията, която продължава да има нужното мнозинство в Парламента, се очаква да продължи да управлява до края на мандата си през 2009 г., макар и с възможни промени в правителството. Управляващата БСП остава една от най-силните политически партии, с добре изградена мрежа от местни структури и висок потенциал за изграждане на коалиции.

Новосъздадената опозиционна политическа партия ГЕРБ беше една от главните победителки в изборите за Европейски парламент през май 2007 г. и в общинските избори през октомври 2007 г. Макар че няма депутати в Народното събрание, ГЕРБ представлява най-силната опозиционна партия в момента. Другите опозиционни партии – десни и дясноцентристки – остават фрагментирани.

2.1.2 Присъединяване към ЕС

Основният външен приоритет на България е по-нататъшната интеграция в ЕС и тази цел се ползва със сравнително висока обществена подкрепа. Много голяма част от напредъка на България в икономическите и структурните реформи беше насочен към сближаване с ЕС. България подписа договора за присъединяване към ЕС през април 2005 г. и се присъедини на 1 януари 2007 г.

Присъединяването на България към ЕС беше съпътствано от набор специфични мерки, въведени с цел да се предотвратят или намалят слабостите в четири области: безопасност на авиацията; безопасност на храните; селскостопански фондове; съдебна реформа и борба срещу корупцията и организираната престъпност. За последното беше установен механизъм за сътрудничество и проследяване на напредъка, като се изискваха доклади на 6 месеца за период до три години. (виж 2.1.5. Престъпност и корупция).

2.1.3 Пазар на труда

Безработицата спадна от 10.7 % през 2005 г. на 6.9 % през 2007 г., а заетостта нарасна от 49.7 на 52.6 % през същия период в резултат на силния икономически растеж, благоприятната бизнес среда и действията на правителството. Засилена беше гъвкавостта на трудовия пазар чрез изменения в Кодекса на труда, направени през

2006г. Като допълнителен стимул за заетостта правителството прехвърли част от тежестта на вноските за социално осигуряване от работодателите към работниците като промени съотношението работодател/работник от 65:35 през 2006 г. на 60:40 от 1 януари 2008 г.

От друга страна, делът на дългосрочно безработните, макар и да спадна от 59.7 % от общия брой безработни в края на 2005 г. на 57.3 % понастоящем, е все още висока. С оглед на сегашния недостиг на умения и квалификация, който се влоши от „изтичането на мозъци” в резултат на емиграцията, в образователната система е нужно да се направи реформа, която да помогне да се решат тези потребности на пазара.

Приблизително 18 % от общата работна сила в България са организирани в профсъюзи. България е ратифицирала основните конвенции на МОТ. Кодексът на труда определя минималната възраст за заетост и минималната възраст за заемане на работно място, свързано с опасен труд; законите за детския труд се прилагат добре.

2.1.4 Социални условия

Намаляването на населението (което според преброяването от 1992 г. е било 8.4 млн., при преброяването през 2001 г. – 7.9 млн., а през 2006 г. се преценява на 7.7 млн.) продължава тенденциите от времето преди началото на прехода, включително и тези на застаряване, сравнително ниска раждаемост и миграция. Според Индекса за човешко развитие (ИЧР) на ПРООН, България спада към групата страни с високи показатели за човешко развитие. Продължителността на живота е 72.4 години (2004 г.). България е урбанизирана страна, като малко под 70 % от населението ѝ живее в градовете. Според преброяването на населението от 2001 г. (при което участниците сами определяха етническата си принадлежност) етническите българи съставляват 86 % от населението, етническите турци – 9 % и етническите роми – 4.6 %.

Бедността в България намалява. Според Световната банка делът на населението, което живее в бедност, е спаднал от 24 % през 2001 г. на 21.9 % през 2003г. поради подобрения в селските райони. Но в областта на социалната сфера все още остават някои въпроси, по които трябва да се работи: има значителни регионални различия в жизнения стандарт, като най-бедните региони са три пъти по-бедни от София, както и има различия между градското и селското население. Някои изследвания показват, че бедността все повече се превръща в явление, което е характерно за уязвимите групи, като етническите роми, при които социално-икономическото положение, образователното ниво и положението на трудовия пазар е значително по-ниско от средните стойности за страната. През последните години България прие различни стратегии за борба с бедността и социалното изключване, сред които Стратегия за борба с бедността и социалното изключване, Национална стратегия за равни възможности на хората с увреждания, Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и Съвместен меморандум за включване.

2.1.5 Престъпност и корупция

Както беше отбелязано в т. 2.1.2 по-горе, присъединяването на България към ЕС беше съпътствано с набор от специфични мерки, включително и механизъм за сътрудничество и наблюдение на напредъка в областите на съдебната реформа,

борбата с корупцията и организираната престъпност. Първият доклад по този механизъм, приет от ЕК на 27 юни 2007 г. отчита напредъка в тези области, като например приемането на промени в Конституцията, отстраняващи неясната формулировка по отношение на независимостта и отговорността на съдебната система, подобряване на прозрачността на съдебния процес, засилване на отговорността, професионализма и ефективността на съдебната система и превенция и борба с корупцията по границите и в органите на местно самоуправление. Макар и да отбелязва, че времето от присъединяването през януари 2007 г. не е достатъчно, за да се покажат убедителни резултати в ключовите области, докладът също така определя конкретните въпроси, които изискват допълнителна работа, особено в областите, в които напредъкът се оценява като „недостатъчен” (т.е. в разглеждането на случаите на корупция на високо ниво и в борбата срещу тежката и организирана престъпност).

„Прозрачност без граници” по своя Индекс за корупция нареди България през 2007 г. на 64-то място от 179 страни. Оценката от 4.1 поставя България на 9-то място сред страните, в които Банката работи и също на 9-то място сред новите държави-членки на ЕС.

2.1.6 Правна реформа

В контекста на присъединяването към ЕС България продължи да усъвършенства своето търговско право. В резултат на това сега в редица правни области вече има добри закони и задоволителни процедури за прилагането им. Според оценка на ЕБВР нормативната уредба за пазара на ценни книжа, законите регламентиращи несъстоятелността и залозите са модерни, изработени в съответствие с международните стандарти. Известно безпокойство все още буди режимът за обезпеченията на недвижими имоти, който трябва да се подобри. Изказват се и известни безпокойства във връзка с ефикасността на механизмите на корпоративното управление за защита на миноритарните акционери, както и по отношение на прилагането на законовите разпоредби от съдилищата, по-специално в областта на несъстоятелността. Въпреки всички подобрения в законовата рамка, реформата на съдебната система остава приоритетна задача за страната. Това беше подчертано и в доклада на ЕК за България от юни 2007 г., който наблегна на необходимостта да се подобри независимостта, прозрачността и професионализма на съдебната система.

2.1.7 Околна среда

В България като цяло е прието законодателство за опазване на околната среда, което в най-общи линии съответства на законодателството на ЕС. Поради липсата на финансови средства за изпълнение на всички директиви на Европейския съюз за околната среда в определените срокове, страната договори преходни периоди за редица изисквания, свързани с приложението на десет директиви от европейското екологично законодателство. Европейската комисия отбелязва, че като нова държава-членка на ЕС България е поставена пред предизвикателството да изпълни новото законодателство за околната среда и да изгради капацитет за това на регионално и местно ниво.

България транспонира директивите за местообитанията на птиците и попълни списъка с обектите по „Натура 2000” през ноември 2007 г. По отношение на процедурите за специфични оценки по силата на Член 6(3) на Директивата за местообитанията беше приет Правилник и установена процедура.

България забави издаването на Комплексни разрешителни за предотвратяване и контрол на замърсяването (КРКПЗ) след 30 октомври 2007 г., което беше срокът, определен в Директивата за КРКПЗ.

България постигна съгласие с Европейската комисия по изработената Оперативна програма „Околна среда” за периода 2007-2013 г., която съставлява част от Националната стратегия на Република България. Програмата се основава на целите и приоритетите на политиката за опазване на околната среда на ЕС, тя отразява международните ангажименти, поети от България в областта на околната среда, както и ангажиментите, поети от страната пред ЕС в пред-присъединителния период, заедно със специфичните национални интереси. В нея се анализира сегашното положение на околната среда – води, отпадъци, въздух, емисии на парникови газове, биоразнообразие и шум - и се определят стратегическите цели, включващи опазването и подобряването на състоянието на водните ресурси, подобряване на управлението на отпадъците и защитата на почвата, запазване на биологичното разнообразие и защита на природата.

България все още е изправена пред тежки екологични проблеми, особено в секторите води и отпадъци. Нужно е да се положат още много усилия за пречистване на отпадните води и изграждане на нови депа за отпадъци. Финансовите ресурси за тези и други сектори в областта на околната среда, нужни за постигане на изискванията на ЕС, ще дойдат от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, от публичните бюджети, публично-частните партньорства и МФИ. Прави се много за укрепване на административния капацитет на общините за разработване на проекти, чрез които да получат финансиране. От ключово значение ще бъде финансирането на подготовката на проектите от донори, тъй като тя може да стигне до 10 % от общата стойност на проекта, които трябва да са налице преди да е осигурено неговото финансиране.

Български и международни НПО твърдят, че в дейностите по опазването на околната среда има редица слабости: тясно определен обхват за Оценките за въздействие върху околната среда (ОВОС) и за публичните консултации, чрез които да се улеснят положителните резултати; липса на доверие в съдебната система по отношение на екологичното правораздаване; правят се много малко Стратегически екологични оценки (СЕО) по отношение на възобновяемите енергийните източници, горското стопанство и туризма; неадекватно прилаганото законодателство при проектите за малки водноелектрически централи води до увреждане на местообитанията; децентрализация на вземането на някои решения от общините, което води до конфликт между националния и местния интерес.

Последователният подход на ЕБВР към опазването на околната среда подкрепя изпълнението на националното законодателство и разглежда основните опасения, като се съсредоточава върху конкретни области на управление на околната среда чрез проектите на ЕБВР. Инвестирането в подобряване на околната среда за достигане на европейските стандарти е непрестанен процес и Банката ще продължи да си сътрудничи с другите институции за това.

Раздел с основна информация за въпросите на опазването на околната среда в България и примери за наскоро приети проекти се съдържат в Приложение 7.

2.2 Развитие на прехода и отговора на икономиката

2.2.1 Макроикономически условия за дейността на Банката

Засиленото вътрешно търсене (отражение главно на бума в частните инвестиции) стимулира силен растеж. Икономическият ръст през 2005, 2006 и 2007 г. беше съответно 6.2, 6.3 и 6.2%. Производителността на труда нарасна значително в услугите и промишлеността в резултат на високите нива на инвестиции в тези два сектора. Подкрепен от добре функциониращ валутен борд и от стъпилата на здрава основа фискална политика и политика на доходите, до средата на 2007 г. процесът на намаляване на инфлацията вървеше добре, въпреки наличието на силен ръст на вътрешното кредитиране и свързаното с присъединяването към ЕС покачване на акцизите. През юни 2007 г. инфлацията беше спаднала до 5.6 %, от 8.4 % дванадесет месеца преди това. Обаче поради ограничения в капацитета (условията на трудовия пазар се изостриха, което доведе до ускоряване на ръста на заплатите с около 20% през първите три тримесечия на 2007 г., изпреварвайки ръста на производителността за същия период, което идваше след период от задържан растеж на заплатите в течение на години) и поради ефекта на сушата през лятото, на по-високите световни цени на енергията и на храните, инфлацията скочи в края на 2007 г. на 12.5 %..

Предмет на безпокойство е големият външен дефицит. Дефицитът по текущата сметка нарасна от 6.6 % от БВП през 2004 г. на 15.7 % от БВП през 2006 г. и на 21.7 % през 2007 г. През 2006 г. той отразяваше главно спада в други сметки, а не търговския дефицит, докато през 2007 г. определено отразява увеличения внос, свързан с инвестиционния бум.

Финансирането на дефицита по текущата сметка е осигурено в краткосрочен план от много силните притоци на преки чуждестранни инвестиции (които покриваха 120 % от дефицита през 2005 г., 100% през 2006 г. и 98% през 2007 г.). През последните години притокът на преки чуждестранни инвестиции нарасна от 1.9 млрд. евро през 2003 г. до рекордните 6.1 млрд. евро през 2007 г., което е един от най-високите показатели за преки чуждестранни инвестиции на човек от населението в региона. Обаче фактът, че 35% от преките чуждестранни инвестиции през 2007 г. са в недвижими имоти, 32 % – във финансово посредничество и само 4% от преките чуждестранни инвестиции са в производството, както се вижда от Таблица 2, поражда безпокойство, тъй като такива инвестиции може да бъдат уязвими към промени в нагласите при пазар, който показва признаци на прегряване. От друга страна, валутният резерв е нараснал значително до успокоителната стойност от 5.8 месечния внос на стоки и услуги в края на 2007 г.

Таблица 2: Приток на преки чуждестранни инвестиции по сектори, като дял от общите

	2004	2005	2006*	2007*
Селско стопанство, ловно и горско стопанство	0.2%	0.3%	0.4%	0.7%
Строителство	3.0%	5.4%	8.5%	11.9%
Образование	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Електроснабдяване, газоснабдяване и водоснабдяване	24.5%	9.8%	5.9%	2.0%
Финансово посредничество	8.6%	21.2%	13.3%	31.6%
Рибарство	0.1%	0.0%	0.0%	0.0%
Здравеопазване и социални дейности	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Хотелиерство и ресторантьорство	1.0%	1.7%	1.7%	1.9%
Производство	15.9%	27.5%	16.8%	3.8%
Минодобив и кариери	0.6%	1.2%	0.2%	0.2%
Други общински, социални дейности и услуги	0.3%	0.6%	1.0%	1.3%
Недвижими имоти, наемотдаване и бизнес дейности	7.9%	16.9%	29.1%	35.2%
Транспорт, складово стопанство и комуникации	15.6%	-3.4%	7.1%	0.6%
Търговия на едро и дребно; ремонт на коли и мотори и лични и домакински стоки	18.1%	18.3%	15.5%	10.4%
Други	4.1%	0.5%	0.5%	0.3%

**предварителни данни*

Източник: БНБ

Властите си дават сметка, че при наличието на бързо развиващ се банков сектор, бързото нарастване на вътрешното кредитиране на частния сектор е непрестанен стимул за нарастването на външния дефицит. При положение, че в условията на валутен борд монетарната политика не е инструмент, който политиките да могат да използват, властите провеждат много внимателна фискална политика. В резултат на това, планираният излишък от най-малко 3 %, договорен с МВФ, беше надхвърлен и достигна според разчетите 3.2 % от БВП през 2006 г. (ESA95 база). Правителството се съгласи да се стреми към фискален излишък от най-малко 2 % от БВП през 2007 г., въпреки че в закона за бюджета е записан излишък от само 0.8 % от БВП. При планирания бюджетен излишък първоначално се предвиждаше намаляване на вноските за социално осигуряване с три процентни пункта и увеличение на пенсиите само с 8.5 %. Но пенсиите бяха увеличени допълнително и това се финансира чрез събраните по-големи от планираните приходи. Данните за консолидирания бюджет за първите осем месеца на 2007 г. показват нарастване на приходите с 20.2% на

годишна база и на разходите с 20.9% на годишна база (включително и вноските за бюджета на ЕС), при ръст от 50.2% в капиталовите разходи, спад с 1.5% на разходите за лихви и 21.8% покачване на текущите (без лихвите) разходи. Приходите през 2007 г. надвишават с 11.3% разчетите, планирани в закона за бюджета. Разходите са с 5% по-високи от планираните в бюджета разходи за 2007 г. Тъй като правителството предвиждаше възможността за по-нататъшно влошаване на външния дефицит и си даваше сметка за рисковете, ако това развитие не се държи под контрол, то въведе в бюджетното законодателство правила за непредвидени разходи. Те се изразяваха в контрола върху разходите на отделните министерства в случай на нарастване на дефицита по текущата сметка. Тези средства не бяха използвани през 2007 г. И затова през декември 2007 г. беше приет пакет от значителни допълнителни разходи. България е много вероятно да отчете рекорден бюджетен излишък, надхвърлящ заложения в бюджета. През ноември 2007 г. българският парламент одобри бюджетния закон за 2008 г., който предвижда бюджетен излишък равен на 3 % от БВП (растежът реалистично се предвижда да бъде 6.4% през 2008 г.). В края на септември, 2007 г. фискалният резерв възлизаше на 3.8 млрд.евро (около 13.2 % от БВП), дори и след сделките за обратно изкупуване на дълга през 2005–06 г.

Средносрочните икономически перспективи на България остават благоприятни, особено след присъединяването на страната към ЕС. Очаква се растежът на БВП да остане стабилен, подкрепян от силен растеж на банковото кредитиране и капиталови притоци от ЕС, но много зависи от способността на България да повишава производителността на производствените ресурси. За тази цел от жизнено значение е да продължат структурните реформи. Режимът на валутния борд е добре установен и той ще помага за провеждането на стриктна монетарна политика в периода до приемането на еврото. Основен източник на уязвимост остава положението с външния дефицит. Независимо от факта, че той се покрива напълно от преките чуждестранни инвестиции, големият външен дефицит, при наличието и на голям външен дълг (97 % от БВП) поражда безпокойство за перспективите за стабилност. Поддържа се предпазлива фискална политика, а тя е от ключово значение и за съхраняване на режима на валутен борд, и за овладяване на инфлацията в контекст, при който монетарната политика не е инструмент, с който да могат да боравят властите.

2.2.2 Успехи и предизвикателства на прехода

Напредъкът по изпълнение на изискванията за пазарна икономика бе отчетен и от Банката в хода на годишния преглед за наблюдение на структурните реформи в страните, в които тя оперира. Таблица 3 показва напредъка на България в структурните реформи в сравнение с напредъка на държавите, присъединили се към ЕС през 2004 г. , и на Румъния, която стана член на ЕС през 2007 г.

Таблица 3: Показатели на ЕБВР за прехода в страни присъединили се към ЕС, 2007 г.

	България	Чехия	Естония	Унгария	Латвия	Литва	Полша	Румъния	Словакия	Словения	Присъед. страни
ЕБВР Среден показател на прехода вкл. инфраструктура	3.5	3.8	3.9	4.0	3.6	3.7	3.8	3.4	3.7	3.4	3.7
Предприятия	3.6	3.9	4.0	4.0	3.7	3.8	3.8	3.3	4.0	3.4	3.7
Голяма приватизация	4.0	4.0	4.0	4.0	3.7	4.0	3.3	3.7	4.0	3.0	3.8
Малка приватизация	4.0	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	3.7	4.3	4.3	4.2
Преструктуриране на предпр.	2.7	3.3	3.7	3.7	3.0	3.0	3.7	2.7	3.7	3.0	3.2
Пазари и търговия	3.8	3.9	4.1	4.0	3.9	4.0	4.0	3.8	4.0	3.7	3.9
Либерализация на цените	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.0	4.3
Търговска и валутна система	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3
Конкурентна политика	2.7	3.0	3.7	3.3	3.0	3.3	3.3	2.7	3.3	2.7	3.1
Финансови институции	3.2	3.8	3.8	4.0	3.5	3.5	3.7	3.0	3.3	3.0	3.5
Банкова реформа и либерализация на лихвения процент	3.7	4.0	4.0	4.0	4.0	3.7	3.7	3.3	3.7	3.3	3.7
Пазар на ценни книжа и небанкови финансови институции	2.7	3.7	3.7	4.0	3.0	3.3	3.7	2.7	3.0	2.7	3.2
Цялостна инфраструктурна реформа	3.0	3.3	3.3	3.7	3.0	3.0	3.3	3.3	3.0	3.0	3.2

Източник: Доклад за прехода 2007 г., ЕБВР

Според анализа на все още оставащите секторни предизвикателства в структурата, институциите и поведението на пазара, направен от ЕБВР, най-важните, които Банката, чрез своите инвестиционни проекти, може да помогне да се решават, са в следните три области: **реалния сектор, общинската и екологичната инфраструктура, енергетиката и енергийна ефективност**. България е изправена и пред предизвикателства на прехода в други сектори, като транспорта, селското стопанство и др., които могат да се преодоляват чрез инвестиционната дейност на Банката.

Реален сектор: Днес просперитетът на всяка икономика във все по-голяма степен се определя от базата на уменията, налични в нея. Както производителността, така и способността на частните фирми да преуспеят в условията на нарастваща конкуренция, се определят от уменията. Квалифицираните работници са в състояние по-добре да се адаптират към новите технологии и пазарни възможности. Общество с по-високо ниво на новаторство, движено от уменията, улеснява инвестициите и подобрява лидерството и управлението. За да прилага ефективно новаторски решения, бизнесът трябва да може да черпи от пазар на гъвкава, квалифицирана работна сила.

Натискът от единния пазар и от азиатските пазари изправят икономиката пред необходимостта от някои важни структурни промени: производството неизбежно ще прави преход към продукти с по-висока добавена стойност и по-сложни, модерни услуги. В същото време обаче, големите емиграционни потоци от близкото минало

лишават страната от високо квалифицирана работна сила. Големи са предизвикателствата, пред които ще бъде изправено образованието и обучението по-специално в областта на науката, технологията, инженеринга и математиката (НТИМ). Търсенето на високо квалифицирани работници нараства с всяка година, затова засилването и развитието на такива умения заедно с частния сектор ще играе важно значение в привличането и/или разширяването на съвременния бизнес. В краткосрочен план съществуват и предизвикателства в областта на политиката на доходите, за да се гарантира, че ръстът на заплатите няма да изпреварва ръста на производителността. В реалния сектор ще е нужно да се направят значителни инвестиции и за модернизация на остарелите и износени производствени средства, така че да се улесни преминаването към производство с по-висока добавена стойност.

В областта на приватизацията е постигнат значителен напредък (91 % от активите, определени за приватизация, вече са приватизирани). Сред оставащите 41 дружества с мажоритарно държавно участие трите най-големи – Български морски флот, ТЕЦ Бобов дол и Вазовски машиностроителни заводи – ще доведат дела на приватизираните активи до 99 % (в момента върви продажбата на Български морски флот, лидер на пазара за морски превоз в България и в черноморския регион). Останалите активи са малки, повечето от тях са в компании, в които трябва да се решат някои финансови или правни въпроси преди да се предложат за приватизация от Агенцията по приватизация. Напредна и приватизацията в инфраструктурата.

Общинска инфраструктура: Инвестициите в сектора на общинската инфраструктура, изисквани от екологичните директиви на ЕС, са много големи и далеч надхвърлят финансовите възможности на правителството. Като цяло инвестиционните потребности за модернизация на капиталовите съоразения за водоснабдяване и канализация възлизат на 6.9 млрд. евро, за управление на твърдите отпадъци – на 0.5 млрд. евро. През 2005 г. беше прието законодателство за регулиране на водния сектор и беше създаден регулаторен орган. Но правните въпроси, свързани със собствеността на активите, които се очаква да намерят решение чрез изменения в Закона за водите, намаляват перспективите за участие на частния сектор в тези инвестиции. Нещо повече, местният капацитет за подготовка и изпълнение на проекти е все още ограничен.

Приватизацията в сектора на топлофикацията също напредва, като единствените топлофикационни дружества оставащи държавна собственост са тези в София, Перник и Русе. Повечето от топлофикационните дружества бяха закупени от местни инвеститори, докато по-големите, включително тези в Пловдив и Русе, бяха продадени съответно на австрийската компания EVN (32.1 млн. евро) и словенската HSE (85.1 млн. евро). През следващите няколко години топлофикационните дружества трябва да направят значителни инвестиции в когенерация и енергийна ефективност, за да намалят разходите и запазят конкурентноспособността си с оглед на развитието на мрежите за газоснабдяване. Друга насока на развитие в сектора е процесът на консолидация, в който големи международни компании търсят да закупят топлофикационни дружества от местните инвеститори. От друга страна, преговорите между гръцката PPC и правителството за продажбата на работещия на въглища ТЕЦ Бобов дол бяха преустановени през май 2007 г., след като страните не успяха да постигнат споразумение за нужната екологична модернизация. Агенцията за приватизация планира продажбата на осем водоелектроенергетически централи.

Енергетика и енергийна ефективност: Докато в стремежа да се изпълнят изискванията за енергийния сектор на ЕС във връзка с присъединяването беше постигнат значителен напредък, по-специално в улесняване на реструктурирането на пазара, пазарната либерализация и въвеждането на нов баланс на тарифите, все още се забавя въвеждането на нужното законодателство, което да позволи да се осъществи отварянето на пазара и функционирането му. Пазарът на енергийни услуги все още предстои да се развие, макар че някои компании предприемат мерки за енергийна ефективност. Сред оставащите предизвикателства са повишаването на енергийната ефективност с оглед на голямата енергоемкост в България (която, макар и да се е понижила, е все още двойно по-висока от средната в ЕС) и насърчаването на използването на енергия от възобновяеми източници.

След затварянето на блокове 3 и 4 на ЕАЦ “Козлодуй” през януари 2007 г., необходимостта България да инвестира в модернизация и нови мощности, наред с енергийна ефективност, става все по-неотложна. Операторът на далекопроводната мрежа НЕПК покани шест международни компании да представят оферти, за да станат стратегически инвеститори в новата атомна електроцентрала с капацитет 2000 мегавата в Белене, на река Дунав. През октомври 2006 г. НЕПК възложи договора на стойност 3.99 млрд. евро на Атомстройекспорт за изграждане на централата. Първият от бъдещите два реактора на централата, с мощност 1000 мегавата всеки, е планиран да заработи през януари 2014 г.

Транспорт: Транспортната инфраструктура продължава да бъде пречка за развитие на икономиката, по-специално за интеграция в търговията и външна конкурентоспособност. Според оценки на Световната банка общо около 60 % от пътната мрежа се нуждаят от рехабилитация и поддръжка. Железниците поставят високи такси за достъп до ж.п. мрежата, а ефективността на пристанищата е ниска.

Селскостопански сектор: Реституцията на земята в началото на 90-те години доведе до реставрация на дребната собственост, характерна за предвоенното земеделие в България и до възникване на селскостопански сектор, който се различава от останалите страни в региона: делът на заетите в селското стопанство нарасна от 18 % през 1989 г. на 32 % през 2004 г. В същото време делът на селското стопанство в БВП спадна от 18% на 9.4 %, което е отражение на силното намаляване на производителността и на липсата на инвестиции както в земеделската дейност, така и в селската инфраструктура. В момента пазарът коригира тези проблеми, макар и бавно, тъй като промените в този сектор обикновено отнемат повече време докато доведат до видими резултати.

Селските райони изостават най-вече поради недостатъчните финансови услуги и информационни технологии. Потреблението на глава от населението на домакинствата извън София е с 10 до 25 % по-ниско от това на домакинствата в столицата.

Банков сектор: Приватизацията в банковия сектор е завършена (единствената оставаща държавна банка е Насърчителна банка, която е банка за развитие и не се предвижда приватизацията ѝ) като повечето активи са съсредоточени в институции, които са чуждестранна собственост. Това позволи да се възприемат най-добрите практики в бизнеса и в управлението на риска, да се модернизира банковата инфраструктура и стимулира конкуренцията, която силно нарасна с предлагания

широк спектър от финансови продукти. Търговските банки и небанковите институции предлагат на конкурентна основа финансиране за различни сегменти на макропредприятията и МСП. Банка за микро-финансиране с участието на ЕБВР, предоставя кредити на микропредприятия и малки предприятия от края на 2001 г.

Уязвимостта на финансовия сектор е ограничена, предвид високата капитализация на банките, прилагането на стандартите за качество на кредитите, и провизиите, които покриват 3 % от заемите. Качеството на портфейлите е добро, само 2.2 % от кредитите са с просрочия над 90 дни.

Нарастването на вътрешното кредитиране беше забавено, от 49 % през 2004 г. до 25 % през 2006 г., след въвеждането на административни мерки. Мерките на властите, които правеха скъпоструващ растежа на кредитните портфейли с повече от 6 % на тримесечие, бяха отменени, тъй като банките все повече ги заобикаляха, и през първата половина на 2007 г. ръстът на вътрешно кредитиране се ускори отново до 47.7 %. За да предотвратят влошаването на портфейла на банките, на 1 септември 2007 г. властите увеличиха изискването за минимален резерв, който банките да поддържат в централната банка, от 8 на 12 %. Въпреки тази мярка, растежът на кредитите продължи и достигна 62.5 % в края на 2007 г. Кредитите за частния сектор съставляваха 67.6 % от БВП в края на миналата година.

Небанков финансов сектор: Бързо разрастващият се небанков финансов сектор остана дълго време само частично регулиран и надзираван. Това представляваше потенциален източник на риск, по-специално по отношение на лизинговите компании, тъй като в периода когато действаха административни мерки за контрол на банковото кредитиране, банките все повече използваха своите лизингови дружества, за да посрещат търсенето на финансови ресурси, което те не можеха да удовлетворят. Властите отчетоха необходимостта от затягане на регулаторната и надзорна рамка за тази част от финансовия сектор, която сега е добре регулирана от Комисията за финансов надзор, модернизирала дейностите си наскоро.

Бизнес среда: Условието за бизнес в България се подобриха в периода след приемането на предходната стратегия. По-специално, след предприетите съдебни и регулаторни реформи, предишната сложна регулаторна среда беше опростена и спазването на договорните задължения стана по-ефективно. През януари 2007 г. беше въведен плосък корпоративен данък от 10 % (най-ниската ставка в ЕС), а от януари 2008 г. - и плосък данък върху доходите на физическите лица от 10 % и бяха намалени социалните осигуровки. Важен момент беше създаването на търговски регистър, което намали бариерите за влизане в реалния сектор. Новият Данъчен и социално-осигурителен процесуален кодекс, в сила от 2006 г., въведе концепцията за обслужване „на едно гише“ в областта на държавните приходи. Докладът на Световната банка Doing Business 2008 нарежда България сред първите десет страни в света по най-бързо подобряващ се бизнес климат.

Но все още има много за подобряване в много специфични области, включително и в укрепването на държавните институции като публичната администрация, на независимостта на съдебната система и прилагането на закона; в по-нататъшното намаляване на бариерите за излизане на нови фирми на пазара, като се намали изискването за минимален капитал, и в лицензионните режими.

Друг приоритет е да се оптимизира образователната система, за да осигурява и поддържа нужния набор от умения на работната сила, което ще подкрепи структурните промени в икономиката.

Законодателството за обществените поръчки беше хармонизирано с изискванията на ЕС през 2007 г. Това доведе до по-високи нива, необходими за провеждане на публични търгове и по-високо ниво на контрол от страна на българската Държавна агенция за финансов контрол, която разкри 322 процедурни нарушения на стойност 44.4 млн. лева (30.7 млн.щ.д.) в общо 2,130 процедури.

2.3 Достъп до капитал

Кредитоспособността на България се повиши след предходната стратегия в резултат на продължаващата добра макроикономическа и структурна политика. Държавният кредитен рейтинг (понастоящем инвестиционен клас) отразява подобрените условия. Ниският спред на държавните облигации е отражение на продължителното доверие на инвеститорите.

Отворената капиталова сметка позволява на компаниите да ползват заеми от чужбина. Така, от времето на приемането на предходната стратегия, дори и при наличието на административни мерки² за овладяване на растежа на вътрешното кредитиране, предприятията фактически не страдаха от ограничен достъп до кредит. Нещо повече, значителната експанзия на лизинговите компании и компаниите за потребителско финансиране, предложи алтернативни източници за финансиране, особено за МСП и домакинствата.

Фондовата борса продължава бързия си растеж, като пазарната ѝ капитализация нарасна от 10.6 % от БВП в края на 2004 г. на 51.3 % от БВП в края на 2007 г.

² Административните мерки, въведени в началото на 2005 г. с цел да се намали кредитната експанзия, се премахват заради деформиращото въздействие, което оказват върху сектора.

3. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ

3.1 Приоритети на Банката за периода на Стратегията

Въз основа на анализа на предизвикателствата пред България след присъединяването ѝ към ЕС, Банката идентифицира и ще съсредоточи вниманието си върху следните оперативни приоритети:

1. Банката ще подкрепя в след-присъединителния период местния *реален сектор*, като поставя специално ударение върху конкурентността на бизнеса и насърчава експортния потенциал на страната. Натискът от единния пазар и конкуренцията от Азия и други региони са важни фактори, които непосредствено засягат местните предприятия. Банката ще помага да се посрещат тези предизвикателства като осигурява финансиране на *средни до големи предприятия, местна собственост*, които имат значителни инвестиционни потребности, от различни сектори, като услугите, производството, технологията и обучението. Тази цел ще бъде изпълнявана в тясно сътрудничество и със синдикирани заеми с местни банки и институции от небанковия финансов сектор. Банката ще разнообрази гамата от продукти, за да включи по-високорискови инструменти, като дялово участие, мецанинов и структуриран дълг. Такива финансови инструменти като целеви кредитни линии за използването на фондовете от ЕС ще бъдат изработени за подпомагане на местните компании. Банката ще се стреми да подпомага развитието на по-изостанали райони и да насърчава трансграничната търговия и регионалната интеграция. Паралелно с това, Банката ще продължи да играе ролята на катализатор за *преки чуждестранни инвестиции, най-вече на зелено*, които трябва да бъдат привлечени заради благоприятното географско местоположение на България, конкурентната цена на работната ръка и атрактивния данъчен режим.
2. Банката ще разширява дейностите си в *общинския сектор* на цялата територия на страната с оглед на изпълнение на наскоро приетите реформи за финансова децентрализация и използване на новите възможности, произтичащи от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС. Стремешът ще бъде да се мобилизира участието на частния сектор чрез използването на публично-частни партньорства в транспортната инфраструктура, за да се премахнат съществуващите „проблемни области”, спъващи регионалното развитие, като в същото време се свали съответното финансово бреме от публичните финанси. Банката ще продължи да отпуска търговски кредити директно на държавните ВиК компании, на пречиствателните станции и на общините - за градски транспорт и пътища, енергийна ефективност и сделки в сектора на твърдите отпадъци. Проектите в по-малките общини ще бъдат разработвани чрез новаторски структури (например, изграждане на целева структура от правителството и Банката за осигуряване на съфинансиране на проекти по Структурните и Кохезионния фондове за по-малки, по-малко кредитоспособни общини). Това ще помогне да се разшири обхватът на финансиране, осигурявано от Банката, за да се подпомогне по-широк кръг от общини. Банката би могла да спомогне за подобряване на *националната инфраструктура*, особено в *транспортния сектор*, за да се осигури засилено регионално сътрудничество, развитие на коридорите на трансевропейската транспортна инфраструктура, подобряване на търговията и използване на предимствата на единния пазар.

3. Банката ще продължи да прави инвестиции както в публичния, така и в частния сектор в производството, преноса и разпределението на *енергия*, като подкрепя политическия диалог за осъществяване на нужната регулаторна и институционална реформа. *Енергията от възобновяеми източници* и *енергийната ефективност* ще бъдат утвърждавани като част от Инициативата на Банката за устойчива енергетика. Банката помага за разрешаване на проблема с голямата енергоемкост, която се отразява отрицателно на конкурентноспособността на икономиката. По-нататъшното развитие на *пазара на енергийните услуги* ще бъде насърчавано чрез помощта, която Банката ще оказва на местни фирми за енергийни услуги и целеви фондове. Още повече ще бъдат насърчавани проектите за енергийна ефективност, както в промишлеността, така и в домакинствата. Банката ще поддържа тясно сътрудничество с донорската общност на Международния фонд за безопасно извеждане от експлоатация на АЕЦ „Козлодуй“. Приоритени за Банката ще са проектите за подобряване на регионалната интеграция и отделните звена в енергетиката, с цел да се повиши енергийната сигурност на България и позициите ѝ на *регионален енергиен център*.

3.2 Цели по сектори

3.2.1 Реален сектор

Реалният сектор остава в центъра на дейностите на Банката в България. След присъединяването към ЕС този сектор предлага нови възможности и предизвикателства, свързани с готовността на предприятията да издържат на конкуренцията в единния пазар. Продължавайки да подкрепя преките чуждестранни инвестиции, особено тези „на зелено“, Банката ще отделя специално внимание на трансфера на знание и на експортно ориентирани компании, и активно ще подкрепя реструктурирането на местните компании, за да подобрят своята конкурентноспособност, да отговорят на стандартите на ЕС и да се справят с натиска от единния пазар, включително на екологичния фронт. Банката ще осигури повече инструменти, свързани с дялово участие и квази-участие, като в същото време съдейства за подобряване на фирменото управление. Банката ще продължи да насърчава по-широката регионална търговия и сътрудничество (включително и чрез изграждането на нефтопроводи и газопроводи през България) и ще подкрепя модернизацията на предприятията с оглед да се намали неефективността и да се осигури конкурентен достъп до пазара.

Банката ще помага на местните предприятия да посрещнат предизвикателствата на присъединяването към ЕС. За тази цел:

- Подкрепяйки преките чуждестранни инвестиции, Банката ще насърчава навлизането или разрастването на регионални играчи в операциите „на зелено“, както и ще помага на местни български предприятия да разширяват дейността си в съседните страни, да засилват *трансграничното сътрудничество* и инвестиции.
- Банката ще насърчава инвестиции, свързани с увеличаване на експортната конкурентност на регионалните пазари, подобряване на енергийната ефективност и прилагане на новите екологични стандарти. В този контекст тя ще отделя

специално внимание на избрани *селскостопански* компании, изправени пред предизвикателството на новите нормативи и регламенти на ЕС, особено в хранително-вкусовата промишленост, за да стимулира по-голяма ефективност, новаторство и ориентация към потребителя. Инструментариумът на Банката в тези области ще засили позициите ѝ във все по-конкурентната среда на корпоративното банкиране.

- Вниманието на Банката ще бъде насочено към инвестиции и сътрудничество със средно големи фирми от областта на информационните технологии и услуги, за да ги подпомогне с напреднало обучение по НТИМ и да ги улесни в установяването на партньорство с чуждестранни компании за по-широк достъп до пазара и регионална консолидация.
- За да поддържа принципа на допълняемостта към добре развития частен финансов сектор, Банката ще поставя ударение върху разнообразяването на своите финансови продукти, като използването на *по-високо рискови* продукти, като инструментите на дялово участие, мецанинов, структуриран и конвертируемия кредит.
- Заедно с местни банки, Банката ще се стреми да постига синергия в съфинансирането, което ще повиши търговската дисциплина във финансовия и в реалния сектори.
- Банката ще отделя специално внимание на осигуряване на самостоятелна техническа помощ и финансова подкрепа на местни предприятия, с което да им позволи да решават проблемите на *енергийна ефективност* и *опазване на околната среда*, работейки индивидуално с всяко от тях.
- Банката ще продължи да подкрепя инвестициите в *сектора на недвижимите имоти* в България в светлината на засиления инвеститорски интерес след присъединяването към ЕС. По-конкретно, докато развитието на сектора на недвижими имоти до сега е съсредоточено в столицата, по морското крайбрежие и в планинските райони, във второстепенните и третостепенните градове то е много бавно. Затова има възможност Банката да фокусира подкрепата си върху подбрани, висококачествени обекти и проекти в туризма в регионалните центрове и, работейки заедно с опитни местни и международни строителни предприемачи, ще осигурява решения с висок стандарт. Такъв подход би допринесъл за намаляване на регионалните неравенства в икономическото развитие на страната.
- В сектора *ресурси*, Банката ще подкрепя проекти, които допринасят за регионалното сътрудничество и позицията на България като ключов енергиен коридор, включващи и финансирането на главните нефтопроводи и газопроводи за транзитен пренос през страната. Това може да означава финансиране на български компании, било то частни или държавни, които от своя страна да инвестират в дялово участие за изграждането на такива регионални преносни системи или в модернизацията на съществуващите съоръжения за пренос и съхраняване, чрез което да се подобри надеждността и сигурността на доставките. Друга ос на дейността на Банката би била да подкрепя модернизацията на водовъглеродния сектор като финансира системите за рафиниране и/или разпределение с оглед да се намалят проблемите и практиките на нелоялна конкуренция и да се установи нов регулаторен режим, преследващ такива цели.

3.2.2 Инфраструктура

Общинска: В началото на периода на предходната стратегия Банката изработи програма, с която да отпусне, без държавна гаранция, кредитно финансиране на стойност до 60 млн. евро чрез кредитна линия за проекти в сектор водоснабдяване и канализация. Заемите трябваше да се отпускат директно на отделните регионални ВиК дружества, в които държавата е мажоритарен собственик. От 2005 г. до сега Банката е сключила договори за четири заема с обща стойност около 40 млн. евро под формата на дългосрочни кредити, с които в два от случаите съфинансира безвъзмездна помощ по програма ИСПА, на обща стойност 45.2 млн. евро. Кредитната линия изигра съществена роля за налагане на принципа за пълна възвръщаемост на разходите във всеки проект, който залегна в бизнес плановете, одобрени от новоизградения Национален воден регулатор. ВиК дружествата, обслужващи общините Бургас (подписан договор през 2005 г.) и Русе (2006 г.), бяха избрани за първите два проекта, последвани от Стара Загора и Пловдив през 2007 г. Замисълът на кредитната линия беше направен така, че да се подобри търговското и оперативното изпълнение на всяко ВиК дружество и да се осигури спешно необходимия инвестиционен капитал. Нарастващата финансова стабилност на ВиК ги прави по-атрактивни за инвеститорите. Банката, съвместно с правителството, ще проучи възможността за програма за публично-частни партньорства в сектора водоснабдяване и канализация.

По-малките градове, които нямат достъп до кредит и нямат институционален капацитет да разработят пълноценни предложения за проекти, са в центъра на правителствените планове за създаването на Фонд за местните власти и управление (FLAG). Банката води понастоящем разговори с правителството за подходящия формат, който би мобилизирал финансиране от търговските банки и би постигнал финансова дисциплина при подбора на проектите и условията на финансиране, предлагани на градовете. Средствата от Фонда ще се използват за съфинансиране на безвъзмездната помощ от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС.

При очакваната реализация на реформите за финансова децентрализация, приети наскоро, Банката ще обмисли и отпускане на заеми директно на общините (или на публичните предприятия за комунални услуги, поддържани от общините) за нуждите на градския транспорт и управлението на твърдите отпадъци, структурирани като търговски кредити. Топлофикационните дружества бяха предмет на приватизация чрез публични търгове, осъществена през 2006 г. Редица големи градове привлякоха международни оператори, които са собственици сега на компаниите, обслужващи Варна, Пловдив и Русе. Банката ще прегледа предложенията на приватизираните топлофикационни компании за потенциално финансиране.

Банката все повече ще фокусира дейностите си по отношение на *общините* към:

- Операции извън столицата. Диалогът с *по-малките общини* ще се засили от гледна точка на новаторските структури за финансиране, които се разработват с оглед Банката да помогне да се решават потребностите им от финансиране, както и на очаквания напредък в изпълнение на правителствената програма за финансова децентрализация след направените по-рано промени в Конституцията, които ще отприщят потенциала за преодоляване на регионалния дисбаланс.

- Обмисля се и по-нататъшна подкрепа за *регионалните ВиК дружества*, за да им се помогне да решават неотложните си потребности от рехабилитация и да се подобрява административния капацитет на компаниите да изработват и изпълняват сложни инвестиционни проекти.
- Банката ще се стреми да подкрепя *въвличането на частния сектор* в проекти за водния сектор и отпадъците чрез концесии или други подходящи форми на публично-частни партньорства (“ПЧП”).
- Банката ще проучи възможностите да оказва помощ на общините в развитието на *градския транспорт* чрез поставяне на дейността му на търговска основа и чрез по-добри договори за публични услуги и подобрени управленски практики.
- Подкрепата за община София ще продължи с допълнително финансиране за концесията на водата, където потребността от инвестиции е все още голяма, както и ще разгледа по-нататъшната подкрепа за обществения транспорт в София, където договорите за публични услуги трябва да се обмислят, за да може компанията да работи на търговска основа.
- Отблизо ще бъде наблюдаван напредъкът в следприватизационното развитие на *топлофикационните компании* с оглед на евентуална по-нататъшна финансова подкрепа.

В **транспортa** приоритет на Банката ще бъде да подкрепя частния сектор в ключови проекти за транспортната инфраструктура, които ще засилят икономическото развитие и регионалните връзки. По-специално:

- Банката ще се стреми да подкрепя частните инвестиции в *пътния сектор* чрез публично-частни партньорства и с други форми. Банката ще се стреми да мобилизира финансиране за техническо сътрудничество, за да помогне на българското правителство да идентифицира подходящите проекти и да излезе на пазара с адекватно подготвени и структурирани проекти за ПЧП. Сред потенциалните проекти могат да бъдат някои отсечки от магистрала “Хемус” или магистрала “Черно море”.
- Банката ще подкрепя преминаването на пазарна основа и евентуалната приватизация в *железопътния сектор*. Потенциални проекти, които може да предложат възможности за финансиране, са концесията на основни ж.п. гари като София и Пловдив. Освен това, Банката ще предложи подкрепа на частни оператори за закупуване или лизинг на подвижен състав.
- След реализираните по-рано *концесии* на летищата във Варна и Бургас, Банката ще следи за възможности за концесии и в други области, чрез които да се засили туристическата дейност или за логистични центрове. По отношение на *пристанищните съоръжения*, Банката ще се стреми да подпомага развитието на терминалите за горива, контейнери и зърно във Варна и Бургас, отново с участието на частния сектор, както и всякакви икономически обосновани възможности за развитие на интермодалния транспорт.

3.2.3 *Енергетика и енергийна ефективност*

През последните няколко години Банката изигра важна роля като подкрепи усилията на България да реструктурира и модернизирa сектор електроснабдяване, най-вече чрез успешната приватизация на електроразпределителните дружества (включително и чрез дялово участие), модернизация на преносната мрежа (заем от 41 млн. евро за

НЕПК, което подпомогна разделянето на сектора) и с много нужната инвестиция за проектите за “Марица Изток” I, II и III (чрез финансирането на 4 основни проекта за трите топлоцентрали). Банката ще продължи да подкрепя енергийния сектор като инвестира в публичния и в частния сектор както в производството, така и в разпределението и ще инвестира в енергийна ефективност и възобновяеми източници. Банката ще поддържа тясно сътрудничество с подкрепяния от донори Международен фонд за извеждане от експлоатация на АЕЦ “Козлодуй”, за да се осигури безвъзмездно финансиране на мерки за енергетиката и енергийната ефективност. Освен това, Банката ще продължи диалога си с властите, с оглед на по-нататъшното подобряване на регулаторната рамка за сектора.

След затварянето на блокове 3 и 4 на АЕЦ “Козлодуй”, потребността на България да инвестира в модернизация и нови мощности става все по-голяма. В съответствие с това:

- Банката ще се стреми да помага на България да посреща това предизвикателство и да задържи и укрепи позицията си на *регионален енергиен център*. Ще се търсят възможности за финансиране както на публичния, така и на частния сектор. Управляваният от Банката МФБИЕК ще играе важна роля в решаването на тези проблеми с предоставянето на съфинансиране за безвъзмездна помощ.
- Сътрудничеството с *Националната електрическа компания* ще продължи и ще се търсят нови възможности за финансиране, включително и на преносните мрежи, подстанции и производствен капацитет за пикови натоварвания.
- Банката ще инвестира в публичния и в частния сектор за подобряване на свързаността на мрежите, за да се засили регионалното сътрудничество.
- В съответствие с *Инициативата за устойчива енергетика*, Банката ще продължи да подпомага инвестициите в енергийна ефективност и възобновяеми източници, за да надгражда върху успешните кредитни линии за енергийна ефективност и възобновяеми източници и да търси възможности за съфинансиране с МФБИЕК в сектора.
- В допълнение на това, Банката ще стартира новата *Схема за финансиране на енергийната ефективност на ЕС/ЕВБР*, която ще осигури цялостен пакет от заеми, безвъзмездна помощ и техническа помощ за проекти за енергийна ефективност в промишлеността като безвъзмездната помощ ще се предоставя от Европейската комисия.
- Цел на Банката ще бъде и разработването на проекти с участието на *Компании за енергийни услуги* (КЕУ) по-специално в сгради в общественния сектор, където има значителен потенциал за икономия на енергия.
- Банката ще продължи да улеснява осребряването от страна на своите клиенти на спестените въглеродни емисии, в т.ч. чрез изкупуване на въглеродни квоти от клиенти по линия на Многостранный фонд за въглеродни кредити. С оглед полесното търгуване на въглеродни квоти, Банката ще съдейства на клиентите да установяват възможностите и да подготвят самите операции за продажба на въглеродни кредити.
- С *Кредитната линия за енергийна ефективност в жилищни сгради*, която преди беше на разположение само за отделни инвестиции, Банката ще проучи механизми за включване на схема на прогресивно нарастваща безвъзмездна помощ, с която да се подпомогнат колективни заявки за топлинно саниране на

жилищните кооперации и ще се стреми да подпомага и обновяването на обществени сгради.

- *Алтернативните енергийни източници* създават нови възможности (вятърна, слънчева енергия, енергия от биомаса и ко-генерация), където Банката може да продължи да играе водеща роля както финансово, така и чрез непрестанния диалог с регулатора, за да се изясняват въпросите, които пораждат опасения в инвеститорите. Банката предвижда да привлече донорско финансиране за техническо сътрудничество за осъществяване на *Стратегически екологични оценки* за проекти за вятърна енергия и мини водно-електроцентрали.
- Банката ще продължи да участва в диалога по политиката в *Енергийната общност на Югоизточна Европа (ЕОЮИЕ)*, с цел да се разшири вътрешния енергиен пазар на ЕС към югоизточна Европа. България е страна по договора за ЕОЮИЕ и е ключова за този процес.

Секторът на биогоривата беше обект на множество инвестиционни инициативи, подтиквани от (i) директивите на ЕС, изискващи до 2010 г. в горивата за пътният транспорт да се включат най-малко 5.75% горива от възобновяеми източници (биогорива); и (ii) наличието на множество финансови инициативи за развитие на биогоривата. Но много малко от тези инициативи са осъществени, поради много високите цени на зърнените и маслодайните култури и ограничената ефективност на съществуващите производствени технологии, което ще стане дори още по-важен фактор след като ЕС въведе критерии за устойчивост за квалифицирането на биогоривата. Малко вероятно е да се осъществи значително производство на биогорива докато технологиите от второ поколение не станат икономически жизнеспособни. Докато такива технологии от второ поколение не се очаква да бъдат налице през следващите 5-10 години, участието в развитието на производство на биогорива всеки случай ще се разглежда по отделно.

3.2.4 Финансов сектор и МСП

Банков сектор

Основните оперативни цели на Банката ще бъдат:

- По-нататъшна подкрепа за пазара на *първичното банкиране*, чрез въвеждането на нови продукти.
- По-нататъшна подкрепа за *сектора на МСП* чрез съществуващата схема на ЕС/ЕБВР в рамките на последното удължаване за България, Румъния и Хърватска.
- Банката също така ще се стреми да разширява своите *кредитни линии за енергийна ефективност* и *схемата ЕС/ЕБВР за кредитиране на малки общини*.
- Дългосрочно *ипотечно финансиране* ще продължи да се предоставя на банките, които се нуждаят от него, за да разширяват ипотечния си портфейл. Ипотечните кредитни линии ще продължат да осигуряват стандартизация на документацията на ипотечния кредит и обезпечителните сделки, което ще улеснява *рефинансирането на ипотечните вземания* на вторичния пазар.
- Банката също така ще държи отворена и опцията за предоставяне на местна валута във връзка с предлаганите продукти, в тесни консултации с Министерството на финансите и Българската национална банка.

- *Подкрепа за развитието на вторичния пазар.* Банката ще насърчава и подкрепя достъпа на банките до капиталовите пазари за рефинансиране на техните вземания чрез обезпечаване на кредитните им портфейли.

МСП и микропредприятия: Банката ще продължи да подкрепя българските МСП като осигурява кредитни линии за банки и лизингови компании, главно в рамките на последното удължаване на Схемата на ЕС/ЕБВР за МСП.

Дялови инвестиционни фондове: Пазарът на частните дялови инвестиции в района на Балканите продължава бързо да се разраства, макар и от ниска база. До сега дейностите, свързани с частни дялови инвестиционни в България бяха подкрепяни най-вече от регионални фондове, които: (i) или са фокусирани върху нови държави-членки на ЕС, но на които се разрешава да инвестират в балкански страни, особено в България и Румъния преди тяхното присъединяване през януари 2007 г.; (ii) или са фондове от югоизточна Европа с ограничен регионален обхват (напр. само България и Румъния); (iii) или са регионални фондове, насочени към по-широк периметър в югоизточна Европа (понякога включващ Украйна, Гърция и Турция). Напоследък фондове от последната категория се насочват към средни до големи компании, предлагайки регионална интеграция на икономиките около региона на Черно море. Тъй като такива фондове работят както със страните, в които оперира Банката, така и със страни извън нейните финансови дейности, за Банката стана истинско предизвикателство да структурира инвестициите си в тях по такъв начин, че да гарантира, че ресурсите ѝ ще се използват за съответните страни, с които тя работи. Продължавайки в същия дух, Банката ще търси възможности да инвестира в различни по размер и сложност субекти (напр. от малки до големи компании за капитализацията им, като се започне от просто структуриране и се стигне до по-големи, структурирани транзакции с по-сложни инструменти) и сектори (напр. технологии, енергийна ефективност). Банката смята, че чрез средствата ще може да осигури диверсифицирани алтернативи за дялови инвестиции за преуспяващите предприемачи в България.

Небанков финансов сектор: Банката ще се фокусира върху следните основни цели:

- *Лизинг.* Освен действията в рамките на схемата на ЕС/ЕБВР за МСП, ще се обмислят и дялови инвестиции в силни лизингови компании.
- *Капиталови пазари.* Банката ще подкрепи първоначално търговските банки (а впоследствие и други финансови институции, включително и лизингови компании), които искат да секюритизират кредитните си портфейли, което ще бъде начин за нарастване и диверсифициране на базата за финансиране от Банката и по-нататъшна подкрепа за развитието на транзакциите на капиталовия пазар. Очаква се в краткосрочен план да има и по-нататъшна международна секюритизация.
- *Застраховане и пенсионно осигуряване.* Банката ще се стреми да подкрепя както местните, така и чуждестранните инвеститори, за да се развива сектора. Банката ще продължи и диалога си с регулатора.

3.3 Съфинансиране

Банката ще продължи да играе водеща роля в привличането на съфинансиране от търговски и официални източници, главно от ЕС. По-специално, Банката ще осигурява подкрепа за реалния сектор и за властите в усвояването на средствата от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС. Например, новаторските структури на

финансирането, които се разработват с правителството за да се реши проблема с потребностите на по-малките общини от финансиране, ще помогнат на реципиентите да получат финансиране от фондовете на ЕС. Също така Банката работи и за мобилизиране на средства за съфинансиране на проектите по Оперативна програма “Конкурентноспособност на българската икономика”, за да се помогне на местните компании да се реструктурират, да станат конкурентноспособни, да отговорят на стандартите на ЕС и да се изправят пред натиска на единния пазар. Банката ще продължи тясното си сътрудничество с властите и с инвестиционните проекти на ЕИБ по програмата за техническа помощ JASPERS и ще работи за установяване на потенциални инвестиционни проекти за съфинансиране с ЕИБ и със Структурните и Кохезионния фондове на ЕС. Ще се преследва синдикиране на ангажиментите в частните, а потенциално и в публичните операции, които се подготвят. По-специално Банката ще се стреми да синдикира по-големите по обем потребности от финансиране за потенциални проекти, които се разработват за минната индустрия, енергетиката и общинския сектор.

3.4 Политически диалог

Чрез активен диалог с властите Банката ще се стреми да допринася за действията на правителството в следните области:

- Подобрения в тези области, които сега пречат на *бизнес средата*, сред които са административните бариери, прилагането на законите и трудовото законодателство. Банката ще участва в диалога между публичния и частния сектор, по-специално по въпросите на негъвкавостта на трудовия пазар, която трябва да бъде намалена, за да се осигури по-гладко и бързо преминаване на трудовата сила в производства с по-висока добавена стойност, за да се подкрепи реструктурирането на икономиката, и да се внесат изменения в Кодекса на труда, за да се улесни гъвкавост на социалните партньори, да се поддържа растеж на производителността, да се насърчат нововъведенията. Заедно със Световната банка ЕБВР ще проведе за четвърти път Проучване на бизнес средата и изпълнението на предприятията (ПБСИП) през 2008 г. и друго проучване по въпросите на новаторството, за да може по-добре да се анализират и решават въпросите.
- Подобряване на административния капацитет за структуриране на ПЧП и ефективно усвояване на фондовете на ЕС. Потребностите от финанси за инфраструктурата са големи, а националните ресурси в миналото бяха оскъдни. Сега са налице средствата от ЕС, с които да се удовлетворят тези потребности, но опитът в усвояване на такива средства е ограничен. Банката вече се ангажира с подкрепа за решаването на тези проблеми чрез организацията на нужните семинари. Тя ще продължи и да участва в създадената от правителството работна група с цел да помогне да се преценят възможностите и насърчи въвеждането на частния сектор във финансиране на инфраструктурата за транспорта. Тясното сътрудничество с ЕИБ в това отношение ще продължи.
- С цел да осигури устойчиво и прозрачно финансиране в български лева и да допринесе за развитието на местните капиталови пазари, Банката ще продължи работата с БНБ, Българската асоциация на дилърите и с банковата

общност за реформиране и засилване на надеждността на паричния пазарен индекс СОФИБОР.

4. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДОНОРИ И ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ

Банката ще следва предложените оперативни цели в тясно сътрудничество с други МФИ действащи в България, с Европейския съюз и двустранните институции, за да се подсили успешното изпълнение на стратегията ѝ и да се оптимизира съответно въздействието на всяка институция.

Следприсъединителният период в България предлага възможности да се капитализират уникалните умения на Банката и познанията ѝ за сектора, като се разшири сътрудничеството ѝ с други финансови институции и донори. Сътрудничеството с ЕИБ по JASPERS ще продължи, за да се укрепва местният административен капацитет за усвояване на средствата от ЕС чрез подобряване на качеството на подготвяните документи и ускоряване на изпълнението на проектите за оперативните програми. Банката ще се стреми да разкрива възможностите за съвместно финансиране по редица ключови инфраструктурни проекти, в това число и проект за отпадъците в София, както и да идентифицира възможностите за обединяване на ПЧП със схеми за безвъзмездно финансиране. Връзките на Банката с ЕС ще продължат да бъдат от ключово значение, защото ще предлагат значителни възможности на Банката да осигурява допълнителни ползи за клиентите си като комбинира финансиране от Банката с финансирането по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС.

4.1 Европейски съюз (ЕС)

ЕС осигурява конкретна целева помощ за новоприетите страни, кандидатките и потенциалните бъдещи държави-членки, за да подкрепи усилията им да ускорят политическите, икономическите и институционалните реформи. След като се реализира присъединяването на дадена страна, ЕС осигурява подкрепа от своите Структурни и Кохезионен фондове. Република България се присъедини успешно на 1 януари 2007 г.

Предприсъединителната помощ от ЕК за България беше предоставяна главно чрез три инструмента: програма ФАР (главно за проекти, свързани с транспонирането на *acquis* и изграждането на институциите във всички сектори, включително и чрез туининг програми и инвестиционни проекти във всички области на трансграничното сътрудничество, както и допълнително финансиране в контекста на поетия от България ангажимент да затвори блокове 1-4 на АЕЦ “Козлодуй”); програма ИСПА (за големи проекти за екологична и транспортна инфраструктура); и програма САПАРД (подкрепя мерки за развитие на селското стопанство и селските райони). През 2006 г. по програма ФАР бяха ангажирани 262.4 млн. евро, допълнително по програма ИСПА - 16 млн. евро, а по програма САПАРД от 2003 г. - 282 млн. евро. След присъединяването на България през януари 2007 г. българските власти и ЕС се договориха за предоставяне на следните средства през периода 2007 – 2013 г.:

- *Оперативна програма “Регионално развитие”* (1.361 млрд.евро) от ЕС за подкрепа на: устойчиво и интегрирано развитие на градовете; регионален и местен достъп; устойчиво развитие на туризма; развитие на регионалните и местни мрежи, сътрудничество и капацитет; техническа помощ;
- *Оперативна програма “Развитие на конкурентността на българската икономика”* (988 млн.евро) от ЕС за подкрепа на: икономическо развитие базирано на знанията и нововъведенията; подобряване на ефективността на

предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда; финансови ресурси за развитие на предприятията; подобряване на международната конкурентност на българската икономика; техническа помощ;

- *Оперативна програма “Околна среда”* (1.466 млрд. евро) от ЕС в подкрепа на: рехабилитацията и развитието на водоснабдяването и канализацията в общините с население над 2000 жители; рехабилитацията и развитието на биологичното разнообразие; техническа помощ;
- *Оперативна програма “Транспорт”* (1.625 млрд. евро) от ЕС в подкрепа на: развитие на ж.п. инфраструктурата по основните национални и транс-европейски транспортни оси; развитие на пътната инфраструктура по основните национални и трансевропейски транспортни оси; подобряване на интермодалността на пътническия и товарния транспорт; подобряване на морското и речното корабоплаване; техническа помощ;
- *Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”* (1.032 млрд. евро) от ЕС в подкрепа на: стимулиране на създаването на работни места и развитието на пазара на труда; подобряване на производителността на труда и приспособяемостта; подобряване на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара; подобряване на достъпа до образование; подобряване на социалното включване и социалната политика; подобряване на ефективността на социалните, трудови и здравни институции; транс-национално и регионално сътрудничество; техническа помощ;
- *Оперативна програма “Административен капацитет”* (1.536 млрд. евро) от ЕС в подкрепа на: изграждане на административния капацитет;
- *Оперативна програма “Техническа помощ”* (48.3 млн. евро) от ЕС в подкрепа на: по-нататъшното засилване на координацията; оценка, контрол и изпълнение на проектите по Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС в България.

4.2 Европейска инвестиционна банка (ЕИБ)

До края на 2007 г. операциите на ЕИБ в България обхващат всички ключови сектори в страната с общо отпуснато кредитиране на стойност приблизително 2.3 млрд. евро, вариращо от основна инфраструктура до производство и услуги, включително и подкрепа за МСП и общини чрез местни финансови институции. През 2007 г. ЕИБ подписа нови кредитни линии с търговски банки за финансиране на малки инвестиции от компаниите и общинските власти и подготви Схемата за енергийна ефективност ЕИБ/МФБИЕК в подкрепа на общинския сектор. ЕИБ подписа и договор за заем на стойност 380 млн. евро за подобряване на пътищата в България и заем от 12 млн. евро за съфинансиране на инвестициите във водния сектор в София, заедно със съответната безвъзмездна помощ по ИСПА и финансирането на сектора от ЕБВР. След подписването на Меморандум за разбирателство между ЕИБ и България през 2006 г., съдържащ рамката за подкрепата от Банката с кредити на стойност около 500-700 млн. евро годишно през периода 2007-2013 г. за инвестиционните приоритети на правителството, ЕИБ подписа през 2007 г. споразумение за заем на стойност 700 млн. евро за съфинансиране на широк кръг проекти, за които ще се получи безвъзмездна помощ от Комисията по оперативните програми за Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и от мерките за развитие на селските райони.

4.3 Международен валутен фонд (МВФ)

България се присъедини към МВФ на 25 септември 1990 г. и прие Член VIII на 24 септември 1998 г. Нейната квота е СПТ 640.2 млн. (около 934 млн. щ.д.). На 6 август 2004г. беше одобрена предпазна мярка на стойност СПТ 100 млн. (15.62 % от квотата) и разширена от края на март 2007 г. Окончателният преглед приключи успешно през март 2007 г. България постигна силен растеж по програмата, спад в безработицата, умерена инфлация и устойчива конкурентност, макар че силните притоци на преки чуждестранни инвестиции, привлечени от атрактивните перспективи, допринесоха за разширяващ се дефицит по текущата сметка. След приключването на програмата отношенията с МВФ са обичайните двустранни прегледи (Член IV) и инцидентна техническа помощ.

4.4 Световна банка

България се присъедини към Световната банка през 1990 г. След икономическия срив на страната в края на 90-те години, фокусът на програмата на Световната банка беше в това да помогне да се възстанови и запази макроикономическата стабилност, да се подтикнат структурните реформи и така да се засили устойчив икономически растеж. Впоследствие, подкрепата за присъединяването на България към ЕС стана допълнителна цел. От приемането на програмата Съветът на директорите на Световната банка е одобрил 32 проекта на обща стойност 2.06 млрд. долара. Световната банка подкрепи реформите в такива области като банковото дело, публичната администрация, здравеопазването, образованието, социалното подпомагане и защитата на околната среда. Предприети бяха и редица мерки за подобряване на бизнес климата в страната.

Както е записано в Стратегията за партньорство за страната (2007-2009), Световната банка е изменила бизнес модела си за работа в страната и е преминала към модела на партньорство с по-голяма гъвкавост вътре в стратегическата рамка, която отразява приоритетите на България като държава членка на ЕС и също така стъпва върху програмата на Световната банка за добре работещи страни със средни доходи. Програмата на Световната банка в България сега се фокусира върху улесняването на успешната икономическа и социална интеграция на България и сближаване на стандарта на живот с този в ЕС, като се подкрепят реформите, които засилват производителността и заетостта, укрепват институционалния капацитет и водят до управление на публичните финанси, което позволява да се подобрят услугите и оползотворят максимално фондовете от ЕС.

От август 2007 г. активният портфейл за България на финансирани от Световната банка операции се състои от девет инвестиционни проекта (в това число и два гранта от Глобалния екологичен фонд) и един заем за политика за развитие, с първоначална сума равностойността на 574 млн. щ.д. Освен това Банката е отпуснала на България два прототипни карбонови фонда за 6.6 млн.щ.д. и осем безвъзмездни помощи на стойност 5.9 млн. щ.д. в подкрепа на дейностите на правителството.

4.5 МФК

България стана член на МФК през 1991 г. От тогава ангажираните от МФК собствени средства възлизат на повече от 293 млн. щ.д., като същевременно МФК е

организираща и над 87 млн.щ.д. като синдикирани схеми за инвестиции в страната. През последните години МФК е подкрепила 18 проекта в ключови индустрии, в това число финанси и застрахователно дело, металообработка, нефт и газ, преработващи сектори.

През 2006г. МФК инвестира в следприватизационното реструктуриране и модернизация на бившо държавно стоманодобивно предприятие, на производител на електронни компоненти и подкрепи финансово единствения местен доставчик на природен газ.

През 2005 г. МФК стартира Партньорство за частно предприемачество за югоизточна Европа, нова програма за техническа помощ и консултации, с която да помогне на укрепването на частния сектор. Мисията на програмата за инфраструктурата е да помогне на публичния сектор в региона да разшири участието на частния сектор и инвестициите му в инфраструктурата, чрез което да помогне на икономическото развитие в региона. Програмата цели да направи МФК предпочитан партньор за техническа помощ за частния сектор и консултантски услуги в Албания, Босна и Херцеговина, България, Хърватска, БЮР Македония, Черна гора, Румъния и Сърбия. Фокусирайки се върху енергетиката, транспорта, водния сектор и други инфраструктурни под-сектори, програмата помага да се изработват и изпълняват инфраструктурни проекти с частно участие чрез подготовка и структуриране на проекти, прозрачен тържен процес и привличане на финанси.

През 2006 г. на консултантската програма на МФК беше възложено от Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) в България да помогне за ускоряване на участието на частния сектор в сектора на водоснабдяване и канализация. В рамките на този мандат МФК помага на МРРБ в подобряване на законодателната и политическата рамки, за да се осигури благоприятна среда за структурирането и реализацията на проекта за ПЧП. ПЧП ще се изгради на базата на дългосрочен договор за оперирането на една от регионалните ВиК компании.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ПОЛИТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА

България реализира принципите на многопартийна демокрация, плурализъм и пазарна икономика, съответстващи на Член 1 от Споразумението за създаване на Банката.

Периодът след приемането на предходната стратегия се характеризира с по-нататъшна стабилизация на политическата система. Присъединяването към ЕС изигра ролята на обединяваща цел за властите и цялото общество и помогна страната да се съсредоточи върху процеса. Постигането на по-пълна интеграция и укрепването на съществуващите пазарни механизми останаха важна цел. Обществената подкрепа за по-нататъшна интеграция в ЕС е сравнително висока.

Сегашното коалиционно правителство, оглавявано от лявоцентристката Българска социалистическа партия (БСП) беше създадено след парламентарните избори през 2005 г. В него участват още дясноцентристката партия НДСВ (бившето Национално движение Симеон Втори, което наскоро промени името си на Национално движение за стабилност и възход, но запази предишния си акроним) и Движението за права и свободи, подкрепяно изключително, но не единствено, от етническите турци. Това правителство следва реформистки курс, както предишното дясноцентристко правителство. След последните парламентарни избори настъпи известно разместване в съотношението на политическите сили, както вътре в управляващата коалиция, така и между нея и опозицията, както показват резултатите от изборите за Европейски парламент, произведени през май 2007 г., и местните избори през октомври 2007 г. Въпреки тези промени управляващата коалиция, която продължава да има достатъчно мнозинство в парламента, се очаква да завърши мандата си до 2009 г., макар и навярно с вътрешни прегрупирания. Управляващата БСП остава една от най-силните политически партии, с добре изградена мрежа от местни структури и висок потенциал за изграждане на коалиции.

Президентът, който беше преизбран за втори мандат през 2006 г. и министър председателят принадлежат към една и съща част от политическия спектър (лявоцентристката) и взаимодействието между двете крила на изпълнителната власт, макар и да не са напълно без търкания от време на време (произтичащи в известна степен от неясни разпоредби в Конституцията по отношение на разделението на отговорностите им), са добри.

Новоизградената опозиционна партия ГЕРБ беше един от главните победители на изборите за Европейски парламент, произведени през май 2007 г. и на общинските избори през октомври 2007 г. Макар че няма свои представители в националния парламент, ГЕРБ е понастоящем най-силната опозиционна партия. Ултранационалистическата партия Атака се представи сравнително добре на изборите за Европейски парламент. Политическата апатия (демонстрирана в устойчиво ниската избирателна активност при последните избори) и постепенно формиращата се нова средна класа са сред факторите, които не допускат възможното политическо влияние на популизма. Още повече, че България е дълготрайно позитивно обвързана с членството си в ЕС и Евроатлантическите институции.

Избори и върховенство на закона

Избори

Изборният процес в България се ползва с широко доверие от стартирането на прехода в началото на 90-те години. Той е изграден на стабилната основа на многопартийна изборна администрация, която позволява цялостна прозрачност и отговорност на всички нива. Всички до сега произведени парламентарни избори след установяването на многопартийна система (последните проведени през 2005 г.), както и последните президентски избори бяха оценени от СДИЧП ОССЕ като отговарящи на международните стандарти и на ангажиментите на страната за демократични избори, очертани в Документа от Копенхаген 1990. Всички избирателни кампании през последните години бяха проведени в една общо спокойна, макар и състезателна, обстановка и потвърдиха надеждността на избирателния процес в страната. Всички последни избори бяха проведени при сравнително ниско напрежение, а избирателната активност беше сравнително ниска.

Върховенство на закона

Макар и преди присъединяването на България Европейската комисия да заключи, че страната е достигнала висока степен на готовност, изисквана за членство в ЕС, тя все пак посочи редица моменти, които пораждат безпокойство в областта на съдебната система и законността. Макар че някои проблеми все още остават нерешени, каквото беше заключението и в първия доклад за напредъка, издаден от Комисията след присъединяването, (виж **Въпроси на борбата с корупцията** по-долу) и много предстои да се направи, за да се гарантира прилагането на новото законодателство, на плановете за действие и програмите на българските власти, изработени като част от ангажимента им да реализират всеобхватна реформа в съдебната система, страната продължава напредъка си в много области на утвърждаване на законността и съдебната реформа. По-специално, властите успяха да премахнат всички неясни разпоредби по отношение на независимостта на съдебната система (през 2007 г. бяха направени нужните промени в Конституцията) и засилиха отговорността, прозрачността и цялостната ефективност на съдебните и правозащитни органи.

Престъпност и корупция

Присъединяването на България към ЕС беше съпроводено с набор от конкретни мерки, включващи механизъм за сътрудничество и проверка на напредъка в областта на съдебната реформа, борбата с корупцията и организираната престъпност. Първият доклад по този механизъм, приет от ЕК на 27 юни 2007 г., отчете напредък в тези области, като приемането на измененията на Конституцията, отстранили неясните формулировки за независимостта и отговорността на съдебната система, подобряването на прозрачността на съдебния процес, засилването на отговорността, професионализма и ефективността на съдебната система и превенцията и борбата с корупцията на границата и в органите на местно самоуправление. Макар и да отчита, че времето след присъединяването през януари 2007 г. е недостатъчно за да се покажат убедителни резултати в ключови области, докладът идентифицира конкретни въпроси, по които е нужно да се работи още, по-специално в области, напредъкът в които беше отчетен като 'недостатъчен' (т.е. съдебното производство по дела за корупция по високите етажи на властта и в борбата с тежката и организирана престъпност).

“Прозрачност без граници” в своя последен доклад за Индекса на корупция класира България на 64-то място от общо 179 страни. Рейтингът от 4.1 поставя България на 9-

то място сред страните, в които действа Банката и на 9-то място сред новите държави-членки на ЕС.

Корупцията се възприема като сериозен проблем от българските граждани, както показва наскоро проведеното от ЕБВР, в сътрудничество със Световната банка проучване 'Животът в преход'.

Трафик на хора

Според последния доклад на Държавния департамент на САЩ България все още се смята за източник, транзитен пункт и страна-дестинация за трафика на мъже и жени за целите на сексуална експлоатация. Българските власти правят значителни усилия в тази област, но все още предстои да осигурят пълно съответствие със стандартите за ликвидиране на трафика. България забранява трафика както за сексуална експлоатация, така и за принудителен труд чрез наказателния си кодекс и наказанията, които се предвиждат за тази цел са сурови. Страната подобри значително прилагането на законите за борба с трафика на хора и напоследък се увеличи броят на съответните разследвания и съдебно преследване. Подобрена беше и инфраструктурата за помощ на жертвите на трафика.

Властите навярно ще се наложи да предприемат и още действия за засилване на превенцията, включително и на кампании за информираност на обществото за опасностите от трафика, които сега се финансират главно от неправителствени организации. Както и в много други държави-членки на ЕС, в страната е нужно да се предприемат допълнителни мерки, за да се намали вътрешното търсене за сексуална експлоатация.

Етнически малцинства

Различните етнически групи в България са добре представени в обществения живот на национално и местно ниво, и с изключение на ромите, са адекватно интегрирани в социално-икономическия живот на страната.

Укрепен беше административният капацитет на Комисията за защита срещу дискриминация. Продължава предприемането на мерки за професионално образование и обучение на уязвимите групи. Известен напредък е постигнат в интеграцията на най-уязвимото малцинство - ромите. Програма за ограмотяване и обучение «От социални помощи, към заетост», която цели да осигури най-основни трудови умения за безработните роми, стартира през 2006 г. През май 2006 г. беше определен координатор за Десетилетието на включването на ромите 2005-2015 г. Организиран се редовни срещи за наблюдение и преглед на изпълнението на програмата.

Въпреки това, социално-икономическият, образователният статус и участието на ромите на пазара на труда е като цяло на значително по-ниско ниво от средното за страната. Пълната интеграция на ромите остава значително предизвикателство, като трябва да се направят повече усилия специално за включването им в пазара на труда.

Външни отношения

Основният външнополитически приоритет на България е по-нататъшната интеграция в ЕС и Евро-атлантическите институции. Тази цел се ползва със сравнително висока степен на обществена подкрепа, както и другите главни външнополитически приоритети на правителството, включително и регионалното сътрудничество.

България стана член на НАТО през март 2004 г. Тя подписа Договора за присъединяване към ЕС през април 2005 г. и се присъедини на 1 януари 2007 г.

Присъединяването на България беше съпроводено с редица мерки, приети, за да се предотвратят или намалят слабости в четири области: безопасност на авиацията; безопасност на храните; селскостопански фондове; съдебна реформа, борба с корупцията и организираната престъпност (за последната виж *Престъпност и корупция* по-горе).

Отношенията на България със съседните страни са стабилни; няма големи нерешени въпроси в двустранното сътрудничество и няма надвиснали външни заплахи. България продължава да играе конструктивна роля в регионалното сътрудничество. Като член на ЕС България е в състояние да допринесе значително за общата европейска политика в региона, да помага за мира, стабилността и европейската перспектива на страните от Западните Балкани и да развива сътрудничество в черноморския регион.

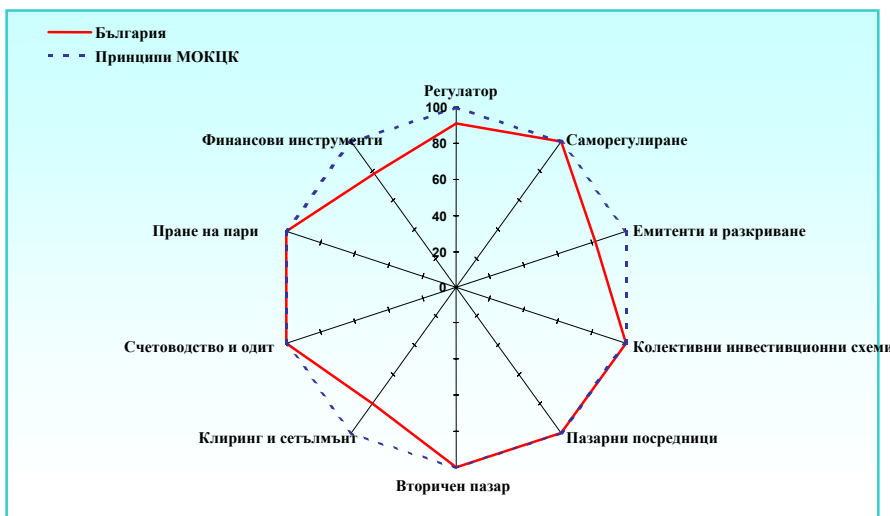
ПРИЛОЖЕНИЕ 2: ЗАКОНОДАТЕЛЕН ПРЕХОД

ЕБВР е разработила и редовно актуализира серия от оценки на законодателния преход в страните, в които действа, като поставя ударение върху избрани области, имащи отношение към инвестиционната дейност: капиталови пазари, корпоративно право и корпоративно управление, концесии, несъстоятелност, обезпечителни сделки и телекомуникации. С наличния инструментариум се подлагат на оценка както качеството на законодателството “на книга” (наричано също така и “обхват”), така и практическото прилагане на законовите актове (наричано също така “ефективност”). Всички направени констатации от тези оценки могат да се намерят на адрес www.EBRD.com/law. Настоящото приложение представя в обобщен вид констатациите за България, придружени от критични коментари на юристите на Банката, извършили оценката.

Капиталови пазари

Основните законодателни актове, регламентиращи пазара на ценни книжа са Закона за публичното предлагане на ценни книжа (последно изменен през 2006 г.), Закона за Комисията за финансов надзор (последно изменен през 2006 г.); Закона за мерките срещу пазарната злоупотреба с финансови инструменти (последно изменен през 2007 г.), Закона за мерките срещу прането на пари (последно изменен през 2006 г.) и Закона за пазара на финансови инструменти (в сила от ноември 2007 г.).

Качество на законодателството за пазара на ценни книжа – България, 2005г.

Забележка: Крайната точка на всяка ос представлява най-високата оценка, т.е. съответствие със стандартите, заложиени в “Цели и принципи на правната уредба на ценните книжа” на Международната организация на комисиите по ценни книжа (IOSCO). Колкото по-съвършена е “паяжината”, толкова повече се доближава законодателството на дадена страна в областта на ценните книжа до тези принципи.

Източник: ЕБВР Оценка на законодателството за пазара на ценни книжа 2005 г.

Според Оценката на законодателството на пазара за ценни книжа, направена от ЕБВР през 2005 г., за България беше установено “висока степен на съответствие” с Целите и принципите на правната уредба на ценните книжа, публикувани от Международната организация на комисиите по ценни книжа (МОКЦК) (виж горната графика). През 2007 г. ЕБВР актуализира оценката и осъществява Проучване на Показателя за законодателството, за да установи ефективността на нормативната

уредба за пазара на ценни книжа (т.е. как работи законът на практика). Предварителните резултати от двете инициативи потвърждават доброто качество на законодателството за пазара на ценни книжа, заедно с добро ниво на ефективност.

Корпоративно право и корпоративно управление

Основната правна уредба на дружествената собственост и корпоративното управление се съдържа в Търговския закон, приет през 1991 г. и изменен за последен път през 2006 г. В момента работна група, съставена от представители на Българска фондова борса, Комисията за финансов надзор, академичните среди, сдруженията на бизнеса и инвеститорите и ръководители на дружества, обсъжда нов доброволен Кодекс за корпоративно управление.

През 2004 г. Оценката на управлението на дружествената собственост, извършена от ЕБВР установи, че нормативната уредба на корпоративното управление в България е със „средна степен на съответствие“ с международните стандарти, залегнали в Принципиите на управление на дружествената собственост”, приети от ОИСР, което положение е сходно и в редица други тогава присъединяващи се към ЕС страни. Актуализация на оценката се прави в момента от ЕБВР.

За да се разбере как работи законодателството, уреждащо корпоративното управление, през 2005 г. ЕБВР разработи два казуса по сделки със свързани лица в една регистрирана на борсата компания и една нерегистрирана. Казусите показаха, че държателите на миноритарни пакети акции имат ограничени възможности да получат достъп до информация; иск до съда за назначаване на независим одитор изглежда е единствената възможност да получат искания резултат. Рамката за удовлетворяване на исканията предлага няколко възможности за държателите на миноритарни пакети акции в регистрираните на борсата компании, но само една – съответното съдебно дело – за компании, които не са регистрирани на борсата. Освен това, процедурите могат да бъдат сложни и продължителни, а изпълнението на съдебните решения зависи от резултата от изисканите мерки за запор на активите на длъжника.

По отношение на институционалната рамка проучването установи, че сделките със свързани страни не са добре дефинирани в България и това има негативно отражение върху резултатите от анализа. Като цяло, компетентността и опитът на съдилищата, прокурорите и пазарния регулатор е нужно да се подобрят. Съдебното производство е бавно, като дава на обвиняемия много възможности за обструкция. Накрая, корупцията и пристрастието на присъдите все още се посочват като значителни проблеми.

Концесии

България има ясна рамка за политиката на концесии. Одобрена е Национална програма за развитие на обществените поръчки и концесиите за 2005-2007 г. Освен това, има и Национална стратегия за развитие на инфраструктурата в България и съответния План за действие за периода 2006-2015 г., според който правителството насърчава създаването на публично-частни партньорства и планира да инвестира над 5 млрд.евро в инфраструктурни проекти до 2009 г., най-вече в три приоритетни области – транспорт, околна среда и енергетика.

През последното десетилетие България беше една от малкото страни в региона с добре написан Закон за концесиите, който до голяма степен съответства на международните стандарти. През 2006 г. беше приет и влезе в сила нов Закон за концесиите. Целта му е да въведе по-добри правила за справедливост и прозрачност.

Новият закон определя три вида концесии: концесия за строителство, концесия за услуги и минна концесия. Макар че законът не споменава конкретните дейности, за които може да се учреди концесия, той определя три основни категории на предмета на концесия: строителство, услуги, минно дело и проучвания. Затова потенциалните приложни полета на закона могат да бъдат строителството на пътища, пристанища, летища, производството и преноса на енергия, минни дейности, проучвания/сондиране за нефт, телекомуникациите, горското стопанство и парковете, плажовете и ядрените инсталации. До сега са реализирани концесионни договори в пътния сектор и летищата. Максималният срок на концесията е 35 години. Законът предвижда създаването на Национален регистър за концесиите, който да бъде гаранция за прозрачност и за спазване на изискванията на ЕС. Конкретните разпоредби за предоставянето на концесия се съдържат в специалните секторни закони – Закона за водите, Закона за подземните ресурси, Закона за пътищата.

Решението за предоставяне на концесия се взема от Министерския съвет, когато активите са държавни, или от общинския съвет, когато активите са общинска собственост. Концесионерът се избира чрез търг или конкурс, или пряко - в случаите когато законът позволява. По закон големите инфраструктурни проекти не могат да се изпълняват без тръжна процедура.

В процеса на приемане на закона се появиха вътрешни критики във връзка с изпълнението на определени проекти. Новият закон е в сила от сравнително скоро и прилагането му предстои да бъде изпитано в практиката.

Несъстоятелност

Материята за банкрута и несъстоятелността в България се урежда главно в Част IV на Търговския закон (изменена през 2005г.) („Закон за несъстоятелност”), един от водещите закони за несъстоятелност в страните в обхвата на действие на ЕБВР. В проучването на ЕБВР за сектора от 2006 г., което измерва съответствието на законодателството по въпроса за несъстоятелността с международните стандарти, българският закон получи обща оценка «висока степен на съответствие”.

Законът за несъстоятелност е ясен и кратък в редица важни области, като например изискването за незабавно/бързо изслушване на делата по несъстоятелност; ефектът от откриването на процедурата (по-специално за спиране/преустановяване на действията по изпълнение); избягване на сделки непосредствено преди откриване на процедурата; и общата схема на процеса на реорганизация.

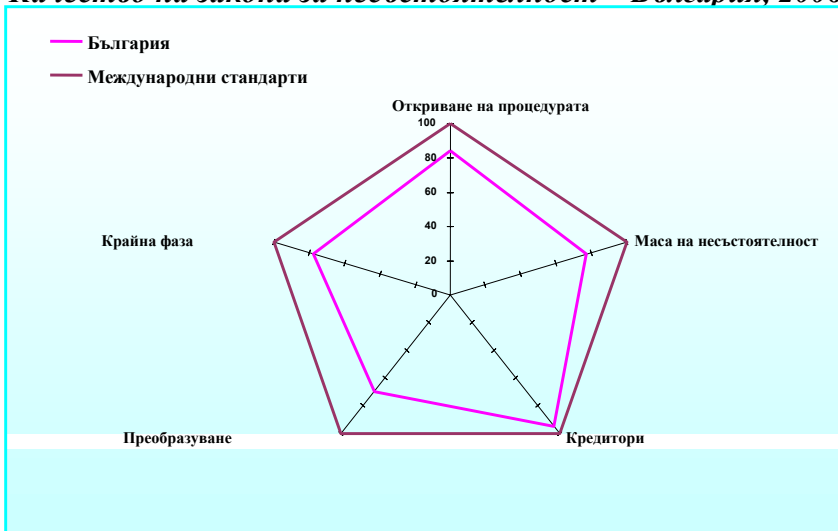
Дефиницията на несъстоятелността беше подобрена при наскоро направените изменения в закона, в това число и на изясняването на финансовите изисквания, свързани с несъстоятелността и доказателствата, необходими за установяване на несъстоятелност. Чрез измененията в закона кредиторите могат по-лесно да представят доказателства за несъстоятелността на длъжник, което увеличава вероятността да могат да предприемат мерки за налагане на правата си. Измененията

също така добавиха и възможността да се получи междинно финансиране (известна също като ПНД) по време на периода на реструктуриране, което да подобри възможностите за успешна реорганизация.

Въпреки оценката за 'висока степен на съответствие' законът може да се подобри още, за да предостави адекватни разпоредби, изискващи трети страни да предават собственост, принадлежаща на длъжника или информация за него и да предвижда адекватни санкции за неспазването на разпоредбите (макар, че е възможно и общи разпоредби в други закони да уреждат този въпрос).

Изследването на ЕБВР по правни показатели в областта на несъстоятелността за 2004 г., което подлага на оценка ефективното прилагане на процедурата по несъстоятелност по искане на кредитора, установи, че за длъжника и за кредиторите е сравнително лесно да разберат на чий съд са подсъдни, но самата процедура е ненужно отежнена. Откриването на подобна процедура се смята за прекалено скъпо, а в общи линии на съдилищата не може да се разчита да се произнесат по дела за несъстоятелност по предвидим и компетентен начин. Изследването откри голямата пропуски в "ефективността" (разликата между качеството на законодателството и ефективното прилагане на режима в практиката) в България. Тези пропуски подчертават необходимостта от по-нататъшна реформа с оглед укрепването на съдилищата и другите институции, натоварени с прилагането на законодателството в областта на несъстоятелността. Следва да се отбележи обаче, че правителството полага сериозни усилия напоследък за повишаване на квалификацията на синдиците по фалитите, включително с въвеждането и прилагането на строги професионални критерии, и организирането и финансовото осигуряване на програми за обучение на синдици по фалитите, което би следвало да доведе до подобряване на цялостната ефективност на системата.

Качество на закона за несъстоятелност – България, 2006г.

Забележка: Крайната точка на всяка ос представлява най-високата оценка, т.е. съответствие с международните стандарти като тези на Световната банка, "Принципи и насоки за ефективни системи за несъстоятелност и права на кредиторите", Работната група на UNCITRAL по "Законодателни насоки за закон за несъстоятелността", и други. Колкото по-съвършена е "паяжината", толкова повече се доближава законодателството в областта на несъстоятелността на дадена страна до тези стандарти.

Източник: Проект на ЕБВР за оценка на сектора по несъстоятелността, 2003/4 г.

Обезпечителни сделки

Правната уредба на обезпечителните сделки в България е сред най-напредничавите в региона. Уредени в Закона за особените залози от 1997г., особените залози позволяват вземането като обезпечение на широк кръг от движими активи (материални и нематериални). Залогът може да бъде даден от „търговец“ по смисъла на чл. 1 от Търговския закон (физическо или юридическо лице, което се занимава по занятие с посочените в същия член търговски сделки) или от лице по чл. 2 от Търговския закон (най-вече селскостопански производители, занаятчии и лицата на свободна професия). Особеният залог се вписва в Централен регистър на залозите при Министерството на правосъдието в София, с редица регионални поделения. Централният регистър е електронен и това улеснява вписването и търсенето. Залогодържателят се удовлетворява преди всички други кредитори (освен разходите по изпълнението и други ограничени разходи). Регистърът работи много добре, но би спечелил, ако се доусъвършенства като се изгради компютърна мрежа между всички поделения и централната база данни, както и възможности да се получава информацията през Интернет. Правилата, залегнали в изпълнението на особените залози, са съвременни и гъвкави: залогодържателят може по принцип да получи владение върху заложените активи и да пристъпи към изпълнение (чрез избран от него депозитар) две седмици след вписването, че е пристъпил към изпълнение, под условие изискванията и методите на продажбата да са изрично описани в договора за залог. Но на практика процесът често се спъва от залогодателя, а съдебните институции не се смятат за достатъчно ефективни.

Анализ на правния режим на обезпечителните сделки - България, 2005г.

Забележка: Оценка по скала от 1 до 100, при което 100 представлява най-добрият и работещ на практика режим.

Източник: Регионален преглед на ЕБВР на обезпечителните сделки, 2005 г.

Обезпечението с недвижими имоти (ипотека) се урежда в Закона за задълженията и договорите от 1950 г. с неговите изменения. Ипотека се учредява след вписване в Имотния регистър на основание на писмен, нотариално заверен договор за ипотека. Правният режим не е така съвременен или ефективен като този за залозите. Най-сериозните проблеми се отнасят до процедурата по учредяване на ипотека, която е утежнена в сравнение с останалите възникващи пазари; Имотният регистър не е централизиран и все още не е компютризиран; в случай на неизправност от страна

на длъжника, реализацията на имота отнема обикновено до една година, но и тук отново, оспорване от страна на длъжника може да удължи този процес. Постъпленията от продажбата са обикновено под пазарната стойност на имота.

Телекомуникации

Сектор комуникации (секторът) понастоящем се регламентира от Закона за електронните комуникации, който влезе в сила на 27 май 2007 г. и се регулира от Комисията за регулиране на съобщенията (КРС). Комисията е независим регулаторен орган, който отговаря за регулаторната рамка, определена със закона. Министерството на транспорта и комуникациите е органът, изработващ политиката.

КРС беше създадена като регулатор за сектора през 2001 г. Дейностите, организацията на работата и структурата ѝ бяха укрепени и доуточнени с правилника от 2004 г. Основните ѝ функции са: издаването на лицензи; администриране на националния номерационен план; разработване на политика за управление на честотите; надзор на качеството на радиоразпръскването, одобряване на оборудване; уреждане на спорове между операторите по взаимните връзки; и ценовото регулиране по отношение на операторите, заемащи значителни позиции на пазара.

Макар че България не се вмести в срока до 1 януари 2007 г. да транспонира регулаторната рамка на ЕС, ЗЕК от 2007 г. транспонира в българското законодателство директивите от съществуващото законодателство на ЕС, в съответствие със задълженията на страната във връзка с присъединяването. Сега ударението вече се прехвърля на подзаконовите актове за изпълнението на ЗЕК. КРС носи отговорност за координацията на изготвянето им, при което съответните министерства и агенции дават своя принос. Съществуващите задължения на операторите, наложени по силата на предишното законодателство, ще останат в сила докато КРС приеме новите правилници и решения в съответствие със ЗЕК от 2007 г. За тази цел Комисията вече е публикувала (за съгласуване) проект на методологията за определяне на предприятия със значителни позиции на пазара в съответствие с регулаторната рамка на ЕС.

Секторното законодателство от 1998 г. въведе либерализация във всички области, освен стационарната гласова телефония и наети линии. Формалната либерализация на стационарната мрежа последва през 2002 г., но в действителност закон, приет през август 2002 г., продължи монопола върху местната разпределителна мрежа на оператора – Българска телекомуникационна компания (БТК) до края на 2004 г. Така, макар че пазарът сега е официално либерализиран, сериозната конкуренция все още предстои да възникне. Има редица лицензирани алтернативни оператори, но малко от тях вече са стартирали операциите си. ЗЕК от 2007 г. се очаква да осигури на конкуриращите се оператори достъп до инфраструктурата на БТК, което ще засили конкуренцията.

Присъединяването към ЕС е и ще остане основен двигател за развитието и реформирането на сектора. Макар, че властите формално са изпълнили задълженията си във връзка с присъединяването (макар и с известно закъснение), сега е нужно да се приеме голяма по обем подзаконова уредба, нужна за практическото изпълнение и действие на новите правила. Въпреки че КРС поема инициативата в това отношение на ранен етап, пълното и бързо приемане на тези подзаконови актове е от критично значение за пълното използване на предимствата на напълно либерализираната среда в сектора. След приемането на нужните подзаконови актове КРС трябва да

възприеме много енергичен подход на пазарни интервенции за противопоставяне на господството на БТК и улесняване на развитието на конкурентен пазар на стационарна телефония – по-специално властите трябва да работят за въвеждането на преносимостта на номерата преди сега определения срок – 2009 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3: ИЗБРАНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

България	2002	2003	2004	2005	2006	2007 Разчет	2008 Прогноза
Продукция и разходи	<i>(Реално процентно изменение)</i>						
БВП	4.5	5.0	6.6	6.2	6.3	6.2	6.0
Частно потребление	4.0	6.3	5.3	5.5	8.5	5.1	па
Държавно потребление	6.1	3.1	6.8	4.1	-2.5	3.4	па
Брутно натрупване	8.5	13.9	13.5	23.3	14.7	21.7	па
Износ на стоки и услуги	8.1	10.7	12.7	8.5	8.7	5.2	па
Внос на стоки и услуги	5.0	16.4	14.5	13.1	14.0	9.9	па
Брутна промишлена продукция	4.0	18.3	21.5	3.2	1.8	па	па
Брутна селскостопанска продукция	4.2	-1.4	5.6	-5.0	-0.6	па	па
Заетост	<i>(Процентно изменение)</i>						
Работна сила (към края на годината)	-0.5	1.1	1.2	-0.2	3.1	1.7	па
Заетост (към края на годината)	2.9	4.5	3.4	2.0	4.4	4.8	па
	<i>(в процент от трудовата сила)</i>						
Безработица (към края на годината)	16.8	13.7	12.0	10.1	8.9	6.2	па
Цени и заплати	<i>(Процентно изменение)</i>						
Потребителски цени (средногодишно)	5.9	2.3	6.1	5.0	7.3	8.4	10.9
Потребителски цени (към края на годината)	3.9	5.6	4.0	6.5	6.5	12.5	7.0
Производствени цени (средногодишно)	1.3	4.9	6.0	6.9	6.9	8.4	па
Производствени цени (към края на годината)	6.3	4.3	5.2	9.6	5.1	11.1	па
Брутни средномесечни доходи в икономиката (средногодишно)	3.4	9.2	9.1	4.3	4.6	19.6	па
Правителствен сектор	<i>(в процент от БВП)</i>						
Общо салдо на правителството ¹	0.1	-0.9	2.2	1.9	3.3	3.5	2.0
Общо разходи на правителството ¹	37.1	38.1	36.7	37.5	35.3	34.4	па
Общо дълг на правителството ²	54.0	45.9	37.9	29.2	22.8	20.8	па
Паричен сектор	<i>(Процентно изменение)</i>						
Широки пари (M2, към края на годината)	11.7	18.8	23.3	24.3	26.9	31.3	па
Вътрешен кредит (към края на годината)	27.4	33.9	34.2	33.0	15.3	58.8	па
	<i>(в процент от БВП)</i>						
Широки пари (M2, (към края на годината))	42.8	47.5	52.3	59.0	64.9	74.4	па
Лихвени проценти и валутни курсове	<i>(В процент годишно, към края на годината)</i>						
Основен лихвен процент ³	3.3	2.8	2.4	2.1	3.3	4.6	па
Междубанков лихвен процент (до 1 месец)	1.2	1.1	2.0	2.2	3.5	4.9	па
Процент по депозитите (1 месец)	2.8	2.9	3.0	3.0	3.1	4.0	па
Процент по кредитите (по-малко от 1 година)	9.4	8.8	8.8	7.9	8.1	10.3	па
	<i>(Лева за евро)</i>						
Валутен курс (към края на годината)	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0
Валутен курс (средногодишно)	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0
Външен сектор	<i>(В млн. евро)</i>						
Текуща сметка	-338.7	-905.5	-1,345.4	-2,612.7	-4,505.1	-6,288.1	-4,354.5
Търговски баланс	-1,760.7	-2,281.7	-2,969.2	-4,341.1	-5,595.3	-7,421.9	-6,350.0
Стоков износ	5,683.9	6,272.7	7,995.8	9,310.6	12,022.7	13,556.2	14,845.2
Стоков внос	7,444.6	8,554.4	10,965.0	13,651.7	17,618.1	20,978.1	21,195.2
Преки чуждестранни инвестиции, нето	930.3	1,833.9	2,318.1	3,164.4	5,837.7	5,967.2	3,267.9
Брутен резерв, без златен (към края на годината)	4,195.5	4,981.0	6,430.4	6,815.7	8,309.0	11,179.0	па
Външен дълг натрупване	10,768.9	10,640.6	12,658.5	15,089.6	19,669.9	26,248.1	па
	<i>(месеци на внос на стоки и услуги)</i>						
Брутен резерв, без златен (към края на годината)	6.0	6.2	6.2	4.9	5.0	5.9	па
	<i>(В процент от износа на стоки и услуги)</i>						
Обслужване на дълга	17.3	14.9	25.5	42.4	19.0	8.5	па
Справочни данни	<i>(Деноминациите както са посочени)</i>						
Население (към края на годината, в млн.)	7.8	7.8	7.8	7.7	7.7	7.7	па
БВП (млн.лв) ⁴	32,401.6	34,627.5	38,822.6	42,797.4	49,361.0	56,519.8	66,441.3
БВП на глава от населението (евро)	2,110.9	2,269.3	2,556.9	2,785.1	3,273.1	3,759.1	па
Дял на промишлеността в БВП (в %)	25.6	20.6	26.0	26.1	па	па	па
Дял на селското стопанство в БВП (в %)	10.7	10.1	9.4	8.0	па	па	па
Текуща сметка/БВП (в %)	-2.0	-5.1	-6.8	-12.2	-17.9	-21.7	-13.6
Външен дълг – резерви (в млн. евро)	6,573.4	5,659.6	6,228.1	8,273.9	11,360.9	15,069.1	па
Външен дълг /БВП (в %)	72.5	67.2	70.1	69.4	78.2	80.0	па
Външен дълг /износ на стоки и услуги (в %)	149.7	133.8	123.8	116.6	127.0	155.3	па

¹ През 2003 и 2004 общите правителствени разходи включват капиталови трансфери за около 0.4 % от БВП, които са класифицирани под линия в Закона за бюджета.

² От април 2001 г. прекият дълг към БНБ се изключва от вътрешния дълг, за да се избегне двойно отчитане на кредит от МВФ, отпуснат през БНБ.

³ Ефективен лихвен процент в края на месеца, базиран на средната годишна доходност, получен на първичния аукцион на тримесечния ДЦК.

⁴ Левът беше реденоминиран през юли 1999 г. Всички данни са в реденоминиран лев.

ПРИЛОЖЕНИЕ 4: ОДОБРЕНИ БАНКОВИ ОПЕРАЦИИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 4А – ОПЕРАЦИИ НА ЕБВР КЪМ ДНЕСНА ДАТА

(към 31 декември 2007 г., млн.евро)

Наименование	Регионални/ Преки	Дата на подписване	Обща стойност на проекта	Средства от ЕБВР	Привлечени средства	Собствен капитал
Проект ТЕЦ “Марица- Изток II”	Преки	11.06.92	199,2	40,0	40,0	0,0
Проект “Евровизия” - Разширяване на мрежата	Преки	26.11.92	0,7	0,7	0,7	0,0
БТК	Преки	23.12.92	185,6	32,0	32,0	0,0
Общо 1992			385,5	72,7	72,7	0,0
Български транзитни пътища	Преки	14.07.93	77,0	29,2	30,3	0,0
Международна търговска банка (България) - (бивша БИБ)	Преки	21.12.93	1,0	1,0	0,0	1,0
Общо 1993			77,9	31,2	30,3	1,0
“Данон-Сердика”	Преки	25.03.94	5,9	1,2	0,0	1,2
“БНП-Париба” (България) АД (дялово участие)	Преки	28.09.94	7,5	1,3	0,0	1,3
“Кеърсбак България” АД	Преки	07.10.94	7,9	1,7	0,0	1,7
Балкански фонд “Юромърчант”	Регионални	15.12.94	3,6	3,6	0,0	3,6
Млекопреработвателно предприятие “Делта”	Преки	20.12.94	8,5	3,3	3,4	0,0
Общо 1994			33,4	11,2	3,4	7,9
Проект за заем за МБА (гаранция)	Регионални	06.03.95	1,3	1,9	1,9	0,0
Проект за реструктуриране на железниците	Преки	17.11.95	225,6	31,3	31,3	0,0
Тържища, България	Преки	13.12.95	36,4	3,2	3,2	0,0
Международна търговска банка (България) - Увеличение на капитала	Преки	20.12.95	2,3	1,0	0,0	1,0
“БНП-Париба” (България) АД - Увеличение на капитала (1-во)	Преки	29.12.95	3,2	0,7	0,0	0,7
Общо 1995			269,6	38,1	36,5	1,6
“Сторко”	Преки	24.09.96	22,0	7,6	4,9	2,7
“Данон-Сердика” Увеличение на капитала	Преки	11.10.96	2,0	1,2	0,0	1,2
Инвестиционен проект “Астера”	Преки	23.10.96	12,7	7,0	7,0	0,0
Първа инвестиционна банка	Преки	23.10.96	4,1	4,2	4,2	0,0
“Сторко” - разпродажба на активи	Преки	25.10.96	0,2	0,2	0,2	0,0
Общо 1996			41,0	20,0	16,1	3,9
“БНП-Париба” (България) АД - Увеличение на капитала – (2-о)	Преки	12.03.97	0,7	0,2	0,0	0,2
Международна търговска банка (България) Увеличение на капитала	Преки	06.05.97	5,4	0,3	0,0	0,3
Първа инвестиционна банка (дялово участие)	Преки	05.06.97	3,6	3,6	0,0	3,6
“Данон-Сердика” - Увеличение на капитала II	Преки	09.06.97	4,1	1,5	0,0	1,5
“Соди” Приватизация	Преки	27.06.97	189,3	56,3	56,3	0,0
Обединена българска банка – Дялова инвестиция (портаж)	Преки	22.07.97	245,6	34,2	23,5	10,7
“БНП-Париба” (България) - Увеличение на капитала- (3-о)	Преки	15.12.97	4,0	0,8	0,0	0,8
МФ Български СПФ	Преки	16.12.97	8,7	8,7		
Общо 1997			461,5	103,6	79,8	17,1
“Домейн Бояр” АД	Преки	29.07.98	50,0	20,8	19,1	1,7
“Черноморски фонд”	Регионални	26.08.98	17,0	7,0	0,0	7,0
“Исиклар/Целхарт”	Преки	12.11.98	28,0	8,5	8,5	0,0
“Исиклар/Целхарт” (отписване)	Преки	12.11.98	2,4	2,5	1,4	1,1
Проект за заем МБА II (гаранция)	Регионални	07.12.98	0,6	0,3	0,3	0,0
Общо 1998			97,8	39,0	29,3	9,7
Фонд “Нова Европа” AIG	Регионални	29.06.99	11,5	2,3	0,0	2,3
Тържища, България (Ревизиран инвестиционен план)	Преки	05.08.99	23,0	7,0	7,0	0,0

Наименование	Регионални/ Преки	Дата на подписване	Обща стойност на проекта	Средства от ЕБВР	Привлечени средства	Собствен капитал
Синдикиран заем - Първа инвестиционна банка	Преки	06.08.99	15,0	5,0	5,0	0,0
“Електроенергиен фонд за Централна и Източна Европа”	Регионални	16.12.99	1,4	0,4	0,0	0,4
“Победа” - ПЧФ България	Преки	03.09.99	1,1	1,1	0,0	1,1
“Орбигел” - ПЧФ България	Преки	12.11.99	0,7	0,7	0,0	0,7
“Тригранит” Регионален/Частен дялов фонд	Регионални	07.12.99	3,2	0,7	0,0	0,7
Българско застраховане и пенсионно осигуряване (ВР)	Преки	20.12.99	13,5	5,3	0,0	5,3
Общо 1999			69,4	22,5	12,0	10,5
“БНП-Париба” (България) - Увеличение на капитала- (4-то)	Преки	25.01.00	2,0	2,0	0,0	2,0
“Медика” АД ПЧФ България	Преки	10.03.00	1,6	1,4	0,0	1,4
“Исиклар/Целхарт”(2)	Преки	26.05.00	20,0	6,7	6,7	0,0
Хранителни магазини “Мигрос”, Скопие	Регионални	20.06.00	0,2	0,1	0,1	0,0
Българска програма за зърнени складови записи - “Експресбанк” (2000/01)	Преки	30.06.00	0,5	0,5	0,5	0,0
Рамкова схема за български МСП и туризъм	Преки	25.07.00	5,1	5,1	5,1	0,0
ЕС/ЕБВР Фаза II - „Юнионбанк“	Преки	25.07.00	6,0	6,0	6,0	0,0
“Силуей технолоджис” ПЧФ България	Преки	22.08.00	3,0	3,0	0,0	3,0
“Родинвест/Родина” ПЧФ България	Преки	27.10.00	1,9	1,9	0,0	1,9
“Дамяница” ПЧФ България	Преки	24.11.00	0,5	0,5	0,0	0,5
Финансова група ТВІ N.V. (дълг и собствен капитал)	Регионални	04.12.00	10,3	6,3	0,7	5,5
Проект за концесия “Софийска вода”	Преки	15.12.00	95,2	18,5	18,5	0,0
Интернет рамка - “Рила сълюшънс”	Преки	21.12.00	7,3	3,2	0,0	3,2
Общо 2000			153,7	55,3	37,7	17,7
ДИФ - “Бабилон”	Преки	19.01.01	0,5	0,5	0,0	0,5
“Инова/З”	Регионални	23.04.01	9,4	1,1	0,0	1,1
“Балканфарма”	Преки	23.05.01	23,2	12,2	12,2	0,0
САЩ/ЕБВР МСП – Банка “ПроКредит” България	Преки	06.06.01	19,7	4,2	3,0	1,2
Българска програма за зърнени складови записи - “Юнионбанк” - (2001/02)	Преки	11.07.01	1,6	1,6	1,6	0,0
ЕС/ЕБВР Фаза II - Банка „Хеброс“	Преки	24.09.01	6,0	6,0	6,0	0,0
Регионален портфейл “Европолис”	Регионални	14.12.01	75,0	26,3	10,9	15,3
Общо 2001			135,4	51,9	33,7	18,2
Българска преносна мрежа	Преки	16.01.02	156,7	41,1	41,1	0,0
ХЦФС	Преки	04.03.02	35,7	18,8	14,5	4,3
Проект за обществен градски транспорт, София	Преки	29.04.02	31,1	16,9	16,9	0,0
ЕС/ЕБВР Фаза II - „Райфайзенбанк“, България	Преки	20.05.02	10,0	3,5	3,5	0,0
“Черноморски фонд” - Увеличение на капитала	Регионални	31.05.02	8,2	2,5	0,0	2,5
Оздравяване на “Топлофикация” – София	Преки	14.08.02	104,0	30,0	30,0	0,0
“Юнионбанк” (собствен капитал)	Преки	19.09.02	3,0	2,8	0,0	2,8
ЕС/ЕБВР Фаза II продълж. - Обединена българска банка	Преки	12.11.02	20,0	20,0	20,0	0,0
Фонд “Хайтман” (Central Europe Property Partners) II	Регионални	09.12.02	7,4	2,5	0,0	2,5
Общо 2002			376,1	138,1	126,0	12,1
Проект ТЕЦ “Марица- Изток” III	Преки	28.02.03	708,0	28,0	28,0	0,0
“Билла”	Регионални	20.03.03	53,9	6,8	6,8	0,0
САЩ/ЕБВР МСП – Банка “ПроКредит” България	Преки	15.04.03	6,1	1,2	0,0	1,2
ЕС/ЕБВР Фаза I – Глобален фонд за растеж за Румъния и България	Регионални	09.05.03	10,4	3,3	0,0	3,3
БТК (собствен капитал)	Преки	28.09.03	138,0	13,0	0,0	13,0
Българска пощенска банка – ипотечна линия	Преки	17.10.03	15,0	15,0	15,0	0,0
“Херфтзон” (субординиран дълг)	Преки	04.11.03	4,7	4,9	4,9	0,0
ТВІ АД (дълг и собствен капитал)	Преки	04.11.03	15,2	15,3	2,2	13,1
ТВІF България АД	Преки	04.11.03	0,9	0,9	0,0	0,9
International Water United Utilities	Регионални	20.11.03	13,7	5,0	0,0	5,0
TUI авансови плащания	Регионални	19.12.03	33,2	33,2	33,2	0,0
“Опет-Айгаз” България	Преки	25.12.03	73,3	20,0	20,0	0,0
Общо 2003			1 072,5	146,5	110,0	36,5

Наименование	Регионални/ Преки	Дата на подписване	Обща стойност на проекта	Средства от ЕБВР	Привлечени средства	Собствен капитал
Полски инвестиционен фонд V	Регионални	30.01.04	4,7	4,7	0,0	4,7
ОББ – Схема за енерг. ефект. и възобн. енерг.изт.	Преки	16.03.04	25,0	25,0	25,0	0,0
БПБ — Схема за енерг. Ефект. и възобн. енерг.изт.	Преки	16.03.04	12,0	10,0	10,0	0,0
“Юнионбанк” – – Схема за енерг. ефект. и възобн. Енерг.изт.	Преки	16.03.04	3,0	3,0	3,0	0,0
САЩ/ЕБВР МСП – Банка “Прокредит” България	Преки	16.03.04	13,1	6,0	5,0	1,0
ЕС/ЕБВР Продълж. 4 – Банка „Хеброс“ II	Преки	11.05.04	6,0	6,0	6,0	0,0
“Боляри”	Преки	12.05.04	14,5	10,5	8,0	2,5
БТК (дълг – БТК АД)	Преки	11.06.04	98,1	36,5	36,5	0,0
БТК (дълг “Адвент”)	Преки	11.06.04	118,0	43,9	43,9	0,0
Фонд на правоприменника “Адвент” за Централна и Източна Европа	Регионални	25.06.04	49,6	7,5	0,0	7,5
БТК необезпечена инвестиционна схема	Преки	18.08.04	40,0	3,5	3,5	0,0
Кредитна линия за енергийна ефективност - “Булбанк”	Преки	23.09.04	7,0	7,0	7,0	0,0
Кредитна линия за енергийна ефективност - “Булбанк”	Преки	23.09.04	10,0	10,0	10,0	0,0
ЕС/ЕБВР Продълж. 5 – Българоамериканска кредитна банка	Преки	11.10.04	10,0	10,0	10,0	0,0
“Райфайзен интернешънъл”	Регионални	20.10.04	10,0	5,0	0,0	5,0
“Европолис” II	Регионални	15.11.04	30,0	7,5	5,5	2,0
ЕС/ЕБВР Продълж. 5 – Уникредит лизинг	Преки	29.11.04	5,0	5,0	5,0	0,0
Банка ДСК - Схема за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници	Преки	30.11.04	10,0	10,0	10,0	0,0
ЕС/ЕБВР Продълж. 5 Селскостоп. - ОББ Селскостоп.	Преки	30.11.04	10,0	10,0	10,0	0,0
ЕС/ЕБВР Продълж.3 – ДСК	Преки	30.11.04	10,0	10,0	10,0	0,0
ТЕЦ “Марица-Изток” II	Преки	30.11.04	80,3	22,0	22,0	0,0
Общо 2004			566,3	253,1	230,4	22,7
“Съни травел” ЕООД	Преки	24.02.05	37,6	12,2	12,2	0,0
Мини “Челопеч”	Преки	06.04.05	33,0	7,0	7,0	0,0
“Белведере”	Преки	27.04.05	28,1	9,0	7,0	2,0
“Водоснабдяване” – Бургас	Преки	08.06.05	21,1	11,0	11,0	0,0
Фонд “Глобъл пропърти”	Регионални	29.06.05	38,9	10,4	0,0	10,4
Програма за кредитиране на енергийната ефективност в дома – Пощенска банка	Преки	30.06.05	5,0	5,0	5,0	0,0
Програма за кредитиране на енергийната ефективност в дома – Райфайзен, България	Преки	30.06.05	10,0	10,0	10,0	0,0
Програма за кредитиране на енергийната ефективност в дома – ОББ	Преки	30.06.05	5,1	5,1	5,1	0,0
Програма за кредитиране на енергийната ефективност в дома – ДСК	Преки	29.07.05	10,0	10,0	10,0	0,0
“Златен Явор”	Преки	11.08.05	5,2	2,6	2,6	0,0
“Конвергенционен фонд за нова Европа“ II	Регионални	24.08.05	6,0	6,0	0,0	6,0
Целулозно-хартиен комбинат “Свилоза”	Преки	22.11.05	28,0	18,0	18,0	0,0
Аргус Капитал партнерс II	Регионални	07.12.05	4,5	4,5	0,0	4,5
ТЕЦ “Марица Изток” I	Преки	07.12.05	1 174,0	96,0	96,0	0,0
ЕС/ЕБВР Прод. 6 – “Юнион лизинг”, България – първостепенен заем	Преки	09.12.05	3,0	3,0	3,0	0,0
Дялов фонд за югоизточна Европа II	Регионални	15.12.05	7,2	7,2	0,0	7,2
Електро-разпределителни дружества в североизточна България	Преки	20.12.05	16,8	16,8	16,8	0,0
SG AM Източна Европа	Регионални	22.12.05	1,1	0,6	0,0	0,6
“Сигма Блеизер” Фонд за Югоизточна Европа IV CV	Регионални	23.12.05	5,0	5,0	0,0	5,0
Общо 2005			1 439,6	239,4	203,8	35,6
ЕС/ЕБВР Продължение 6 – Уникредит лизинг II	Преки	30.01.06	5,0	5,0	5,0	0,0
ЕС/ЕБВР прод. 6 – SG Експресбанк	Преки	04.05.06	10,0	10,0	10,0	0,0
ЕС/ЕБВРКредитна линия за МСП – Райфайзен лизинг България	Преки	21.05.06	10,0	10,0	10,0	0,0
Европейски фонд за Югоизточна Европа (EFSE)	Регионални	19.06.06	2,0	2,0	0,0	2,0
Инвестиционен проект за водния сектор – Руес	Преки	20.06.06	46,8	8,0	8,0	0,0
Програмата за кредитиране на енергийната ефективност в дома – “Прокредит”, България	Преки	30.06.06	10,0	10,0	10,0	0,0
“Бони”	Преки	14.07.06	40,8	15,0	15,0	0,0
Програмата за кредитиране на енергийната ефективност в дома – Уникредит Булбанк	Преки	18.07.06	2,5	2,5	2,5	0,0
“Телелинк”	Преки	27.07.06	10,0	3,0	3,0	0,0
Райфайзен България Схема за енерг. ефект. и възобн. Енерг.изт.- продължение	Преки	04.08.06	20,0	20,0	20,0	0,0

Наименование	Регионални/ Преки	Дата на подписване	Обща стойност на проекта	Средства от ЕБВР	Привлечени средства	Собствен капитал
“Алфа” ЦИЕ II,	Регионални	11.08.06	2,5	2,5	0,0	2,5
“Европолис” 3	Регионални	21.09.06	32,2	6,9	4,1	2,6
BSR Европа Схема за съфинансиране на инвестиции	Регионални	14.08.06	11,0	3,9	0,0	3,9
ЕС/ЕБВР прод. 6 – Алианс България	Преки	27.09.06	5,0	5,0	5,0	0,0
Балкански фонд за присъединяване	Регионални	04.10.06	26,2	5,5	0,0	5,5
Дялов фонд «Блухаус»	Регионални	17.10.06	7,6	1,3	0,0	1,3
GED Източен фонд II	Регионални	30.10.06	8,0	8,0	0,0	8,0
AIG “Нова Европа” II	Регионални	15.11.06	4,0	4,0	0,0	4,0
7L Капитал Партньор	Регионални	09.11.06	14,7	6,0	0,0	6,0
Общо 2006			281,6	128,6	92,6	35,8
Замен капитал за присъединяване II	Регионални	16.01.07	40,0	8,0	0,0	8,0
НЕВЕК – Дялов фонд за Нова Европа	Регионални	15.03.07	8,0	8,0	0,0	8,0
ЕС/ЕБВР Прод. 7 –Райфайзен , (селски)	Преки	20.05.07	5,0	5,0	5,0	0,0
Фонд “Глобъл Финанс” ЮИЕ	Регионални	29.06.07	19,2	19,2	0,0	19,2
Югоизточна Европа – съвместно енерг. дружество	Регионални	29.06.07	180,0	18,0	0,0	18,0
Мецанинов фонд “Синтаксис”	Регионални	29.06.07	2,6	2,5	0,0	2,5
Стара Загора инвест.проект за водния сектор	Преки	30.06.07	10,9	9,0	9,0	0,0
Пиреос Банк - Схема за енерг. ефект. и възобн. енерг.изт. – прод.	Преки	19.09.07	5,0	5,0	5,0	0,0
ЕС/ЕБВР Прод. 6 - Пиреос банк, България	Преки	19.09.07	5,0	5,0	5,0	0,0
ЕС/ЕБВР Прод. 6 – Пиреос Лизинг, България	Преки	19.09.07	5,0	5,0	5,0	0,0
ЕС/ЕБВР MFF Прод. 1 – Пиреос банк,България	Преки	19.09.07	2,5	2,5	2,5	0,0
“Юнионбанк” (собствен капитал)	Преки	05.09.07	0,8	0,8	0,0	0,8
“Юнионбанк” - Схема за енерг. ефект. и възобн. енерг.изт.	Преки	29.06.07	5,0	5,0	5,0	0,0
САЩ/ЕБВР МСП – Прокредит банк	Преки	25.09.07	1,0	1,0	0,0	1,0
AIG „Нова Европа”	Регионални	16.07.07	1,0	1,0	0,0	1,0
“Европолис” 3	Регионални	26.01.07	6,8	6,8	0,0	6,8
“Телелинк „	Преки	16.10.07	0,1	0,1	0,0	0,1
Райфайзен лизинг	Преки	30.11.07	5,0	5,0	5,0	0,0
Роялтън Партньор II	Регионални	25.10.07	7,5	7,5	0,0	7,5
Енеркап Дружество за финансиране на възобн. енергия	Регионални	02.11.07	2,5	1,3	0,0	1,3
Мини ВЕЦ проект Своге	Преки	26.11.07	80,8	34,0	34,0	0,0
Винербергер България	Преки	26.11.07	4,4	6,8	6,8	0,0
ЕС РЕЕ – Кредитна линия за ОББ	Преки	19.12.07	5,0	5,0	5,0	0,0
Български фонд за предприятия за ен.услуги	Преки	21.12.07	7,0	7,0	7,0	0,0
ЕС РЕЕ - Кредитна линия за Уникредит Булбанк	Преки	21.12.07	15,0	15,0	15,0	0,0
Инвестиционен проект за водния сектор в Пловдив	Преки	21.12.07	11,4	11,4	11,4	0,0
Проект “Торонто”	Преки	21.12.07	8,2	8,2	0,0	8,2
Общо 2007			444,6	203,0	120,7	82,3
Общо кумулативен ангажимент			5 908,4	1 546,0	1 230,2	315,8

ПРИЛОЖЕНИЕ 4Б – ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА ПОРТФЕЙЛА

(Към 31 декември 2007 г., млн. евро)

Наименование	Екип по 30	Портфейл*	Неусвоени ангаж. средства	Действащи активи*
Преки инвестиции				
Стокови тържища България	Селско стопанство	0,0	0,0	0,0
БТК	Телеком., информатика и медии	0,0	0,0	0,0
Проект ТЕЦ “Марица изток” II	Енергетика	0,0	0,0	0,0
Български транзитни пътища	Транспорт	0,0	0,0	0,0
Проект за реструктуриране на ж.п.	София (България)	9,6	0,0	9,6
Еurovision - проект за разширяване на мрежата	Телеком., информатика и медии	0,0	0,0	0,0
Първа инвестиционна банка	Финансови институции	0,0	0,0	0,0
ОББ – дялова инвестиция (портаж)	Финансови институции	0,0	0,0	0,0
“Астера” – инвестиционен проект	София (България)	0,0	0,0	0,0
“Сторко”	София (България)	0,0	0,0	0,0
Рехабилитация на ТЕЦ София	София (България)	27,0	15,7	11,3
Проект за водна концесия, София	София (България)	16,1	0,0	16,1
“Соди” – приватизация	София (България)	0,0	0,0	0,0
Мини Челопеч	Природни ресурси	5,1	0,0	5,1
“Домейн Бойар” АД	Корпоративно оздравяване	1,7	0,0	1,7
“Исиклар Целхарт”	Киев (Украйна)	0,0	0,0	0,0
Проект ТЕЦ “Марица Изток” III	Електроснабдяване и енергетика	0,0	0,0	0,0
Българска преносна мрежа	Електроснабдяване и енергетика	30,8	9,3	21,5
Български тържища (Ревизиран инвестиционен план)	Селско стопанство	2,2	0,0	2,2
“Исиклар/Целхарт” (2)	Киев (Украйна)	0,0	0,0	0,0
ТЕЦ “Марица Изток”	Електроснабдяване и енергетика	96,0	38,1	57,9
Балканфарма	София (България)	0,0	0,0	0,0
София – проект за обществения транспорт	София (България)	12,0	2,7	9,3
САЩ/ЕБВР МСП – Прокредит банк България	Група за малки предприятия	1,2	0,0	1,2
Юнионбанк (дялов капитал)	Финансови институции	1,7	0,0	1,7
ТЕЦ “Марица Изток” 2	Електроснабдяване и енергетика	22,0	22,0	0,0
ХЦФС	Корпоративно оздравяване	0,0	0,0	0,0
Боляри	Селско стопанство	0,0	0,0	0,0
ЕС/ЕБВР Фаза II прод. – ОББ	Финансови институции	12,5	0,0	12,5
ЕС/ЕБВР Продължение 3 – ДСК	Финансови институции	5,7	0,0	5,7
ЕС/ЕБВР Фаза II прод. – Райфайзенбанк България	Банково кредитиране	0,0	0,0	0,0
САЩ/ЕБВР МСП- Прокредит банк България	Група за малки предприятия	1,2	0,0	1,2
“Опет-Айгаз” България	София (България)	13,3	0,0	13,3
“Херфтзон” (подч. дълг)	Финансови институции	0,0	0,0	0,0
ОББ - Схема за енергийна ефективност и възобновяеми енергоизточници	Финансови институции	20,3	0,7	19,6
БПБ - Схема за енергийна ефективност и възобновяеми енергоизточници	Банково кредитиране	8,5	2,4	6,0
САЩ/ЕБВР МСП – Прокредит банк България	Група за малки предприятия	6,0	0,0	6,0
Бургас – ВиК дружество	София (България)	11,0	6,8	4,2
Електроразпред. дружества в североизточна България	Електроснабдяване и енергетика	18,3	0,0	18,3
Юнионбанк - Схема за енергийна ефективност и възобновяеми енергоизточници	Финансови институции	6,9	5,0	1,9
ЕКЕС/ЕБВР прод. 5 Селско – ОББ Селско	Финансови институции	10,0	5,0	5,0
Уникредит Булбанк - Схема за енергийна ефективност и възобновяеми енергоизточници	Банково кредитиране	5,1	0,0	5,1
ЕС/ЕБВР Прод. 6 – Уникредит лизинг II	Финансови институции	5,0	0,0	5,0
ЕС/ЕБВР Прод. 5 – Уникредит лизинг	Финансови институции	2,9	0,0	2,9
ДСК - Схема за енергийна ефективност и възобновяеми енергоизточници	Финансови институции	8,0	0,0	8,0
ЕС/ЕБВР Прод. 5 - Българо-американска кредитна банка	Финансови институции	7,9	5,0	2,9
“Белведере”	Селско стопанство	9,0	0,0	9,0

Наименование	Екип по 30	Портфейл*	Неусвоени ангаж. средства	Действащи активи*
ОББ - Програмата за кредитиране на енергийната ефективност в дома	Финансови институции	5,0	3,8	1,1
Уникредит Булбанк - Схема за енергийна ефективност и възобновяеми енергоизточници	Банково кредитиране	7,0	0,0	7,0
“Съни Травъл” ЕООД	Недв.собств.и туризъм	0,0	0,0	0,0
Хартиено-целулозен комбинат “Свилоза”	София (България)	18,0	0,0	18,0
Уникредит Булбанк Програмата за кредитиране на енергийната ефективност в дома	Банково кредитиране	2,5	1,3	1,3
ДСК Програмата за кредитиране на енергийната ефективност в дома	Финансови институции	9,8	8,7	1,1
Райфайзен България - Програмата за кредитиране на енергийната ефективност в дома	Банково кредитиране	10,0	5,5	4,5
Проект за мини ВЕЦ Своге	Електроснабдяване и енергетика	34,0	34,0	0,0
Пощенска банка - Програмата за кредитиране на енергийната ефективност в дома	Банково кредитиране	4,7	1,8	2,9
ЕС/ЕБВР прод. 6 - SG Експресбанк	Банково кредитиране	10,0	0,9	9,1
ЕС/ЕБВР прод. 6 – Юнион лизинг България – първостепенен заем	Финансови институции	3,0	2,7	0,3
Русе – инвестиционен проект воден сектор	София (България)	8,0	8,0	0,0
ЕС/ЕБВР Механизъм за МСП – Райфайзен лизинг България	Банково кредитиране	15,0	0,0	15,0
“Златен Явор”	Недв.собств.и туризъм	2,5	0,1	2,3
ЕС/ЕБВР прод. 6 – Алианц България	Финансови институции	5,0	2,5	2,5
“Бони”	Селско стопанство	15,0	0,0	15,0
“Телелинк”	Телеком., информатика и медии	3,1	0,0	3,1
Прокредит България - Програмата за кредитиране на енергийната ефективност в дома	Група за малки предприятия	10,0	5,0	5,0
Райфайзен България прод. Схема за енергийна ефективност и възобновяеми енергоизточници	Банково кредитиране	20,0	14,5	5,5
Стара Загора – инвестиционен проект воден сектор	Общинска и екол.инфрастр.	9,0	9,0	0,0
Вайнерберггер България	София (България)	6,8	6,8	0,0
Пловдив – инвестиционен проект воден сектор	София (България)	11,4	11,4	0,0
ЕС/ЕБВР прод. 7 – Райфайзен банк България (Селски)	Банково кредитиране	5,0	3,0	2,0
ЕС/ЕБВР прод. 6 - Пиреус банк България	Банково кредитиране	5,0	5,0	0,0
Пиреос Банк прод. Схема за енергийна ефективност и възобновяеми енергоизточници	Банково кредитиране	5,0	5,0	0,0
ЕС/ЕБВР Прод.6 – Пиреос лизинг България	Финансови институции	5,0	5,0	0,0
Български фонд за фирми за енергийни услуги (BEF)	София (България)	7,0	7,0	0,0
Проект “Торонто”	SECCA HQ	8,2	8,2	0,0
ЕС/ЕБВР MFF Продължение 1 – Пиреос банк	Банково кредитиране	2,5	2,5	0,0
ЕС РЕЕ – ОББ кредитна линия	Финансови институции	5,0	5,0	0,0
ЕС РЕЕ - Уникредит Булбанк кредитна линия	Банково кредитиране	15,0	15,0	0,0
		644,4	284,4	360,0
Регионални инструменти				
МВА Кредитен проект (гаранция)	Финансови институции	0,2	0,2	0,0
Фонд “Черно море”	Банково кредитиране	0,2	0,0	0,2
AIG Фонд «Нова Европа»	Финансови институции	0,3	0,3	0,0
Енергиен фонд за ЦИЕ	Електроснабдяване и енергетика	0,2	0,0	0,2
МВА Кредитен проект II (гаранция)	Финансови институции	0,1	0,1	0,0
ТВІН Financial Services Group N.V. (дълг и дялов капитал)	Финансови институции	0,0	0,0	0,0
“Иннова”/3	Варшава (Полша)	0,0	0,0	0,0
Регионален портфейл “Европолис”	Недв.собств. и туризъм	10,9	6,8	4,0
Фонд «Черно море» – увеличение на капитала	Банково кредитиране	2,5	0,0	2,5
“Хайтман” Фонд за партньори за недв.собственост в Централна Европа II	Недв.собств. и туризъм	1,5	0,4	1,1
ЕС/ЕБВР Фаза I – Глобален фонд за растеж за Румъния и България	Банково кредитиране	3,0	1,8	1,2
Райфайзен Интърнешънъл	Финансови институции	4,0	0,0	4,0
International Water United Utilities	Общинска и екол. инфр.	3,1	0,0	3,1
Полски предприемачески фонд V	Варшава (Полша)	3,5	0,0	3,5
Фонд на правоприменика на “Адвент” за ЦИЕ	Финансови институции	6,7	2,7	4,1
Фонд за дялови инвестиции в Югоизточна Европа II	Финансови институции	6,2	3,9	2,3
Хранителни магазини “Мигрос” - Скопие	Селско стопанство	0,0	0,0	0,0
“Европолис” II	Недв.собств.и туризъм	7,5	1,6	5,9
Глобален фонд за недв.собств.	Недв.собств.и туризъм	10,0	2,8	7,2

Наименование	Екип по 30	Портфейл*	Неусвоени ангаж. средства	Действащи активи*
Европейски фонд за Югоизточна Европа (ЕФЮИ)	Група за малки предприятия	1,9	0,1	1,8
Аргус Капитал Партньрс II	Финансови институции	2,9	2,5	0,4
Фонд за конвергенция на възникваща Европа II	Финансови институции	5,3	1,6	3,7
7L Капитал Партньрс	Финансови институции	6,0	5,1	0,9
”Сигма Блейзер” Фонд за Югоизточна Европа IV CV	SEECa Централa	5,0	2,4	2,6
SG AM Eastern Europe L.P.	Финансови институции	0,6	0,5	0,1
“Блухаус” дялов фонд	Недв.собств. и туризъм	1,2	0,5	0,7
Фонд за ЦИЕ “Глобал Финанс”	Банково кредитиране	19,2	12,3	7,0
GED “Източен фонд” II	Финансови институции	8,0	5,4	2,6
BSR Схема за съвместни инвестиции	Недв.собств. и туризъм	3,9	3,9	0,0
“Алфа” CEE II, L.P.	Финансови институции	2,5	2,0	0,4
Роялтън партньрс II	Финансови институции	7,5	7,2	0,3
Балкански присъединителен фонд, C.V.	Финансови институции	5,0	3,9	1,1
“Европолис” 3	Недв.собств. и туризъм	13,7	11,6	2,1
AIG Фонд «Нова Европа» II	Финансови институции	5,0	4,1	0,9
“Синтаксис” – Мецанинов Фонд	Финансови институции	2,5	2,3	0,2
Съвместно енергийно предприятие - Югоизточна Европа	Електроснабдяване и енергетика	18,0	18,0	0,0
Мецанинов капитал за присъединяване II	Варшава (Полша)	8,0	5,6	2,4
НЕВЕК – Фонд за дялови инвестиции “Нова Европа”	Телеком., информатика и медии	8,0	6,6	1,4
ЕнерСар схема за финансиране на възобновяеми източници	Електроснабдяване и енергетика	1,3	1,2	0,0
		185,3	117,5	67,8
		829,7	401,9	427,8

ПРИЛОЖЕНИЕ 4В – НЕТНИ ОБЕМИ НА ДЕЙНОСТТА ПО СЕКТОРИ С НАТРУПВАНЕ

(Към 31 декември 2007 г., млн. евро)

Секторна бизнес група (SIC)	Секторен екип (SIC)	Брой проекти	Обща стойност на проектите	Средства от ЕБВР	Дългови средства	Собствен капитал	% ангажирани средства
Енергетика	Природни ресурси	2	105	27	27	0	2%
	Електроснабдяване и енергетика	5	2 599	297	278	20	19%
Общо Енергетика		7	2 705	324	304	20	21%
Финансови институции	Дялово участие в банки	1	288	53	24	29	3%
	Банкови заеми	25	308	288	288	0	19%
	Дялови фондове	0	316	146	0	146	9%
	Небанкови фин. институции	5	78	65	41	25	4%
	Финансиране на малки предприятия	3	42	14	8	6	1%
Общо Енергетика			1 032	567	360	207	37%
Инфраструктура	Общинска и екологична инфраструктура	7	334	110	105	5	7%
	Транспорт	1	303	59	59	0	4%
Общо Инфраструктура		8	637	169	164	5	11%
Специализирана промишленост	Селско стопанство	4	290	87	74	13	6%
	Недв. собств. и туризъм	1	294	114	73	41	7%
	Телекоми, информатика и медии	1	598	136	120	16	9%
Общо Специализирани сектори		6	1,182	337	267	70	22 %
Промишлено производство	Промишленост	4	353	149	135	14	10%
Общо промишлено производство		4	353	149	135	14	10%
БЪЛГАРИЯ ОБЩО		59	5 908	1 546	1 230	316	100%

ПРИЛОЖЕНИЕ 4 Г – ТЕКУЩО АКЦИОНЕРНО УЧАСТИЕ

(Към 31 декември 2007 г., млн. евро)

	Одобрено от Борда	Текущо	Брой операции
България	60,8	619,1	32
Дълг	40,0	562,6	24
Дълг+Дялово участие	0,0	14,5	3
Дялово участие	20,8	42,0	5
Частни	60,8	590,1	31
Държавни	0	29,0	1
Без държ. гаранция	60,8	619,1	32
С държ.гаранция	0,0	0,0	0
Природни ресурси	0,0	179,9	4
Електросн. и енергетика	0,0	100,2	2
Енергетика	0,0	280,1	6
Банково кредитиране	30,0	50,0	7
Банков дялово участие	0,0	0,0	0
Дялови фондове	20,0	20,0	1
Небанкови финансови институции	10,8	25,8	5
Финансиране на малки компании	0,0	1,5	1
Финансови институции	60,8	97,3	14
Общинска и екологична инфраструктура	0,0	67,5	3
Транспорт	0,0	100,0	1
Инфраструктура	0,0	167,5	4
Селско стопанство	0,0	5,0	1
Общо производство	0,0	25,0	2
Недв.собств.и туризъм	0,0	35,4	3
Телекоми, информатика и медии	0,0	8,8	2
Специализирана промишленост	0,0	74,2	8

ПРИЛОЖЕНИЕ 5 А - ДВУСТРАННА ПОМОЩ (ТС) + ДВУСТРАННА ДОНОРСКА ПОДКРЕПА

ПРИЛОЖЕНИЕ 5А – ПРОЕКТИ ЗА ТС

(Към 31 декември 2007 г., млн. евро)

Сектор	Наименование на ангажмента	Шифър на фонда	Ангажирани средства в евро	Усвоени средства в евро	Дата на разрешаване	Статус	Бизнес група
Селско, горско стопанство, риболов	Проект за стоково тържище	UKC	52 582	52 582	22.03.96	Приключен	Специализ. Сектори
Търговия, туризъм	Кредитна линия за туризъм – пазар на турист. сектор- проучване	UKC	70 584	70 584	04.09.98	Приключен	Специализ. Сектори
Комунални/ /социални услуги	Съветник по политиката за топлофикация	GERK	48 813	48 813	17.01.00	Приключен	Небанков
Комунални/ /социални услуги	Звено за подкрепа на енергиен проект	HOL	119 598	119 598	14.06.94	Приключен	Енергетика
Комунални/ /социални услуги	София – Общински фонд за управление на активите	UKC	66 902	66 902	01.06.94	Приключен	Инфраструктура
Строителство	Трансевропейска магистрала	ECP	523 000	523 000	20.07.92	Приключен	Инфраструктура
Енергетика	Консултант за топлоф. София по инженеринг и общ. поръчки	ECP	555 800	555 800	22.11.01	Приключен	Небанков
Енергетика	Консултантски услуги по приватиз. на електроразпред. дружества	ECP	33 900	33 900	07.05.02	Приключен	Енергетика
Енергетика	Консултантски услуги по приватиз. на електроразпред. дружества	ECP	949 608	949 608	06.08.02	Приключен	Енергетика
Енергетика	Конс. услуги за изграждане на независими енергопроизводители	ECP	892 439	892 439	14.12.98	Приключен	Енергетика
Енергетика	Консултант за топлоф. София по инженеринг и общ. поръчки	ECP	996 468	996 468	22.11.01	Приключен	Небанков
Енергетика	Консултант по инв.стратегия за топлофикация	FIN	31 884	31 884	12.04.00	Приключен	Небанков
Енергетика	Софийска топлоф. –техническа и иконом.оценка	GERK	37 544	37 544	01.05.96	Приключен	Небанков
Енергетика	Проект Варианти за инсталации за сѝра в Марица Изток 3	GERK	40 392	40 392	09.03.98	Приключен	Небанков
Енергетика	Консулт. услуги за отделяне на активите за пренос	IRL	40 350	40 350	26.05.99	Приключен	Енергетика
Енергетика	Техническа оценка за ВЕЦ Своге	ITA	39 000	0	08.08.07	Ангажиран	Енергетика
Енергетика	Кредитна линия за енерг. ефективност в жилищни сгради	KIDS	681 100	598 003	18.05.05	Усвоява се	Небанков
Енергетика	Кредитна линия за енерг. ефективност в жилищата-прод.	KIDS	620 000	0	05.07.07	Ангажиран	Небанков
Енергетика	Страт.екол.оценка за вятърно електропр. в райони Добрич и Варна	SPA	185 000	0	19.12.07	Ангажиран	Енергетика
Енергетика	Проект Финансова оценка на преноса на електр.	UKC	24 718	24 718	01.06.99	Приключен	Енергетика
Енергетика	Допълнителна екологична оценка на "Петровила"	UKE	19 900	17 306	21.06.06	Усвоява се	Енергетика
Енергетика	Информ.кампания за софийска топлофикация	UKF	25 097	25 097	05.09.02	Приключен	Небанков
Енергетика	Кредитна линия за енерг. ефективност в жилищата	UKF	20 892	20 892	06.10.04	Приключен	Небанков
Финанси, бизнес	Обединена българска банка - финансово-правен анализ и разработване на съкровищна и кредитна политика и процедури	ECP	455 925	455 925	20.03.93	Приключен	Финансови институции

Сектор	Наименование на ангажмента	Шифър на фонда	Ангажирани средства в евро	Усвоени средства в евро	Дата на разрешаване	Статус	Бизнес група
Финанси, бизнес	Българска инвестиционна банка - управление, обучение и внедряване на системи	ЕСР	841 893	841 893	20.06.93	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Българска инвестиционна банка – финансово-правен анализ и документи по регистрацията	ЕСР	100 000	100 000	20.07.93	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	“Юнионбанк”: Институционално развитие – Съветник на висшето ръководство	ЕСР	213 178	213 178	18.12.02	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	“Юнионбанк”: Институционално развитие – Кредитен съветник	ЕСР	236 073	236 073	18.12.02	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Обединена българска банка – програма по “туининг	ЕСР	832 008	832 008	30.01.97	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	ЕС/ЕБВР Кред.линия за устойчива енергетика – консултант на проекта	EEFF	952 250	0	05.12.07	Ангажиран	Небанков
Финанси, бизнес	СПФ – Български СПФ – Правни консултантски услуги А	EUBPP	37 274	37 274	22.03.02	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Български следприватизационен фонд - управител на фонда (4-та година)	EUBPP	863 162	863 162	07.03.01	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Български следприватизационен фонд – Инвестиционни консултантски услуги	EUBPP	32 210	32 210	07.11.01	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Български следприватизационен фонд – Инвестиционни консултантски услуги	EUBPP	28 285	28 285	07.11.01	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Български следприватизационен фонд - Правни консултантски услуги	EUBPP	5 700	5 700	07.11.01	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Български следприватизационен фонд - управител на фонда	EUBPP	780 836	780 836	09.01.02	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Управител на фонд	EUBPP	713 000	713 000	08.07.98	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	СПФ - Български СПФ – Специализирани консултантски услуги	EUBPP	652 595	652 595	08.07.98	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	СПФ – Български СПФ – Правни консултантски услуги I - ‘Евършедс’	EUBPP	61 688	61 688	17.03.99	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Български СПФ – Правни консултантски услуги II – “Саланс Херцфелд & Хеилброн	EUBPP	67 161	67 161	17.03.99	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Български следприватизационен фонд – Инвестиционни консултантски услуги-1	EUBPP	240 090	240 090	17.03.99	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Български следприватизационен фонд – Инвестиционни консултантски услуги - 2 – ПрайсютърхаусКупърс	EUBPP	171 433	171 433	17.03.99	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Български СПФ – Специализирани консултантски услуги - индивидуални договори - 2	EUBPP	352 898	352 898	31.03.99	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	СПФ – Български СПФ - управител на фонда - 2 и 3	EUBPP	1 615 002	1 615 002	31.03.99	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Целево сканиране на пазара за Българския СПФ	ITA	144 334	144 334	04.03.97	Приключен	СЮИЕ
Финанси, бизнес	Обединена българска банка – предприватизационна подготовка (Фаза II)	JAP	173 949	173 949	16.05.94	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	Кред.линия за ен.ефективност и обн.енергия – оптимално потр. И планове за финансиране	KIDS	1 111 836	998 633	16.06.04	Усвоява се	Небанков
Финанси, бизнес	Кред.линия за ен.ефективност и обн.енергия – независим енергиен инженер	KIDS	155 704	53 350	16.06.04	Усвоява се	Небанков
Финанси, бизнес	Кред.линия за ен.ефективност и обн.енергия – оптимално потр. И планове за финансиране	KIDS	27 040	12 548	08.02.06	Усвоява се	Небанков
Финанси, бизнес	Кред.линия за ен.ефективност и обн.енергия	KIDS	94 296	28 370	24.05.06	Усвоява се	Небанков

Сектор	Наименование на ангажмента	Шифър на фонда	Ангажирани средства в евро	Усвоени средства в евро	Дата на разрешаване	Статус	Бизнес група
Финанси, бизнес	Кред. линия за ен. ефективност и обн. енергия незав. енерг. експерт	KIDS	400 000	33 200	26.07.06	Ангажиран	Небанков
Финанси, бизнес	Кред. линия за ен. ефективност и обн. енергия REUP консултант 1 транш	KIDS	750 000	264 576	26.07.06	Усвоява се	Небанков
Финанси, бизнес	Кред. линия за ен. ефективност и обн. енергия REUP консултант 2 транш	KIDS	750 000	0	26.07.06	Ангажиран	Небанков
Финанси, бизнес	Регионално изследване на нуждите от търговско финансиране	SWE	11 573	11 573	01.11.95	Приключен	СЮИЕ
Финанси, бизнес	Преглед на нуждите от експортно финансиране	UKC	12 237	12 237	01.01.96	Приключен	СЮИЕ
Финанси, бизнес	Правен анализ на възможностите за ипотечно обезпечаване	UKE	35 000	35 000	17.11.04	Приключен	Финансови институции
Финанси, бизнес	"Бабилон" Възлагане на управление на човешките ресурси	UKF	9 701	9 701	08.03.04	Приключен	СЮИЕ
Финанси, бизнес	Българска банка за микрофинансиране – Консултанти по кредитирането	USSP	383 480	383 480	18.06.01	Приключен	Зам. вице-президент
Финанси, бизнес	Българска банка за микрофинансиране(ББМ) – Консултанти по кредитирането на микро- и малки предприятия	USSP	1 258 834	1 258 834	24.10.01	Приключен	Зам. вице-президент
Финанси, бизнес	Банка "ПроКредит" - регионално разрастване	USSP	780 742	780 742	30.04.03	Приключен	Зам. вице-президент
Общински услуги	Бургас – воден сектор – Финансов и оперативен план за подобрене и План за развитие на дружеството	AUS	45 000	45 000	15.11.05	Приключен	Инфраструктура
Общински услуги	Бургас – воден сектор – Финансов и оперативен план за подобрене	AUS1	268 400	229 435	13.07.07	Усвоява се	СЮИЕ
Общински услуги	Бургас – воден сектор - ЗИП	CAS2	350 000	156 790	05.12.05	Усвоява се	СЮИЕ
Общински услуги	Кредитна линия за питейни и отпадни води – България:	CEI	257 233	204 233	13.04.04	Усвоява се	Инфраструктура
Общински услуги	Проект за питейни и отпадни води – България	CEI	43 860	43 860	13.10.04	Приключен	Инфраструктура
Общински услуги	Русе- Програма за повишаване на кредитоспособността	CEI	200 000	0	18.12.07	Ангажиран	СЮИЕ
Общински услуги	Русе – услуги за помощ за изпълнение на проекти	DEN	231 469	0	11.12.06	Ангажиран	СЮИЕ
Общински услуги	София – Прединвест. Проучване за питейни и отпадни води	ECP	150 000	150 000	20.11.92	Приключен	Инфраструктура
Общински услуги	София – проект за подобряване на водоснабдяването	ECP	650 000	650 000	03.12.97	Приключен	Инфраструктура
Общински услуги	София – проект за подобряване на водоснабдяването	ECP	150 000	150 000	19.12.00	Приключен	Инфраструктура
Общински услуги	Стара Загора – Питейни и отпадни води – ППФОУ	GER2	299 850	0	20.12.07	Ангажиран	Инфраструктура
Общински услуги	София – проект за подобряване на водоснабдяването	UKC	24 997	24 997	01.03.99	Приключен	Инфраструктура
Общински услуги	Изработване на подзаконови актове за водния сектор	UKF	49 930	49 930	24.02.05	Приключен	Инфраструктура
Производство	Програма за управление на стратегическата промяна в Централна, Източна и Южна Европа: „Аптехно“ Стара Загора АД	BRSF	48 069	48 069	20.06.01	Приключен	СЮИЕ
Производство	Програма за управление на стратегическата промяна – "Тиквеш"	CEI	40 180	38 972	06.02.05	Усвоява се	СЮИЕ

Сектор	Наименование на ангажимента	Шифър на фонда	Ангажирани средства в евро	Усвоени средства в евро	Дата на разрешаване	Статус	Бизнес група
Производство	Преструктуриране на железниците	ECP	583 455	583 455	20.07.92	Приключен	Инфраструктура
Производство	Софийско тържище – предпроектно проучване	GER	183 297	183 297	20.04.93	Приключен	Специализирани сектори
Производство	Програма за управление на (стратегическата промяна) - "Алкомет"	ITA	48 400	48 400	03.07.00	Приключен	СЮИЕ
Производство	Инвестиция в млечната промишленост	JAP	375 000	375 000	16.05.94	Приключен	Специализирани сектори
Производство	Програма за управление на стратегическата промяна - Джебел 96	LUX	53 552	53 552	15.12.05	Приключен	СЮИЕ
Производство	Програма за управление на стратегическата промяна – "Дунапак Родина"	LUX	60 000	57 372	13.03.06	Усвоява се	СЮИЕ
Производство	Програма за управление на стратегическата промяна – Ерато Продукт	LUX	52 000	18 206	16.01.07	Усвоява се	СЮИЕ
Производство	Програма за управление на стратегическата промяна – "Нидекс"	LUX	44 000	3 850	30.08.07	Ангажиран	СЮИЕ
Производство	Програма за управление на стратегическата промяна – "Искра"	POR	52 000	0	19.09.07	Ангажиран	СЮИЕ
Производство	Българска програма за зърнени записи	USA	36 958	36 958	16.06.99	Приключен	Специализирани сектори
Производство	Програма за управление на стратегическата промяна - SNS JSC	WAL	24 000	24 000	06.12.00	Приключен	СЮИЕ
Транспорт, складови бази	Б.Д.Ж. – модел за остойностяване	CAN2	49 140	49 140	30.06.99	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Подготовка на Черноморската програма за приоритетно инвестиране в населените места (Фаза I)	ECP	228 774	228 774	17.12.93	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	БДЖ: помощ във финансовото отчитане	ECP	369 375	369 375	07.09.99	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Русе – инв.проект, воден сектор: Финансов и оперативен план	HOL	300 000	0	20.12.07	Ангажиран	СЮИЕ
Транспорт, складови бази	Проучване на обществения транспорт в гр. София	JAP	321 897	321 897	01.07.93	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Генерален план на пристанище Варна	JAP	620 000	620 000	01.07.93	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Проект за паркинги в гр. София: Стратегия за паркингите и план за действие	JAP	189 654	189 654	19.09.03	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Проект за обществения транспорт в гр. София – нова система за таксуване	NSPT	155 487	155 487	20.06.03	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Проект за обществения транспорт в гр. София – нова система за таксуване (Конференция на Международната асоц. по обществен транспорт)	NSPT	2 264	2 264	03.03.04	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Търг за автобусния превоз в гр. София	TAI	192 040	53 581	12.11.03	Усвоява се	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Проект за модернизация на железниците	UKC	23 763	23 763	31.08.94	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Проект за обществения транспорт в гр. София – гаранционно проучване	UKC	50 635	50 635	05.04.95	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Проект за обществения транспорт в гр. София – консултант по обществен транспорт	UKC	10 006	10 006	05.04.95	Приключен	Инфраструктура
Транспорт, складови бази	Проект за обществения транспорт в гр. София – правен консултант	UKC	37 035	37 035	05.04.95	Приключен	Инфраструктура

Общо:

28 298 675

22 933 804

Бр. ангажименти:

100

ПРИЛОЖЕНИЕ 5 Б – ПРОГРАМА ЗА ТЕХНИЧЕСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Таблица 1: Техническо сътрудничество по сектори към декември 2007 г.

Сектор	Ангажирани средства - евро	Усвоявани средства - евро
Финансови институции	15,351,387	12,500,938
Инфраструктура	11,223,212	8,838,570
Частни предприятия	1,724,076	1,594,297
Общо за страната	28,298,675	22,933,805

Таблица 2: Техническо сътрудничество по донори към декември 2007 г.

Донор	Ангажирани средства - евро	Усвоявани средства - евро
Австрия	313,400	274,435
Многостранни донорски програми	48,069	48,069
Канада	399,140	205,930
Италия	773,007	479,799
Дания	231,469	0
ЕС	15,335,481	14,383,231
Финландия	31,884	31,884
Германия	609,895	310,045
Холандия	577,349	277,349
Ирландия	40,350	40,350
Япония	1,680,499	1,680,499
KIDS	4,589,976	1,988,680
Люксембург	209,552	132,980
Португалия	52,000	0
Испания	185,000	0
Швеция	11,573	11,573
Тайпей Китай	192,040	53,581
Великобритания	533,978	531,385
САЩ	2,460,013	2,460,013
Белгия	24,000	24,000
Общо за страната	28,298,675	22,933,805

ПРИЛОЖЕНИЕ 6: ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ПРЕХОДА И ИЗВЛЕЧЕНИ ПОУКИ

Финансов сектор

Банково дело – Банката беше най-активната МФИ в сектора и изигра основна роля в приватизацията и следприватизационното реструктуриране на Обединена българска банка (ОББ). След успешното излизане от ОББ през юли 2000 г. Банката пое дялово участие в Юнионбанк и успя да постигне опростяване на кредитните операции, да изгради добра система за управление на риска и развие адекватна маркетингова стратегия. Банката подкрепи разработването на нови финансови инструменти като предостави на Пощенска банка линия за ипотечно кредитиране и подкрепи стандартизацията на документацията за ипотечни кредити и обезпечителни сделки, което улесни рефинансирането на вземанията по ипотечни кредити на вторичния пазар. **Извлечената поука** от подкрепата с техническо сътрудничество за Юнионбанк е в значението на тясното сътрудничество с висшето ръководство на клиента при подготовката на проекта. В този случай съвместното изработване на Заданието осигури ангажираността на клиента с проекта (PE05-327S).

Небанкови финансови институции (НБФИ) – Инвестицията в Булстрад улесни приватизацията на една от най-големите застрахователни компании в страната и подпомогна нейната следприватизационна стратегия. Това позволи на Банката да поддържа активен политически диалог за пенсионната реформа чрез ПФ «Доверие», един от най-големите пенсионни фондове в България. Инвестициите в «Доверие» и Булстрад изиграха важна роля за развитието на капиталовите пазари в България, включително и за въвеждането на нови инвестиционни инструменти и продукти (напр. взаимни фондове). Въпреки постиженията на Банката и на другите действащи лица, навлизането на застраховането в страната е значително по-малко от това в държавите-членки на ЕС, а нивото на пенсионните вноски остава ниско. **Извлечената поука** от ангажимента с TBI Holding Company N.V. е дългият период на съзряване – седем до десет години – препоръчителен за пенсионните фондове, за да постигнат своя потенциал и да могат да покажат рентабилност (PE04-281).

МСП и микропредприятия – След първоначалните трудности в някои случаи («Кеърсбак», Българска инвестиционна банка, Първа инвестиционна банка) политиката на Банката за МСП се оказа успешна. В рамките на Програмата на ЕС/ЕБВР за МСП, на Хебросбанк, ОББ, Юнионбанк и други бяха отпуснати кредитни линии и ТС, като първите две банки показаха най-добро изпълнение. Банката постигна въздействие върху прехода и чрез дялово участие в Прокредит банк България, банка за целево микрофинансиране, действаща от 2001 г., и така подтикна развитието на конкуренцията в сектора за клиенти МСП. **Извлечената поука** от проекта на Банката с Прокредит банк е в необходимостта да се разнообразява финансирането, за да се осигури дългосрочна устойчивост на инвестициите «на зелено». Комбинирането на финансиране от МФИ с финансиране от търговските пазари, напр. чрез емисия на облигации, изпраща силен демонстрационен сигнал на пазара (PEX05-245).

Частни дялови фондове – Този сектор в България беше покрит от редица частни дялови фондове, повечето от които работят на местна или регионална почва, като Балкански фонд «Юромърчант», Черноморски фонд, Следприватизационен фонд и Фонд на «Кеърсбак» България (SEAF). Последните два фонда показаха много слабо изпълнение и бяха закрити. Първите два фонда, спонсорирани от Гърция,

допринесоха за развитието на индустрията на частните дялови фондове и за обучението на местен персонал. В очакването на скорошно присъединяване към ЕС в определен период България, заедно с Румъния, се превърна в регионален център на пазара на частни дялови фондове в югоизточна Европа. **Извлечената поука** от проекта с «Кеърсбак» България е внимателно да се оценява още в самото начало на операцията ангажирането на организации с нестопанска цел като партньори за дялово участие, с оглед на целите на Банката по отношение на прехода и нужната възвръщаемост на инвестициите. (PE02-215).

Като цяло, въздействието върху прехода във *финансовия* сектор се оценява като *значително* (виж Таблица 1).

Реален сектор

Селско стопанство: Първоначално Банката подкрепи редица проекти за хранителната промишленост с променлив успех. Инвестицията в “Данон-Сердика” беше спъвана от бавните реформи и несигурната вътрешна среда. В програмата за търговия със зърнени складови записи Банката успя да въведе някои новаторски инструменти, за да осигури на производителите финансиране на капитал за текущата дейност. От 2000 г., ЕБВР започна да участва в инвестиции за търговията на дребно, а именно в магазините за хранителни стоки “Билла”, “Боляри” и “Мигрос”. Операциите на Банката оказаха известно влияние върху конкуренцията в сектора, подобриха асортимента и качеството на предлаганите продукти и свързаните с това хигиенни стандарти. В случая с “Боляри” бяха подобрени и стандартите за корпоративно управление. **Извлечената поука** от проекта за стокови тържища е да се поддържа тясно сътрудничество и оказва постоянен наиск върху местните органи, за да са прилага съществуващото законодателство и да се подобрява в бъдеще. (PER02-099).

Природни ресурси: Преходът в този сектор е доста напреднал в България, но все пак Банката имаше възможност да подкрепи нарасналата конкуренция и да допринесе за определяне на стандарти за бизнес поведение чрез операцията си с “Опет-Айгаз”. Освен това, през 2005 г. Банката осъществи транзакция със златната мина Челопеч, която допринесе за въвеждането на модерни минни технологии и практики и подобряването на ефективността и екологосъобразността на работата на мината.

Промисленост: В резултат на трудната оперативна среда върху инвестицията в “Бабилон”, компания за разпространение на фармацевтични продукти, отрицателно въздействие оказаха непоследователната практика и лошото управление и в крайна сметка тя доведе до загуба за Банката. Успешен случай се оказа операцията с хартиено-целулозната фабрика “Стамболийски” (ХЦФС) по програма на Холандския фонд за сътрудничество за намаляване на вредните емисии. След финансиран по линия на ТС енергиен одит през 2003 г., ХЦФС премина успешно от енергия от нефтени продукти и газ на енергия от биомаса, за да намали емисиите си на парникови газове, с оглед в бъдеще да продава въглеродни “кредити”. **Извлечената поука** от инвестицията в Балканфарма е в значението на наличието на стратегически чуждестранен партньор за местната фармацевтична индустрия, за да се улесни технологичната модернизация, достъпът до нови патентовани лекарства и да се изградят ефективни международни канали за дистрибуция. (PEX03-195).

Недвижима имоти и туризъм: Ограничено въздействие беше постигнато чрез регионалните фондове за недвижими имоти “Европолис” II и “Тригранит” III. Тези

схеми се фокусираха главно върху повишаване на конкуренцията в сектора чрез финансиране на строителството на модерни офис сгради, складови бази, логистични бази и търговски площи, при което се осъществи трансфер на умения и ноу-хау към местния строителен сектор и се развиха ликвидни вторични пазари на имоти. Въздействието на Банката в сектора на туризма се очаква да се засили чрез проекта с Гранд хотел “Ермитаж” на черноморското крайбрежие, одобрен през 2005 г.

Телекомуникации: В началото усилията на Банката бяха насочени към разширяване и модернизация на българската телекомуникационна мрежа и подготовката на господстващия оператор – БТК – за приватизация. Макар и с известно закъснение, приватизацията се осъществи през юни 2004 г. и започна агресивна програма за реструктуриране. Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) обяви три търга за национални лицензи за бързо предаване на данни, а трети мобилен телефонен оператор започна да предоставя услуги. В областта на нормативното регулиране, парламентът прие изменения на Закона за телекомуникациите, за да засили правомощията на КРС по отношение на оператори със значителен пазарен дял. Изпълнението на пребалансирането на тарифите върви добре, въведени са значителни промени в цените. **Извлечената поука** от проекта с БТК е, че съществените реформи могат да се постигнат чрез активното участие на Банката в приватизацията на основния играч в сектора (РЕХ06-281).

Като цяло, въздействието върху прехода в *реалния сектор* се оценява като *умерено* (виж Таблица 1).

Инфраструктура

Енергетика: Проектите за “Марица Изток” I-III доминират в дейностите на Банката в този сектор. “Марица Изток” II беше особено успешен проект със споразумението за заем, чрез който държавното предприятие да се преобразува в акционерно дружество, като се въведе търговска управленска система и международните счетоводни стандарти и се увеличат тарифите. В сътрудничество с други МФИ беше воден конструктивен политически диалог, който доведе до приемането на нов Закон за енергетиката, изграждането на независим регулаторен орган и разделянето на производството, преноса и разпределението на електроенергията. През 2005 г. Банката подписа последната сделка с “Марица Изток”, което е голяма стъпка към разширяване на участието на частния сектор. От подобрената технология в сектора произлязоха и ползи за опазването на околната среда. Участието на Банката в него допринесе за засилващо се частно участие и за развитието на либерална среда.

Енергийна ефективност: Първоначално Банката дискутираше с властите да се приемат основните законодателни и тарифни реформи. През 2004 г. Банката одобри схемата за Кредитна линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници (КЛЕЕВЕИ), към която междувременно се бяха присъединили осем местни банки и нейното удължаване беше одобрено през 2006 г. Местните банки и фирми все повече осмислят важността на енергийните въпроси в контекста на нарастващата конкуренция в страната и в чужбина, при която нараства търсенето и разбирането за потребността от финансиране за енергетиката. Накрая, с ОББ и Пощенска банка беше подписана сделка и за Кредитна линия за енергийна ефективност в жилищните сгради (КЛЕЕЖС). Този проект успешно подпомага създаването на умения, свързани с кредитирането на мерки за енергийна ефективност в частните банки и няколко банки вече са интегрирали КЛЕЕЖС в своята потребителска продуктова гама.

Общинска инфраструктура и околна среда: Банката работи в тясно сътрудничество с община София; проектът за концесия на “Софийска вода” премина през сериозни трудности поради споровете между общината и концесионера, което наскоро доведе до неговата класификация като “изключително” рисков. Вторият общински заем за компанията за градски транспорт беше замислен да финансира закупуването на нови автобуси, тролейбуси и обновяването на трамвайния парк. До сега изглежда, че е започнал само компонента за автобусите. Накрая, през 2002 г. беше отпуснат заем с държавна гаранция за общинската компания Топлофикация, София за рехабилитация на мрежата, подобряване на събираемостта и засилване на участието на частния сектор. Вече е приета методика за определяне на тарифите, а субсидиите са премахнати. Въпреки цялостно положителната оценка, дадена на компонентата за ТС за Топлофикация от Отдела за оценка, липсата на елемент за институционално развитие в проекта се сочи като пречка за по-добри постижения по него. Затова целите на проекта да се увеличи събираемостта и разшири участието на частния сектор са все още нерешени. **Извлечената поука** от операцията на Банката със “Софийска вода” е, че е необходимо да се изработва търговска марка на продукта на дадена общинска услуга, дори и когато става въпрос за естествен монопол, с оглед на успешното въвеждане на нови тарифи в съответния сегмент (PE03-234).

Транспорт: Присъствието на Банката в този сектор беше доста ограничено: сключеният през 1993 г. пътен проект беше за завършване на отсечка (32 км) от пан-европейската пътна мрежа. Известно въздействие беше постигнато чрез ж.п. проекта, започнал две години по-късно с цялостно изледване, целящо подобряване на управленската информационна система и въвеждане на Задължението за публични услуги в контекста на договорен План за реструктуриране. **Извлечената поука** от финансирания по линия на ТС проект за паркингите в София е, че дори и при подписано Писмо за мандата има риск ангажиментите на клиента към проекта да отпаднат поради политически дискусии и промяна в цялостния дневен ред за реформи (PE05-327S).

Като цяло, въздействието върху прехода в сектор *инфраструктура* се оценява като *умерено* (виж Таблица 1).

Таблица 1: България – Обобщение на оценките по сектори

Сектор	Въздействие върху прехода	Оставащи предизвикателства
Финансов сектор	Значително	Средни
Банки	Значително	Малки
Небанкови финансови институции	Значително	Средни
МСП	Значително	Средни
Частни дялови фондове	Умерено до значително	Средни
Реален сектор	Умерено	Средни
Селско стопанство	Умерено	Средни
Природни ресурси	Умерено	Средни
Промисленост	Умерено до значително	Средни
Недв.собств. и туризъм	Минимално	Средни
Телекомуникации	Значително	Средни
Инфраструктура	Умерено	Средни
Енергетика	Значително	Средни
Енергийна ефективност	Значително	Големи
Общинска екологична инфраструктура	Минимално	Средни
Транспорт	Минимално	Средни

*Обобщената оценка на Отдела за оценки се позовава, освен на всичко останало, и на следните данни: TIR (1+2), ATC, TIMS както и рейтинга на OPER/XMRA.

ПРИЛОЖЕНИЕ 7: ОКОЛНА СРЕДА

Хармонизация със законодателството на ЕС за опазване на околната среда

Като държава-членка на ЕС България вече е приела цялото екологично законодателство на Съюза ('Aquis Communautaire'). То се състои от над 200 правни акта, обхващащи различни области, като замърсяване на водата и въздуха, управление на отпадъците и химикалите, защита на природата, управление на промишленото замърсяване и защита от шума.

За някои изисквания са договорени преходни периоди и те касаят изпълнението на следните директиви: 2008 г. - за електротехнически и електронни отпадъци, до 2009 г. - за емисиите на летливи органични съединения при складирането и разпространението на петролни продукти и за някои превози на отпадъци, до 2011 г. - за серното съдържание на някои горива и за възстановяването и рециклирането на опаковки, до 2012 г. - за комплексната превенция и контрол на замърсяването, до 2014 г. - за заравянето на някои течни отпадъци и за големите съоръжения за изгаряне на отпадъците и до 31 декември 2014 г. - за градските отпадни води.

За подробна информация за екологичното законодателство в България и неговата хармонизация с европейското посетете Уеб-сайта на българското Министерство на околната среда и водите (www.moew.government.bg/index_e.html).

Операции на ЕБВР в България

Всички операции на ЕБВР в България са предмет на Екологичната политика на Банката и включват в правните документи, там където е нужно, планове за опазване на околната среда, за да се решават въпросите, повдигнати във финансово-икономическото проучване в съответствие с мандата на Банката активно да подкрепя екологосъобразното и устойчиво развитие чрез инвестиционните си проекти.

Енергиен сектор и околна среда

В енергийния сектор Банката ще продължи да играе важна роля като помага чрез инвестиционни проекти секторът да се развива устойчиво, като в същото време се решават и въпросите на околната среда и на здравето и безопасността, свързани с остаряващите топлофикационни и ядрени мощности.

В сектора на ядрената енергетика Банката помага за извеждането от експлоатация на блокове 1 до 4 на ЕАЦ "Козлодуй" (който произвежда 44 % от електроенергията на страната). Международният фонд за безопасно извеждане от експлоатация на АЕЦ "Козлодуй" (МФБИЕК), администриран от Банката, беше учреден през 2000 г. До сега ЕС и 10 европейски страни са внесли близо 200 млн.евро, за да подпомогнат извеждането от експлоатация и финансират изготвянето и изпълнението на проекти, които да допринесат за реструктуриране и модернизация на енергийните мощности или да помогнат да се подобри енергийната ефективност в страната, включително и чрез проекта за енергийна ефективност за софийска област. На своето общо събрание на 5 юли 2007 г. дарителите във фонда одобриха 10 споразумения за безвъзмездна помощ на стойност почти 90 млн.евро, които да се дадат като допълнителна подкрепа за съществуващи и бъдещи проекти в енергийния сектор на България.

Кредитната линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници за България беше стартирана от ЕБВР през 2004 г. в тясно сътрудничество с българското Министерство на икономиката и енергетиката и българската Агенция за енергийна ефективност. Програмата на стойност 105 млн.евро се управлява от ЕБВР и понастоящем се изпълнява от шест местни банки, които предоставят кредити на частни компании за проекти за енергийна ефективност и малки проекти за възобновяеми източници. Схемата се допълва с безвъзмездно финансиране от НФБИЕК. Компаниите я използват за подобряване на енергийната си ефективност с проекти за ко-генерация, оптимизация на процесите, преминаване на ново гориво, възстановяване на топлинната енергия и парата, автоматизация и контрол, и използване на технологии с възобновяеми източници на енергия.

Към 30 юни 2007 г. участващите банки бяха отпуснали 19 млн.евро по 34 заема за съфинансиране на инвестиции в енергийна ефективност на стойност 32 млн.евро и още 36 млн.евро по 51 заема за съфинансиране на инвестиции във възобновяема енергия на стойност 52 млн.евро. Приключването на тези проекти според разчетите ще доведе до сериозни икономии на енергия (788,252МВч/годишна икономия) и намаляване на емисиите на CO₂ (398,112 тона CO₂-еквивалент/годишно), и така ще отговори на нарастващото безпокойство за сигурността на доставките на енергия и ще допринесе за облекчаване на промяната в климата.

Кредитната линия за енергийна ефективност в жилищните сгради беше стартирана от ЕБВР през 2005 г. в тясно сътрудничество с българското Министерство на икономиката и енергетиката и Агенцията по енергийна ефективност. Програмата на стойност 50 млн.евро се изпълнява от шест местни банки, които отпускат заеми на домакинствата за мерки за енергийна ефективност, включващи двойно остъкляване, изолация на подове, стени и покриви, ефективни печки и бойлери на биомаса, слънчеви батерии за топла вода, ефективни бойлери на газ, помпени системи за отоплителните инсталации. Схемата също се изпълнява заедно с безвъзмездна помощ от МФБИЕК.

Към 30 юни 2007 г. участващите банки бяха отпуснали 10.8 млн.евро по 7,595 заема за мерки за енергийна ефективност, които според разчетите ще доведат до икономия на енергия от 49,457 МВч/годишно и намаление на емисиите от CO₂ със 74,332 тона CO₂-еквивалент/год.).

За още подробности за инвестициите на ЕБВР за енергийна ефективност, транзакциите с въглеродните квоти и намаляването на емисиите от парникови газове моля виж Раздел 1.2.

Банката участва в модернизацията на ТЕЦ “Марица-Изток”, включително и монтирането на сероочистка за димни газове на няколко блокове в “Марица-Изток” II и рехабилитацията на “Марица-Изток” III. Банката подписа сделка за финансиране на строителството на нова централа на лигнитни въглища с мощност 2X300 мегавата в “Марица-Изток” I. Тази мощност ще замени съществуващата от 500мегавата, от които 300 мегавата вече са изведени от експлоатация и демонтирани.

През 1990 г. трите блока на ТЕЦ “Марица” бяха определени за най-горещите екологични точки в Европа по отношение на серното замърсяване. Добиваните в страната лигнитни въглища имат високо съдържание на сяра и пепел и се използват в

електроцентралите за гориво. Поради местоположението си, ТЕЦ “Марица” значително влошава качеството на въздуха в района, най-вече поради фините частици прах и серния диоксид, причинени от експлоатацията на три големи и неефективно работещи на лигнитни въглища електропроизводствени мощности, и поради добива на лигнит от открити мини.

Като част от Националната стратегия за решаване на този въпрос се предвижда програма за подмяна на действащите мощности и инсталиране на ново оборудване за намаляване на замърсяването в съществуващите мощности. Резултатът от това бе значително подобряване на качеството на атмосферния въздух в района през последните години. Проектът за “Марица-Изток” I ще бъде един от най-големите проекти с чуждестранни инвестиции в страната. Новата електроцентрала ще използва последна дума на техниката в контрола върху замърсяването и ще отговаря на съответните норми на ЕС и България за емисии от механични частици.

Банката инвестира и в приватизацията на електроразпределителните системи, с което се цели да се намалят загубите на електроенергия и подобри енергийната ефективност.

Сектор водоснабдяване и канализация

В сектор водоснабдяване и канализация Банката целеше да се постигне подобряване на водоснабдяването и на качеството на отпадните води. Банката подкрепи инвестицията на “Софийска вода” за рехабилитация на ВиК мрежите и подписа договор за проект, който ще позволи на ВиК Бургас да изпълни програма за модернизация на ВиК инфраструктурата в града, което е допълнение към значителна та безвъзмездна помощ от програма ИСПА на ЕС. Стъпвайки върху опита си в сектора, през 2006 г. Банката подписа и сделка с ВиК джеството в Русе, а през 2007 г. – в Стара Загора и Пловдив.

След дългогодишната занемареност и недостатъчно финансиране на водния сектор, свързаната с питейните и отпадните води инфраструктура е в тежко състояние. Статистиката сочи загуби на вода възлизали на 56 % през 2003 г., спрямо 15 % през 1980 г., а авариите по тръбите са 12 пъти по-високи от тези в ЕС. Притокът на частни капитали за водния сектор също е ограничен, поради недоразвитостта на институционалната и регулаторна рамки. Напоследък българското правителство предприе стъпки за създаване на ефективно работещ регулаторен орган и за приемане на законодателни изменения, които биха позволили по-засиленото присъствие на частния сектор.

Заемните средства от ЕБВР и безвъзмездната помощ по ИСПА ще имат положително отражение и върху туризма. Към момента ВиК Бургас предоставя ВиК услуги на приблизително 425,000 жители. Дружеството доставя вода на две регионални водоснабдителни дружества във Варна и Сливен като обслужва почти цялото Черноморие, ключов район за летния туристически сезон в България. Участието на Банката ще спомогне гр. Бургас да спазва екологичните директиви на ЕС и да намали замърсяването на Черно море. Банката наскоро подписа два договора за благоустройствени проекти в района на Варна и в момента обмисля проекти в туризма по Черноморието. Подобни предложения се подлагат и ще се подлагат на внимателна оценка за екологично и социално въздействие и трябва да бъдат

поставени на обществено обсъждане предвид значението на екологията в района, загрижеността на местното население по отношение на строителството и сезонния характер на туризма. Банката ще продължи да се съобразява с разпоредбите за пречиствателни станции на отпадните води по подобни проекти с оглед опазването на околната среда по Черноморието.

Очаква се да се подготвят и други проекти в рамката на Схемата за проекти за ВиК сектора. ЕБВР ще изисква тези проекти да са така структурирани, че да отговарят на (i) приложимото национално екологично законодателство и (ii) екологичните стандарти на ЕС дотолкова доколкото те могат да се приложат в конкретния проект. В случай на финансиране на съществуващи съоръжения, в които стандартите и изискванията на ЕБВР не могат да бъдат изпълнени по времето на одобрението на проекта от Борда (т.е. иска се финансиране за осъществяване на нужната модернизация), от вносителя на проекта ще се изисква да включи програма за постигане на съответствие с изискванията на ЕБВР, описани по-горе, и да се вземат предвид сроковете по отношение на третирането на отпадните води, предвидени в Договора за присъединяване на България към ЕС.

Други сектори и околна среда

В дърводобива Банката ще продължи да държи на прилагането на строги екологични стандарти, основаващи се на най-добрите налични техники, за да се намалява въздействието върху околната среда. Екологичните НПО, като СФДП, са идентифицирали нелегалното изсичане като проблем в България. Макар че българското законодателство е много рестриктивно по отношение на дейностите на дърводобивните компании и регулира дейностите в горското стопанство, от планирането до контрола, на практика властите не контролират ефективно изсичането на горите.

През ноември 2005г. Банката предостави финансиране на целулозния комбинат “Свилоза” за увеличаване на производствения му капацитет и с цел да изпълни стандартите за Комплексна превенция и контрол на замърсяването на ЕС и на най-добрите налични техники за целулозно-хартиената промишленост. Основният косвен ефект на комбината върху околната среда идва от използването на значително количество дървени трупи. За да намали негативния ефект от доставката на такива обеми и, за да гарантира, че дървеният материал ще бъде само със законен произход, компанията ще въведе процедури за доставка на материал с обществена поръчка, които се основават на принципите на устойчивото горско дело, гарантират, че дървеният материал няма да идва от защитени от закона зони, горски масиви, включени в програми за консервация или места, за които властите са забранили изсичането; че произходът на материала ще бъде следен; че доставчиците ще работят в съответствие с принципите на устойчивото развитие, спазвайки действащите закони и под надзора на властите; че биологичното разнообразие и функциите на горските екосистеми ще се поддържат в съответствие с международно признатите и приети в страната принципи.

Банката продължава да търси възможности за възприемане на устойчиво сертифициране на управлението на горите чрез пазарните механизми и наблюдава наличието на сертифициран дървен материал в България.

Отпадъчните продукти от мините, произвеждани в големи количества понастоящем, представляват най-значителната заплаха за околната среда в този сектор и са обект на обстойно наблюдение и критики от страна на международни и български НПО и от местното население. С финансирането, осигурено през 2005 г. от ЕБВР на мината за добив на злато и мед в Челопеч беше постигнато подобрене на депонирането на отпадъците от мината, оздравяване на поразените от предишната минна дейност райони и подобрен язовирът. Понастоящем Банката обмисля разширяване на този проект за изграждане на местна производствена мощност в Челопеч и нова инвестиция «на зелено» в златна мина близо до Крумовград. И двата проекта се разглеждат от българското правителство. Ако бъде одобрен, проектът в Крумовград ще трябва да реши различни екологични проблеми и въпроси касаещи професионалното здраве и безопасност на труда, както и социални въпроси. Завършена беше ОВОС и в момента Банката я преглежда. Ако проектът тръгне, Планът за действие за опазване на околната среда ще бъде съгласуван с бенефициента, за да се гарантира, че проектът ще бъде структуриран така, че да отговаря на екологичните изисквания на законодателството на ЕС и България.

Във финансовия сектор през 2006 г. Банката продължи да изисква от банките, с които си партнира в България, да изпълняват процеури за управление на екологичния риск. ЕБВР председателства Работната група за Централна и Източна Европа на ЕПООН/ФИ, целта на която е да се подкрепят и разширяват практиките на устойчиво финансиране в Централна и Източна Европа, като се утвърждава разбирането в региона на връзката между околната среда и финансите. ЕБВР ще участва в планираната за октомври 2007 г. среща на Работната група с оглед да се засили осведомеността и разбирането във финансовите институции, както партньори, така и тези, с които не си партнира.

Публичен достъп до екологична информация, гражданско участие във вземането на решения и достъп до екологично правосъдие.

България ратифицира Конвенцията от Аархус през 2003 г. Докладът за изпълнението на Конвенцията беше изготвен от Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и подложен на обществен преглед преди представянето му в ИКЕ ООН. Не бяха получени никакви бележки, въпреки че местните НПО бяха уведомени за процеса на консултации. България е приела законодателни мерки за публичен достъп до информацията и изготвя ежегодно изявление по екологичния доклад. Центрове за публична информация бяха създадени както в МОСВ, така и в неговите регионални подразделения. Уеб-сайтът (<http://www.moew.government.bg>) беше създаден от министерството, за да предоставя информация на обществеността. МОСВ работи с неправителствените организации с цел да утвърди разбирането на различните групи за техните права по Конвенцията от Аархус. НПО имат възможност да дават бележките си по нормативните актове, стратегии, планове и програми касаещи околната среда и устойчивото развитие.

Изработена беше Национална схема за екологично управление, а чрез учредяването на национална еко-етикет награда за опазване на околната среда ще се насърчи изработването, производството, разпространението и използването на екологични продукти. Публичният регистър на замърсителите ще бъде свързан с Европейския Регистър на емисиите на вредни вещества и ще се използва при издаването на комплексни разрешителни.

Законодателството по оценка на въздействието върху околната среда е в сила от 1 юли 2004 г. и то урежда участието на обществеността в процеса на ОВОС, като се започне от първоначалното известяване за предложения проект и се стигне до окончателното решение. Приети са и редица други закони, включително и такива, които гарантират правото на правосъдие по екологични въпроси. Въпреки това, според източници от НПО, все още има проблеми с прилагането на законите, например като недостатъчната информираност на лицата от съдебната система за тази област, което води до бавно прилагане на законите.

КАРТА НА БЪЛГАРИЯ

